Gemeente *Stein*

PROGRAMMABEGROTING 2023-2026

Dat maakt
Stein voor mij ...

Voorwoord

Hierbij bieden wij de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 aan. Het is de eerste in deze bestuursperiode.

Trots zijn wij u deze sluitende begroting aan te kunnen bieden. Het bestuursakkoord 2022-2026 is beleidsmatig en financieel verwerkt.

Financieel is er meerjarig een positief begrotingsresultaat. Ondanks dat dit een goed uitgangspunt is, betekent dit niet dat er geen financiële uitdagingen zijn.

De meicirculaire 2022 had door het hoge accres een bijzonder positieve structurele impact voor de gemeente. Ook was Stein een voordeelgemeente bij de herijking van het gemeentefonds.
Echter kent het gemeentefonds ook een grillig karakter. Door de trap op-trap af-systematiek kan een wijziging in de rijksuitgaven (bezuiniging) leiden tot een wijziging in het gemeentefonds.
Verder heeft de oorlog in Oekraïne en de verstoringen door de coronacrisis geleid tot een scherp opgelopen inflatie. Vooral de zeer snel gestegen energieprijzen raken een groeiend aantal huishoudens en bedrijven. De inflatie en de daarmee gepaard gaande onzekerheid, en ook de renteverhogingen door centrale banken om de inflatie te beteugelen, remmen de economische groei.

Het moge duidelijk zijn dat de doorrekeningen van de inflatie in deze begroting met meer onzekerheid dan normaal omgeven zijn. Als gemeente dienen we ondanks deze onzekerheden onze lange termijn koers en onze ambities niet uit het oog te verliezen.

Dit doen we, in een goed samenspel, in het belang van Stein.

College van burgemeester en wethouders

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

Inhoudsopgave 4

Algemeen 5

Leeswijzer 5
Inleiding 7
Financiële samenvatting 8

Programma's 9

Veiligheid 9
Verkeer, vervoer en water 13
Economie 17
Onderwijs 22
Sport, cultuur en recreatie 24
Sociaal Domein 28
Volksgezondheid en milieu 37
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting 42
Bestuur en ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen 48

Paragrafen 60

Lokale heffingen 60
Weerstandsvermogen en risicobeheersing 70
Grondbeleid 74
Onderhoud kapitaalgoederen 79
Financiering 84
Bedrijfsvoering 92
Verbonden Partijen 96

Financiële begroting 107

Algemeen 107
Uitgangspunten begroting 2023 107
Totaal lasten en baten 109
Recapitulatie begrotingsevenwicht 111
Incidentele baten en lasten 113
Totaal saldo per taakveld 116
Reserves en voorzieningen 118
Uiteenzetting financiële positie 128
EMU saldo 130
Geprognosticeerde balans 131
Investeringsplanning 2023-2026 133

Bijlagen 141

Bijlage I Overzicht Formatie 141
Bijlage II Verplichte indicatoren 142
Bijlage III Overzicht subsidies 144
Bijlage IV Begrippenlijst 145

Algemeen

Leeswijzer

Dit is de begroting 2023 van de gemeente Stein. Deze programmabegroting 2023 volgt de wettelijke voorschriften en is opgebouwd uit een ‘beleidsbegroting’ en een ‘financiële begroting’. In de programma's is een verdeling in uniforme taakvelden ondergebracht .
Algemeen
De begroting begint met een hoofdstuk Algemeen, met daarin:

- Leeswijzer
- Inleiding
- Financiële samenvatting.

Programma's:
Dit hoofdstuk bestaat uit de volgende programma's:
0. Bestuur en ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen *
1. Veiligheid
2. Verkeer, vervoer en waterstaat
3. Economie
4. Onderwijs
5. Sport, cultuur en recreatie
6. Sociaal domein
7. Volksgezondheid en milieu
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

* we presenteren dit programma als laatste omdat dit programma uit veel uiteenlopende taakvelden bestaat. Tevens is hier extra een totaal overzicht van de algemene dekkingsmiddelen opgenomen.

Het tweede gedeelte van deze begroting bestaat uit een nadere toelichting op de 9 programma's en de bijbehorende 3 ‘W-vragen’. Bij elk programma is de volgende informatie opgenomen:

- Inleiding: hierin wordt aangegeven welke bijdrage het programma levert aan de kernwaarden en de daaraan gekoppelde strategische keuzes uit de strategische toekomstvisie 2018-2022.
- Een overzicht van de taakvelden die onderdeel uitmaken van het programma.
- Wat willen we bereiken?
- Daar waar van toepassing, een overzicht van de bezuinigingen, die reeds in de begroting 2021 zijn verwerkt, maar pas ingaan vanaf het jaar 2023. Deze bezuinigingen worden verder toegelicht in de programma's.
- Wat gaan we daarvoor doen ? De tweede W-vraag richt zich vooral op de taakvelden binnen het betreffende programma.
- Relatie verbonden partij met desbetreffende programma.
- Wat mag het kosten ? De lasten en de baten per programma.

Conform het BBV (artikel 19b) dienen in de toelichting op het 'overzicht van lasten en baten' de aanmerkelijke verschillen te worden toegelicht. Aan het eind van elk programma is daarom een tabel opgenomen met de relevante afwijkingen in bedragen tussen de begroting 2022 en de begroting 2023. Aanpassingen van budgetten tussen twee begrotingsjaren worden zo zichtbaar. Maar ook een incidenteel budget kan een afwijking tussen twee begrotingsjaren zijn.
In beginsel zijn incidentele (restant)budgetten van 2022 in 2023 niet meer beschikbaar, echter is het wel mogelijk dat door middel van de slotwijziging (een gedeelte van) deze budgetten worden doorgeschoven naar 2023.

Paragrafen:
Het derde gedeelte bevat de paragrafen die zijn voorgeschreven in het 'Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies' (BBV). In tegenstelling tot de programma’s, waarbij in

eerste instantie de beleidsmatige invalshoek centraal staat, worden in de paragrafen een aantal meer beheersmatige aspecten beschreven, die dwars door de programma's heen lopen.

Financiële begroting:
Het vierde gedeelte bevat uitgebreidere informatie over de financiële middelen. Hierin is onder andere opgenomen overzicht totale lasten en baten, incidentele lasten en baten, recapitulatie begrotingsevenwicht, mutaties in de reserves en voorzieningen en de geprognosticeerde balans.

Bijlagen:
In het laatste deel staat informatie over onder andere overzicht van de formatie, verplichte indicatoren en subsidies. We sluiten af met een begrippenlijst.
Voor de relevante beleidsplannen- en verordeningen verwijzen wij naar het nieuw vastgestelde Normenkader.

Inleiding

Strategische toekomstvisie 2018-2022
In de strategische toekomstvisie 2018-2022 hebben wij onze strategische koers bepaald voor de komende jaren. Wij hebben hierin onze missie vastgelegd:
'een eigenzinnige woongemeente in de Zuid-Limburgse Maasvallei waar het mogelijk is dorps te wonen in een verstedelijkt gebied met kwalitatief hoogwaardige voorzieningen en ruimte voor ondernemerschap en particulier initiatief.'

Onze missie ligt aan de basis van ons doel en drijfveer als gemeente. Waarom doen we de dingen die we doen? Dit ligt uiteindelijk aan de basis voor de programmabegroting.
De strategische toekomstvisie is opgebouwd uit drie kernwaarden met daaraan gekoppeld strategische keuzen die invulling geven aan de missie van de gemeente Stein. Het gaat om de volgende kernwaarden en strategische keuzen:

Kernwaarde 1 Sociale en vitale kernen
Samenleven door ontmoeten
Samenleven door verbinden
Actief eigenaarschap van inwoners en ondernemers verder stimuleren
Van regisseren naar meer stimuleren en faciliteren
Trots en bewust van onze eigen(zinnige) identiteit en kwaliteiten

Kernwaarde 2 Een duurzame leefomgeving met unieke waarden
Duurzame ontwikkeling: energietransitie en klimaatadaptie
Woonmilieus afstemmen op de toekomstige (regionale) samenstelling van de bevolking: kwalitatief en kwantitatief
Verder versterken van de unieke omgevingskwaliteiten

Kernwaarde 3 Bereikbare en bedrijvige gemeente
Versterken van de lokale economie in de regio
Ontwikkelen van een duurzame en lokale economie
Verdiepen Economische Samenwerking Zuid-Limburg
Vrijetijdseconomie en recreatie als nieuwe economische pijler
Voldoende arbeidspotentieel

In de voorliggende programmabegroting wordt per programma in de inleiding aangegeven welke bijdrage het betreffende programma levert aan de kernwaarden en de daaraan gekoppelde strategische keuzen uit de strategische toekomstvisie 2018-2022. Hiermee wordt de verbinding gelegd tussen de programmabegroting en onze strategische toekomstvisie.

In 2023 wordt de strategische toekomstvisie geactualiseerd.

Financiële samenvatting

Door het vaststellen van de voorliggende programmabegroting 2023 autoriseert de gemeenteraad de financiële middelen (exploitatie- en investeringsbudgetten) die zijn verbonden aan de programma's. De raad geeft hiermee inhoud aan zijn kaderstellende rol. Deze autorisatie vindt plaats op programmaniveau, zoals geregeld in de wet Dualisering Gemeentebestuur.

Het college van burgemeester en wethouders is na autorisatie van de gemeenteraad bevoegd uitvoering te geven aan taakvelden van de betreffende programma's. Voor zover het college binnen de door de raad per programma aangegeven budgetten blijft (en uiteraard met inachtneming van de te bereiken resultaten) hoeft het college géén begrotingswijzigingen aan de raad voor te leggen. Middels de programmarekening legt het college verantwoording af aan de raad over de uitvoering van de programma's en dus ook over de besteding van de middelen en de bereikte resultaten. Het schuiven van budgetten tussen verschillende programma's kan slechts plaatsvinden via een – door de raad vastgestelde – begrotingswijziging, als onderdeel van de bestuursrapportage of slotwijziging.

Ieder programma bestaat uit een aantal subtaakvelden.
De basis voor de voorliggende programmabegroting 2023 wordt gevormd door de jaarschijf 2023 uit de begroting 2022, inclusief de bestuursrapportage 2022 en reeds vastgestelde begrotingswijzigingen.

Overzicht verloop begrotingssaldi 2023-2026

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Primaire begroting 2022	-191	-177	23	
Mutaties raadsbesluiten				
Slotwijziging 2021	1		-5	
Clientvolgsysteem	-13			
Vaststellen grondexploitaties	51	51	51	
Vaststellen grondexploitatie Bramert Noord	53	14	25	
Voorbereidingskrediet Groenewald	-9	-9	-27	
Bestuursrapportage 2022	4.637	6.446	8.343	5.038
Begroting 2023				
- Bestuursakkoord	-1.136	-1.338	-1.737	-1.250
- Kaderbrief	-1.657	-1.746	-1.930	-1.911
- Begroting	-634	19	223	-436
Begrotingssaldo	**1.102**	**3.259**	**4.967**	**1.442**
Incidentele lasten	2.131	29	29	29
Incidentele baten	2.131	29	29	29
Structureel saldo	**1.102**	**3.259**	**4.967**	**1.442**

<u>Onzekerheden</u>
In bovenstaande tabel is het beeld van de begrotingspositie 2023-2026 weergegeven. Met name de resultaten van de meicirculaire 2022 hebben tot een forse stijging van de algemene uitkering geleid, waardoor de komende jaren positieve begrotingsresultaten zijn ontstaan.
De stijgende energie- en voedselprijzen worden gezien als de belangrijkste drijfveren van de alsmaar stijgende inflatie. Vakbonden willen dat lonen meestijgen met de inflatie. De Europese Centrale Bank (ECB) zal de belangrijkste rentetarieven wellicht verder verhogen om de inflatie in de eurozone tegen te gaan. Dit alles brengt dan ook grote financiële onzekerheden met zich mee die op de gemeente afkomen en daarom is het ook belangrijk behoedzaam te blijven. De gepresenteerde positieve begrotingsresultaten kunnen immers weer (deels) snel verdampen.

Programma's

Veiligheid

Inleiding
Het programma veiligheid biedt randvoorwaarden om veilig en prettig te kunnen wonen en ondernemen in onze gemeente. Het programma draagt bij aan de kernwaarde 'een duurzame leefomgeving met unieke kwaliteiten'. Een veilige woon- en leefomgeving voor onze inwoners is essentieel voor een woongemeente. Dit mede met het oog op de ligging van onze gemeente in de nabijheid van Chemelot en snel- en waterwegen.

Taakvelden
Dit programma omvat de taakvelden:
1.1 Crisisbeheersing en brandweer
1.2 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken ?
Continu wordt er gewerkt om de leefbaarheid in de kernen te vergroten. Samen met diverse partners als de Veiligheidsregio, de brandweer en politie wordt er regelmatig geëvalueerd wat er zich afspeelt in Stein en hoe hier vroegtijdig op ingezet kan worden. De participatie van burgers, ondernemers en organisaties hierbij is van belang om meer draagvlak te creëren.

Bezuinigingen
N.v.t.

Wat gaan we er voor doen?

Crisisbeheersing en Brandweer

Crisisbeheersing
Crisisbeheersing (en rampenbestrijding) omvat alle activiteiten die gericht zijn op de voorbereiding op crises en rampen. Het gaat om de beheersing van risico's en de voorbereiding op mogelijke incidenten.
Om dit te kunnen waarborgen zorgen we ervoor dat onze eigen crisisorganisatie op orde blijft. Dit doen we door onze medewerkers structureel op te leiden en te trainen waarbij er tevens continu aandacht is voor het onderdeel crisiscommunicatie. Tevens zorgen we ervoor dat onze processen en plannen in de crisis- en rampenorganisatie steeds actueel zijn. We werken hierin nauw samen met de Veiligheidsregio Zuid-Limburg.

Brandweer
Brandweerzorg verhoogt de veiligheid in onze samenleving. Enerzijds doet de brandweer dit proactief, bijvoorbeeld door het in kaart brengen van risico’s en door voorlichting te geven hoe brandveilig te leven, anderzijds reactief door daar hulp te bieden waar nodig als deze gevraagd wordt. Het programma Brandweerzorg wordt vanuit de Veiligheidsregio Zuid-Limburg gecoördineerd en omvat de volgende onderdelen: risicobeheersing, incidentbestrijding, vakbekwaamheid, kaderstelling en meldkamer.
In 2023 wordt binnen deze onderdelen onder andere verder gegaan / aan de slag gegaan met:

- de implementatie van de "Visie op inrichting risicobeheersing";
- de uitwerking van het in 2022 opgestelde "Brandweerrisicoprofiel";
- de implementatie van de Omgevingswet binnen de Veiligheidsregio;
- opleiden, oefenen en bijscholen van manschappen.

Openbare orde en veiligheid

Openbare orde en veiligheid
Voor Openbare Orde en Veiligheid (OOV) is in het bestuursakkoord 2022-2026 een structureel werkbudget van € 25.000 beschikbaar gesteld.

Integrale veiligheid
De doorontwikkeling van data Openbare Orde en Veiligheid heeft in 2022 een aantal thema's naar voren gebracht die extra aandacht behoeven. Overlast door personen met verward gedrag is een van deze thema's. De verbinding tussen de domeinen zorg en veiligheid, de inzet van politie én de veranderde maatschappij maken een integrale aanpak de komende jaren steeds noodzakelijker. In 2023 zal een verdere verdieping gemaakt worden op basis van deze inzichten.
In 2023 start de termijn van de nieuwe Kadernota Veiligheid. Hieraan verbonden zal het lokale uitvoeringsplan veiligheid invulling geven aan de strategische thema's uit de nota en de lokale behoefte.
Politiecapaciteit zal een thema zijn wat zijn weerslag kent op het gemeentelijk beleid. De uitkomsten van het Werklastonderzoek Politie-eenheid Limburg zijn bekend. Op het gebied van leefbaarheid zal steeds meer verantwoordelijkheid bij gemeenten en partners in het voorveld terecht komen.

Opgroeien in een kansrijke omgeving
De nieuwe coalitie heeft uitgesproken graag aan de slag te willen met het zogenaamde IJslands preventiemodel. Een aantal gemeenten in Nederland, waaronder twee in Limburg (Maastricht en Horst aan de Maas), is ons voorgegaan. De Nederlandse benaming voor dit model is 'opgroeien in een kansrijke omgeving; OKO'. Het model behelst in feite een hele omslag qua benadering en filosofie ten aanzien van onze kinderen en jongeren. In januari 2023 gaan we - met ondersteuning van het Trimbos Instituut - aan de slag met dit model. Doordat OKO de hele samenleving raakt heeft dat ook onlosmakelijk gevolgen voor samenwerkingspartners zoals scholen (primair en voortgezet), opvang, welzijnsinstellingen etc. In 2023 gaan we aan de slag om het draagvlak te vergroten en enthousiasme te creëren bij onze samenwerkingspartners.
Vanuit het bestuursakkoord 2022-2026 zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor dit doel van € 50.000 voor de jaren 2023/2024 en 2025.

Ondermijning
In 2023 blijven we ons richten op de aanpak van ondermijning. We pakken onze positie en zien meerwaarde in de integrale aanpak met ketenpartners; zoals onder andere het RIEC (Regionaal Informatie- en Expertise Centrum), de politie, de belastingdienst en het openbaar ministerie. Onze informatiepositie op het gebied van ondermijning wordt versterkt door het feit dat we aangesloten zijn op Meld Misdaad Anoniem. Hierdoor kunnen signalen vanaf het begin gemonitord en daar waar mogelijk en noodzakelijk aangepakt worden. We optimaliseren de bestuursrechtelijke instrumenten en leggen slimme, effectieve combinaties tussen bestuursrecht en strafrecht om een vuist te maken tegen (ondermijnende) criminaliteit. In dit kader hebben we ook bijzondere aandacht voor cybercriminaliteit.
Het doel van de aanpak van ondermijning is om het vestigingsklimaat voor criminelen en criminele netwerken zo onaantrekkelijk mogelijk te maken. De focus ligt daarbij onder andere op het uitvoeren van een maatwerk-aanpak die voortkomt uit onze informatiepositie (een eenpersoons-/netwerkgerichte aanpak van casuïstiek), het uitvoeren van integrale controles met partners en het uitvoeren van het Damoclesbeleid. Ook wordt met het Bibob-beleid uitvoering gegeven aan het opwerpen van barrières om onder andere misbruik van vergunningen tegen te gaan.
Tot slot blijven we doorgaan met het vergroten van het bewustzijn op het gebied van ondermijning binnen de interne organisatie door middel van het geven van voorlichting en training op dit gebied. Ook hierbij worden we ondersteund door het RIEC.

Buurtveiligheidsplannen
Het maken en uitvoeren van buurtveiligheidsplannen samen met buurtbewoners, ondernemers en andere mogelijke belanghebbenden zien we als een wijze om vanuit eigen kracht samen met

inwoners een veiligere leefomgeving te realiseren en komt mede voort uit het bestuursakkoord 2022-2026. In 2023 wordt hiermee gestart door het opstellen van een plan van aanpak en het ophalen van de veiligheidsbeleving bij onze inwoners (subjectieve veiligheid). Deze input fungeert als een zogenaamde 0-meting op basis waarvan de buurtveiligheidsplannen verder worden uitgewerkt en uitgevoerd in 2024 en verder. Aangezien dit programmapunt een duidelijke relatie heeft met de aanpak van overlast drugs in de openbare ruimte, worden de middelen die in 2023 daarvoor in het bestuursakkoord beschikbaar zijn gesteld (€50.000) daartoe ingezet. Daarnaast is nog een additionele investering nodig in 2023 van €25.000 voor een deel van de uitvoering van de buurtveiligheidsplannen en €45.000 voor de tijdelijke ondersteuning van het cluster OOV zodat deze actief kunnen participeren bij de uitvoering van de buurtveiligheidsplannen.

Cameratoezicht
De gemeente Stein zet sinds 2017 gemeentelijk cameratoezicht in voor de handhaving van de openbare orde. Het cameratoezicht wordt periodiek geëvalueerd om te bezien of het cameratoezicht nog noodzakelijk is en naar behoren functioneert. Op basis van deze evaluatie is het wenselijk om in 2023 over te gaan op de aanschaf van nieuwe systemen, hardware en andere ondersteunende diensten om de effectiviteit van het cameratoezicht te vergroten. De noodzaak is tevens gelegen in het feit dat de veiligheid van de hard- en software van de huidige camera's onvoldoende kan worden aangetoond (qua privacywetgeving). Het geheel van noodzaak, aanschaf, onderhoud, toegang tot de beelden, wijze van uitlezen, etc. wordt vervat in een integraal plan. Middels een RIB zullen wij u te zijner tijd informeren. Ten behoeve van de voortgang wordt in onderhavige begroting echter reeds een indicatief bedrag van € 60.000 opgenomen voor de vervanging van de hard- en software.

Buurtbemiddeling
Buurtbemiddeling is als reguliere voorziening een samenwerkingsverband van de gemeenten WM, Basisteam WM (politie) en de woningcorporaties Zo Wonen, Woonpunt, Wonen Limburg en Zaam Wonen.
De uitvoerende partij Partners in Welzijn levert de professioneel coördinator. Er is duidelijk behoefte aan buurtbemiddeling. Buurtbemiddeling is een voorbeeld van burgerparticipatie welke mogelijkheden aanreikt om verantwoordelijkheden te nemen bij conflicten. Verder zijn het ook inwoners die zich geheel vrijwillig inzetten om bemiddelingen uit te voeren. Daarmee is buurtbemiddeling voor en door bewoners. Buurtbemiddeling vermindert woonoverlast en voorkomt escalatie in de buurt door horizontale conflicten tussen buren in een zo vroeg mogelijk stadium te signaleren en zo efficiënt mogelijk aan te pakken. Conflicten worden daardoor in de kiem gesmoord. Beoogde resultaten zijn een meer leefbare woonomgeving, sterkere gemeenschapszin en grotere zelfredzaamheid van inwoners. Door haar werkwijze draagt het bij aan een prettig en veilig woonklimaat voor inwoners. Tevens zorgt het voor vermindering van werklast en kosten van gemeente(n), politie en woningcorporaties als gevolg van woonoverlast en daaraan gerelateerde conflicten. Door middel van een halfjaarlijkse tussenrapportage en een jaarrapportage met daarin het aantal meldingen en resultaten wordt verantwoording afgelegd betreffende de inzet van buurtbemiddeling.

BOA's
Toezicht en handhaving door Boa's krijgt een steeds prominentere rol binnen onze samenleving. De kaders voor de wijze van inzet zijn vastgelegd in het door de Raad vastgestelde VTH-beleidsplan 2022-2023. Daarvoor zijn ook steeds meer middelen beschikbaar gesteld de afgelopen jaren. Deze toename zorgt er voor dat de organisatie van de Boa-inzet ook steeds omvangrijker wordt. Professionalisering is een continue proces.
Ook in 2023 is er aandacht voor de optimalisering van processen, verslaglegging, verantwoording en administratie, beroepsinhoud en kennisontwikkeling.

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkings-vorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
Veiligheidsregio Zuid Limburg	GR	Zorg dragen voor de fysieke veiligheid (met name brandweerzorg en de crisisbeheersing) voor inwoners en bedrijven in Zuid-Limburg

Wat gaat het kosten ?

Veiligheid (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming 2024	2025	2026
Lasten	2.209	2.334	2.733	2.705	2.745	2.684
Baten	162	96	100	101	102	102
Resultaat	**-2.047**	**-2.238**	**-2.634**	**-2.604**	**-2.643**	**-2.582**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2022 en begroting 2023	Bedrag x € 1.000
Veiligheidsregio	
Voor crisisbeheersing en brandweer is conform begroting van de veiligheidsregio voor 2023 meer budget beschikbaar.	-70
Bestuursakkoord	
Voor Openbare Orde en Veiligheid (OOV) is in het bestuursakkoord 2022-2026 vanaf 2023 een structureel werkbudget van € 25.000 beschikbaar gesteld	-25
Voor het Ijslands preventiemodel is in het bestuursakkoord 2022-2026 vanaf 2023 een budget van € 50.000 beschikbaar gesteld voor 2023-2025	-50
Voor het project overlast drugs is in het bestuursakkoord 2022-2026 vanaf 2023 een budget van € 50.000 beschikbaar gesteld voor 2023-2025	-50
Buurtveiligheidsplannen	
In 2023 is €25.000 voor een deel van de uitvoering van de buurtveiligheids-plannen en €45.000 voor de tijdelijke ondersteuning incidenteel beschikbaar	-70
Boa's	
Ten behoeve van de uitvoering van het nieuwe VTH-beleid 2022-2026 (raad 17 februari 2022) in relatie tot de inzet van boa's is in 2023 hiervoor een hoger bedrag beschikbaar.	-38
Indexering	
In verband met de toenemende inflatie is conform kaderbrief rekening gehouden met een extra bedrag voor indexering binnen dit programma.	-77

Verkeer, vervoer en water

Inleiding
Het programma verkeer, vervoer en water levert een bijdrage aan twee kernwaarden uit onze strategische toekomstvisie. Het gaat dan om de kernwaarden 'een duurzame leefomgeving met unieke waarden' en 'een bereikbare en bedrijvige gemeente'. Een duurzame leefomgeving met unieke waarden hangt samen met een goede bereikbaarheid van de gemeente. Om de huidige economische ontwikkeling verder te versterken, dient de bereikbaarheid van Stein verder geoptimaliseerd te worden.

Taakvelden
Dit programma omvat de taakvelden:
2.1 Verkeer en vervoer
2.2 Parkeren
2.4 Economische havens en waterwegen

Wat willen we bereiken ?
Een bedrijvige gemeente in een duurzame leefomgeving met unieke waarden hangt samen met een goede bereikbaarheid van de gemeente Stein. Door onze goede geografische ligging aan diverse snel en -waterwegen hebben wij zowel een goed woon -en leef klimaat alsmede een gunstig economisch klimaat. Om dit te behouden en te versterken blijven we investeren in de bereikbaarheid van Stein en wordt onze infrastructuur verder geoptimaliseerd. Veiligheid en aandacht voor ontwikkelingen op het vlak van mobiliteit zijn daarbij belangrijke speerpunten.

Bezuinigingen
N.v.t.

Wat gaan we er voor doen?

Verkeer, wegen en water

Verkeersarrangement
Eind 2020 is het Mobiliteitsplan 2021-2025 vastgesteld. Onderdeel van dit Mobiliteitsplan is het Meerjaren Investerings Plan Verkeer 2021-2025 (MIP Verkeer 2021-2025). In dit MIP Verkeer is een doorkijk gemaakt en bepaald welke korte termijn projecten de komende jaren vanuit het budget Verkeersmaatregelen / Veilige schoolomgeving worden uitgevoerd. Voor 2023 zijn dit:

- Heirstraat - drempel;
- Kruising Beekstraat - Bergstraat - aanpak straatwerk (voorbereiding in 2022);
- Onderzoek alternatieve fietsroutes wielrenners;
- Bergstraat - Kampstraat - aanpak kruising en verkeersremmer (voorbereiding in 2022);
- Obbichterstraat - asfalteren drempels;
- Kruising Raadhuystraat-Grote straat (voorbereiding);
- Onderzoek naar deelmobiliteit;
- Onderzoek haalbaarheid mobipunt.

Ingegeven door het bestuursakkoord 2022-2026 is voor de periode 2023-2026 in totaal € 3 miljoen opgenomen voor de uitvoering van lange termijn maatregelen uit het verkeersarrangement. Voor 2023 worden de volgende lange termijn maatregelen voorbereid of uitgevoerd:

- Aanpassen rotonde Koolweg
- Voorbereiding herinrichting Michiel de Ruyterstraat

Gebiedsgerichte aanpak
Op basis van het bestuursakkoord 2022-2026 zijn extra middelen opgenomen voor gebiedsgerichte aanpakken (GGA). In de meerjarige investeringsplanning is rekening gehouden met de gebiedsgericht aanpak in Meers, Nieuwdorp en Stein. De voorbereiding voor de projecten in Meers en Nieuwdorp staat gepland in 2024, de uitvoering vindt vervolgens plaats in 2025 en 2026. Ter voorbereiding op de gebiedsgerichte aanpak in Meers wordt in 2023 gewerkt aan kabels en leidingen. De Meersereindstraat en Kerkstraat worden in de gebiedsgerichte aanpak meegenomen waardoor de uitvoering verschuift naar 2024 en verder. GGA Stein wordt vanaf 2025 voorbereid en uitgevoerd.

Uitbreiding fietspadenstructuur
Stein profileert zich steeds meer als fiets- en wandelgemeente. Daarbij hoort een nieuwe visie op de inrichting voor de fietser en wandelaar.
Een aantal woongebieden en wegen wordt de automobilist “te gast” door bijvoorbeeld de weg als fietsstraat in te richten. Daar waar wenselijk en mogelijk komt er een betere scheiding tussen utilitair en recreatief fietsverkeer en wielrenners maar ook tussen voetgangers en fietsers. Voordat concrete maatregelen worden benoemd wordt in 2023 en 2024 eerst gewerkt aan een nieuwe visie voor de inrichting van de openbare ruimte voor fietsers en wandelaars. Voor de uitvoering is voortvloeiend uit het bestuursakkoord 2022-2026, een investeringsbudget van € 750.000 in de meerjarige investeringsplanning opgenomen. De jaagpaden langs het Julianakanaal worden tevens in de visie en het bijbehorend uitvoeringsprogramma meegenomen. Daarnaast is de inschatting dat door overleg met en het verkrijgen van de benodigde vergunningen c.q. toestemming van Rijkswaterstaat uitvoering eerder niet mogelijk is.

Snelfietspad
De bereikbaarheid van de bedrijventerreinen en de Chemelot Campus zijn van groot belang om onze sterke economische positie te behouden. Om die situatie ook op langere termijn te kunnen garanderen blijven investeringen op het gebied van verbetering van infrastructuur noodzakelijk. We investeren daarom in rotondes rond het bedrijventerrein in Elsloo en de bereikbaarheid van Station Beek-Elsloo en het creëren van een snelfietsroute langs ons hoofdroutenetwerk.

In 2022 is hiervoor gestart met het project 'Aanpak rotondes en op- en afritten Businesspark Stein'. Het project heeft tot doel om het wegennet te verbeteren, de doorstroming te bevorderen en de verkeersveiligheid te verbeteren. Het project heeft impact op en raakvlakken met meerdere (toekomstige) projecten langs dit traject van zowel gemeente als provincie Limburg. Het betreft onder andere het project 'Snelfietsroute Maastricht-Sittard' van de provincie en het project 'Stationsomgeving Beek - Elsloo'. De provincie heeft € 2,4 miljoen gereserveerd voor het snelfietspad op Steins en Beeks grondgebied. Op grond van het bestuursakkoord 2022-2026 is in de meerjarige investeringsplanning in 2025 een investeringsbudget van € 750.000 opgenomen voor de aanleg van het snelfietspad.

Trage paadjes
In 2023 en 2024 wordt een visie voor de inrichting van de openbare ruimte voor fietsers en wandelaars opgesteld. Een van de onderdelen hiervan is het creëren van “trage paadjes”. Trage paadjes zijn spontaan gecreëerde wandelpaden, zoals jaagpaden of kerkenpaden.
Op basis van het bestuursakkoord 2022-2026 is in 2023 een investeringsbudget van € 500.000 in de meerjarige investeringsplanning opgenomen.

Wegmeubilair
Wegmeubilair omvat alle waarneembare losse elementen in de openbare ruimte. Bijvoorbeeld lantaarnpalen, paaltjes, bankjes en afvalbakken. Wegmeubilair heeft een ondersteunende functie ten aanzien van het gebruik van de openbare ruimte. Denk aan verkeersgeleiding en voorzieningen voor voetgangs/fietsers zoals zitmeubilair of afvalbakken.

In 2022 is het beheerplan Wegmeubilair 2022-2026 door het college vastgesteld. Het is bedoeld om meer inzicht te krijgen en vast te leggen wat de aard, omvang en kwaliteit van het areaal is. Welke beheerstrategie daarvoor nodig is en wat dit financieel betekent.

Op basis van uitgevoerde kwaliteitsschouwen in 2020 en 2021, voldoet de kwaliteit van wegmeubilair. Om dit vast te houden en structureel te borgen is dit beheerplan opgesteld. Om uitvoering te geven aan de uitgangspunten van het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) is incidenteel budget € 40.000,- in 2023 en € 40.000,- in 2024 opgenomen voor het beheerluw maken van de openbare ruimte. Te denken valt aan het verwijderen van niet functioneel (overtollig) meubilair.

Parkeren

Het huidige parkeerbeleid is in 2006 opgesteld en daarmee gedateerd. Bij het opstellen van deze begroting is de actualisatie van het parkeerbeleid nog niet afgerond en is vaststelling daarvan eind 2022 voorzien. Eventuele financiële consequenties worden derhalve via de bestuursrapportage 2023 ter besluitvorming ingebracht. Voor wat betreft financiële gevolgen van het nieuwe beleid is de hoofdlijn dat zoveel mogelijk wordt geput uit bestaande budgetten. Mocht blijken dat bestaande budgetten niet toereikend zijn dan zullen overige financiële consequenties via de bestuursrapportage 2023 ter besluitvorming worden ingebracht.

Economische havens en waterwegen

Haven Stein/Blueports
De Blueport havens waar Haven Stein onderdeel van uit maakt zijn, van groot belang voor de economie en werkgelegenheid in Limburg. Via de Maas en het Albertkanaal hebben de Blueport havens erg goede verbindingen met de zeehavens van Rotterdam en Antwerpen. Maar ook het Duitse achterland is goed met de havens verbonden.

Diverse trends en ontwikkelingen in de wereld, in de omgeving en in de binnenvaart sector hebben invloed op de Blueport havens. Zaken als de verandering van ladingstromen, aanpassingen van infrastructuur, de vergroting van schepen, de vergroening en de energietransitie, digitalisering, de sterke stijging van e-commerce en de opkomst van circulaire economie hebben allemaal hun impact op de binnenvaart en de Blueport havens.

Om in te spelen op deze trends en ontwikkelingen zijn in Blueports verband de volgende doelstellingen benoemd:

1. Groei van de economische toegevoegde waarde, werkgelegenheid en overslag volumes
2. Sterke inzet op verduurzaming
3. Innovatie en digitalisering:

Voor het behalen van de doelstellingen wordt intensivering van de samenwerking tussen de Blueports wenselijk geacht. Met een sterkere samenwerking tussen de havens kan het belang en de betekenis van de Blueporthavens als economische driver nog krachtiger en concreter bij stakeholders (lokale en regionale overheden (wethouders, bestuurders, ambtenaren) en bedrijfsleven) naar voren gebracht worden, zodat integraal beleid uitgevoerd wordt en de groei van de havens met draagvlak gewaarborgd wordt. Dit integraal beleid met voornoemde doelstellingen is vastgelegd in de Havenvisie Limburg. In 2023 worden de maatregelen voortvloeiend uit de havenvisie voor de haven Stein worden vertaald naar een concreet acties en waar nodig in toekomstige begrotingen worden vertaald. Daarnaast wordt in 2023 ingezet op grensoverschrijdende samenwerking.

Wat gaat het kosten ?

Verkeer en vervoer en waterstaat (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming 2024	2025	2026
Lasten	4.449	4.387	5.149	5.409	5.614	5.958
Baten	523	459	447	447	447	447
Resultaat	**-3.926**	**-3.928**	**-4.703**	**-4.963**	**-5.168**	**-5.512**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2022 en begroting 2023	Bedrag x € 1.000
Algemeen	
In 2023 worden meer interne uren doorberekend.	-64
Ontwikkeling kapitaallasten.	-283
Hogere energielasten (m.n. straatverlichting) in 2023.	-240
Onderhoud wegen	
Met ingang van 2023 is de jaarlijkse storting in de voorziening groot onderhoud wegen verhoogd.	-123
Zwerfvuil	
In de begroting 2023 is € 50.000 opgenomen voor het project overlast zwerfvuil.	-50
Straatmeubilair	
In de begroting 2023 is € 40.000 opgenomen voor verwijderen van overbodig straatmeubilair zoals bijvoorbeeld paaltjes. Doel is het overzichtelijker en beheersluw maken van de openbare ruimte.	-40

Economie

Inleiding
Door de goede geografische ligging in de Euregio aan diverse snelwegen, de aanwezigheid van een haven, de nabijheid van de Chemelot Campus en een vliegveld en zeker niet te vergeten een sterk MKB, heeft Stein een gunstig economisch klimaat.

Het programma economie draagt bij aan de kernwaarde 'een bereikbare en bedrijvige gemeente'. Als strategische keuzen hebben wij in de strategische toekomstvisie opgenomen dat wij de lokale economie in de regio willen versterken door het ontwikkelen van een duurzame en lokale economie en het verdiepen van de Economische Samenwerking Zuid-Limburg.

Vrijetijdseconomie, recreatie en toerisme zijn in de strategische toekomstvisie benoemd als belangrijke sectoren die een bijdrage leveren aan de economische diversiteit en versterking van de lokale economie binnen onze gemeente. Zie ook programma sport, cultuur en recreatie (2.5).

Daarnaast is de aanwezigheid van voldoende arbeidspotentieel essentieel voor de verdere ontwikkeling van de regionale en lokale economie. Bij dit laatste wordt tevens een relatie gelegd met het programma sociaal domein (2.6).

De naweeën van Corona en de gevolgen van mondiale ontwikkelingen worden ook in 2023 gevolgd en leiden waar nodig tot aanpassingen in ons economisch beleid.

Taakvelden
Dit programma omvat de taakvelden:
3.1 Economische ontwikkeling
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
3.4 Economische promotie

Wat willen we bereiken ?
Onze gemeente heeft een goed economisch klimaat. Om dit te behouden en verder te versterken is het van belang om juist die kansen te benutten die aansluiten bij de economische identiteit van onze gemeente en de economische diversiteit bevorderen. Om de huidige economische ontwikkeling verder te versterken is het essentieel dat er voldoende arbeidspotentieel in de regio aanwezig is. Daarnaast dient de bereikbaarheid van Stein verder geoptimaliseerd te worden. Vrijetijdseconomie, recreatie en toerisme zien we als belangrijke sectoren die een bijdrage leveren aan de economische diversiteit en versterking van de lokale economie binnen onze gemeente.

De focus moet liggen op het economisch profiel van Stein om vanuit die focus de juiste keuzes te maken; waar gaan we voor en waar gaan we niet voor. Vanuit dat perspectief versterken we de positie van Stein in regionaal verband en dragen we bij aan een gunstig ondernemers-en dus vestigingsklimaat. Inmiddels is duidelijk dat de diversiteit aan ondernemerschap in de gemeente Stein door ondernemers gezien wordt als meerwaarde en dat hierdoor de risico’s beter verspreid zijn.

Dit alles bereiken we mede aan de hand van de kaders en ambities uit een geactualiseerd Economisch beleidsplan dat in 2023 wordt vastgesteld. De kaders en ambities zijn richtinggevend voor de uitwerking in concrete projecten en maatregelen via de uitvoeringsagenda welke op de langere termijn bijdraagt aan een goed vestigingsklimaat met meer werkgelegenheid, meer lokale bestedingen en meer mensen naar vermogen aan het werk.

Bezuinigingen
N.v.t.

Wat gaan we er voor doen?

Economische ontwikkeling

In 2022 is de basis gelegd voor het actualiseren en herijken van ons economisch beleid. Het in beeld brengen van cijfers en trends alsmede de input die is verkregen uit 1 op 1 gesprekken met ondernemers vormen belangrijke bouwstenen voor een nieuwe economische visie. Het in 2023 door de Raad vast te stellen economisch beleid is voor de middellange termijn (periode 2023-2026) en richt zich vooral op de veranderende sociaaleconomische vraagstukken. Concrete acties worden verder vertaald in een uitvoeringsprogramma als onderdeel van het economisch beleidsplan. Als een van de speerpunten uit het bestuursakkoord wordt als integraal onderdeel van ons economisch beleid tevens de mogelijkheid van het inrichten van een noodfonds onderzocht.

Op Zuid-Limburgse schaal is de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL, 2017) geëvalueerd en zijn door een extern bureau aanbevelingen gedaan voor aanpassing van het beleid. Een aantal van deze aanbevelingen vraagt om meer discussie en/of nader onderzoek. Bij het opstellen van deze begroting loopt dit proces nog. Het kan niet worden uitgesloten dat de SVREZL fundamenteel wijzigt waardoor in 2023 besluitvorming door de Raad van toepassing kan zijn. De Economische Samenwerking Zuid-Limburg wordt via het principe van coalition of the willing verder gecontinueerd.

Naast het regionaal en lokaal beleid lopen er in de Westelijke Mijnstreek twee trajecten die ons lokaal beleid beïnvloeden. Een daarvan betreft het sub regionaal detailhandelsbeleid Westelijke Mijnstreek. Het ontwerp detailhandelsbeleid is in 2022 in procedure gebracht en zal medio 2023 door de raad worden vastgesteld.

Een tweede traject is de behoefteraming voor werklocaties. In de behoefteraming voor werklocaties in de Westelijke Mijnstreek in de periode 2021-2030 is een aanzienlijke opgave geconstateerd om het vestigingsklimaat in de regio aantrekkelijk te houden. Op de bedrijventerreinen mag voor die periode een extra ruimtebehoefte van 26 tot 62 hectare verwacht worden. Op kantoorlocaties is daarentegen juist een overschot aan ruimte geconstateerd. Uit de behoefteraming komt tevens een algehele opgave voor verduurzaming en een kwaliteitsslag aan de orde. Deze conclusies zijn door vertaald naar de volgende drie opgaven voor de gehele regio:
1. Behoud en versterk de kwaliteit van de werklocaties;
2. Voorzie in voldoende en geschikte ruimte op bedrijventerreinen;
3. Breng vraag en aanbod op de kantorenmarkt in balans.

Op basis van de drie opgaven werkt Westelijke Mijnstreek een regionaal uitvoeringsprogramma uit, waarin gezamenlijke prioriteiten worden gesteld en gezamenlijk een aanpak voor de drie opgaven wordt uitgewerkt. Om dat uitvoeringsprogramma op te stellen heeft de regio behoefte aan inzicht in:
1. De ruimtewinst die te behalen valt op de bestaande bedrijventerreinen en welke maatregelen daarvoor nodig zijn.
2. Binnen welke termijn deze maatregelen uitvoerbaar zijn.
3. Welke investeringen nodig zijn om de maatregelen uit te voeren.

Stap 1 is in 2022 afgerond. In 2023 zullen stap 2 en 3 verder worden vormgegeven.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Overeenkomstig de doelen uit onze Omgevingsvisie worden onze bedrijventerreinen verder versterkt en verduurzaamd. Hierbij wordt aangesloten bij de kerndoelen zoals opgenomen in de

vastgestelde Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg. Als onderdeel van de verduurzaming van bedrijventerreinen worden deze zoveel mogelijk vergroend. Als onderdeel van de versterking van de bedrijventerreinen wordt in ieder geval ingezet op de volgende acties:

Bedrijventerrein Kerensheide

Met Poort van Stein BV worden in 2023 harde afspraken gemaakt over een definitieve invulling van het terrein. In onze gesprekken met Chemelot blijven we de ligging van het bedrijventerrein en daarmee het economisch potentieel benadrukken. Verzoeken over beschikbare locaties voor nieuwvestiging worden eveneens in contact gebracht met de huidige eigenaar.

Bedrijventerrein Schuttersstraat
Met de toekomstvisie als basis wordt in 2023 onderzocht welke maatregelen meerjarig kunnen worden getroffen om de kwaliteit van het bedrijventerrein te verbeteren. De financiële vertaling daarvan vindt in de begroting 2024 plaats.

Businesspark Stein
Op en rond het bedrijventerrein wordt ook in 2023 verder geïnvesteerd in het verbeteren van de bereikbaarheid. De projecten die daarmee verband houden staan beschreven in de paragraaf verkeer, wegen en water.

Bedrijfsloket- en regelingen

Economische samenwerking Zuid-Limburg
De Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL) is een inhoud gedreven netwerkstrategie waarbij de samenwerking niet langer geïnstitutionaliseerd is, maar vorm krijgt middels coalities. Coalities die op velerlei manieren gevormd kunnen worden en waarbij wordt uitgegaan van de gemeentelijke autonomie. Elke gemeente beslist zelf over meedoen en waarmee. Het eigen gemeentelijk beleid in samenhang met de regionale opgaven is daarbij leidend. Wat betreft de regionale opgaven is de NOVI agenda de komende jaren leidend.
Het bestuur ESZL heeft eerder besloten tot een continuering als een 'lean en mean' stichting ESZL met een aanjaagfunctie. De centrumgemeenten nemen hierin regionale en financiële verantwoordelijkheid door gezamenlijk een budget en personeel beschikbaar te stellen om projecten en/of andere initiatieven met een economische doelstelling op Zuid-Limburgse schaal te concretiseren. In 2021 is ingezet op het opstellen van een regionaal economische herstel- en transitieplan, 'Plan V'. Dit plan is gestoeld op de vastgestelde opgaven en beleidsdoelen van het Plan van Aanpak NOVI Zuid-Limburg (nov. 2020) en gerelateerd aan het missie-gedreven beleidskader van de provincie Limburg. De thematische assen van dit plan V blijven ook in 2023 het kader waarlangs de uitvoering van de opgaven geordend is.

Accountmanagement Bedrijven
In het economisch beleidsplan zal een verdere visie op en duiding worden gegeven aan accountmanagement voor onze ondernemers. Daarbij wordt tevens het aspect van het faciliteren en adviseren van onze ondernemers op het vlak van duurzaamheid betrokken.

Starterscentrum
Onze deelname in de vorm van een jaarlijkse bijdrage aan het Starterscentrum Limburg wordt in 2023 voortgezet.

Grensinfopunt
Het grensinfopunt (GIP) is het centraal informatiepunt voor iedereen die grensoverschrijdend actief is, was of wordt. Specialisten op gebied van onder andere fiscaliteit en sociale zekerheid helpen te komen tot een goede afweging bij de keuze om te werken over de grens. Zij ondersteunen ook werkgevers met kennis van het grensoverschrijdend werken. De dienst draagt hiermee bij aan het versterken van het woon- en werkklimaat van Zuid-Limburg, het mee oplossen van knelpunten op de arbeidsmarkt voor het bedrijfsleven en het bieden van kansen op werk voor alle inwoners van

Zuid-Limburg. Door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Provincie Limburg structureel financieel te binden aan het grensinfopunt kan de gemeentelijke bijdrage gelijk blijven ondanks de stijging van kosten. Bij het opstellen van deze begroting moet de evaluatie nog plaatsvinden. Mogelijk leidt dit tot gewijzigde inzichten waardoor deelname niet meer aan de orde is.

Intaketafels
De intaketafels waar onder andere vraagstukken over en aanvragen voor omgevingsvergunningen van ondernemers worden behandeld, worden in verder doorgezet en vooral doorontwikkeld. De intaketafel wordt bemenst door een multidisciplinair team en heeft mede tot doel om sneller en efficiënter tot afhandeling van aanvragen van ondernemers te komen. In de intaketafel wordt een initiatief integraal gewogen en de wenselijkheid en haalbaarheid van een ontwikkeling bepaald.

Economische promotie

Programma recreatie en toerisme
In 2023 wordt op basis van nieuw geactualiseerd toeristisch beleid zoals verwoord in het Bestuursakkoord 2022-2026, voortgebouwd op hetgeen in 2019 is ingezet met de toeristische uitvoeringsagenda. De toeristische infrastructuur wordt uitgebouwd door routing, signing en het verbeteren van de entrees. Door het verder positioneren en door ontwikkelen van een aantal rivierparkings wordt spreiding van bezoekersstromen binnen onze gemeente geoptimaliseerd. Ook wordt gewerkt, dan wel een financiële bijdrage geleverd, aan de verbetering van strategische locaties zoals het gebied rondom het veerpont in Berg aan de Maas, de achterzijde van de parkeerplaats Steinerbos (zijde Mauritslaan) en de ontwikkelingen rondom het Bath. In het veld worden knelpunten op belangrijke wandelroutes aangepakt, zoals bijvoorbeeld de aanleg van trappen of het maken van logische doorgangen of verbindingen. Ook is aandacht voor kwalitatief hoogwaardig onderhoud van wandelroutes.

De culturele verenigingen en de toeristisch/recreatieve ondernemers worden actief gestimuleerd en gefaciliteerd door middel van een subsidieregeling om als ambassadeurs bij te dragen aan de verwezenlijking en verbetering van onze gemeente als toeristisch Hart van de Maasvallei en de benoemde speerpunten zoals de Maascultuur, de bandkeramiek, bezinning en het stille genieten. In samenwerking met Visit Zuid-Limburg, de toeristische werkgroep Maaskentj en het Rivierpark Maasvallei wordt gewerkt aan de verdere positionering, profilering en promotie van Stein als Hart van de Maasvallei.

Binnen de Regio Westelijke Mijnstreek wordt de toeristische samenwerking intensiever opgezocht met als einddoel de doorontwikkeling van het fietsroutenetwerk, waardoor onze regio een belangrijke schakel vormt tussen het Heuvelland en België. De fietsbrug Stein-Maasmechelen blijft onze aandacht houden en wij continueren de lobby.

Tenslotte wordt gewerkt aan een aantal projecten voor toerisme in Zuid-Limburg op basis van de in 2020 vastgestelde Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg, zoals de invoering van een wandelknooppuntennetwerk voor Zuid-Limburg, een kennissectorplatform en een datacentrum.

Wat gaat het kosten ?

Economie (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming 2024	2025	2026
Lasten	1.015	1.283	1.139	797	801	803
Baten	281	297	307	311	298	303
Resultaat	**-735**	**-987**	**-832**	**-486**	**-503**	**-500**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2022 en begroting 2023	Bedrag x € 1.000
Toerisme	
In 2023 zijn de kosten van de uitvoeringsagenda toerisme lager dan in 2022.	170

Onderwijs

Inleiding
Kinderen en jongeren zijn belangrijk voor onze toekomst. Voldoende en kwalitatieve mogelijkheden op het gebied van onderwijs zijn naast leven, wonen, werken en ontspannen essentieel voor hun ontwikkeling. Het programma onderwijs levert dan ook een bijdrage aan onze kernwaarde 'sociale en vitale kernen'. Onderwijs zien wij tevens als middel om verder invulling te geven aan de strategische keuzen samenleven door ontmoeten en samenleven door verbinden. Ontmoeten en verbinden versterken de gemeenschapszin onder onze inwoners.

In de strategische toekomstvisie is tevens in het kader van een bereikbare en bedrijvige gemeente een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en samenwerking als speerpunt opgenomen. Dit op basis van de quatro helix (overheid, bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke instellingen) om ook in de (nabije) toekomst over voldoende arbeidspotentieel in de regio te kunnen beschikken om de toenemende krapte op de arbeidsmarkt het hoofd te kunnen bieden.

Taakvelden
Dit programma omvat de taakvelden:
4.1 Openbaar basisonderwijs
4.2 Onderwijshuisvesting
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat willen we bereiken ?
Kinderen worden. gezien en gevolgd wat betreft hun groei en ontwikkeling. Zonodig wordt er tijdig extra zorg geboden in de vorm van voor- en vroegschoolse educatie zodat er sprake is van een goede startpositie. Basisscholen en het voortgezet onderwijs sluiten hierbij aan en zijn voor ons belangrijke partners bij het ontwikkelen van beleid en de uitvoer hiervan in de breedste zin van het woord. Dit om te realiseren dat we alle kinderen en jongeren in onze gemeente mogelijkheden bieden tot ontwikkeling op het gebied van onderwijs

Bezuinigingen
N.v.t.

Wat gaan we er voor doen?

Openbaar basisonderwijs

De statuten van Stichting Kindante, bevoegd gezag van de in onze gemeente gehuisveste openbare basisschool De Maaskei, bevatten een aantal bepalingen over de financiële documenten. Het vaststellen en goedkeuren van de begroting en de jaarrekening is voorbehouden aan respectievelijk het College van Bestuur en de Raad van Toezicht. Wel dient de gemeenteraad te worden geïnformeerd over de financiële stand van zaken. In mei (begroting) en in oktober (jaarrekening) wordt deze stukken met u gedeeld. Met gelijktijdig de mogelijkheid tot het stellen van inhoudelijke vragen. Indien daar behoefte aan is, is het College van Bestuur bereid een toelichting te geven over de financiële ontwikkelingen tijdens een beeldvormende bijeenkomst.

Onderwijshuisvesting

Uitbreiding Groenewald
Tijdens de oordeelsvormende raadsvergadering op 23 juni 2022 is het voorstel besproken over het eindrapport van de business case "Uitbreiding Groenewald". Aansluitend is raad unaniem hiermee akkoord gegaan. Daarmee is formeel groen licht gegeven om met deze uitbreiding van start te

gaan. Ter uitvoering van het door de raad genomen besluit, zijn de financiële consequenties die samenhangen met het restant uitbreidingskrediet (€ 6.497.178 incl. BTW) en het krediet voor de uitbreiding van het meubilair (€ 204.000 incl. BTW) verwerkt.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Peuterprogramma en VVE
De gemeente Stein beschikt over een subsidieregeling peuteropvang en voor- en vroegschoolse educatie (VVE). In deze regeling is de kindgebonden subsidie die aanbieders ontvangen geregeld. In 2023 blijven we ons met onze samenwerkingspartners inzetten om zoveel mogelijk kinderen met een VVE-indicatie naar de peuteropvang te krijgen. Het is namelijk van belang dat deze kinderen een VVE-aanbod krijgen zodat ze bij de start van de basisschool dezelfde vaardigheden hebben als andere kinderen. In de subsidieregeling wordt dit (financieel) gestimuleerd.
Mogelijk komt er medio 2023 meer duidelijkheid over het al dan niet afschaffen van Kinderopvangtoeslag en de mogelijke gevolgen daarvan. Samen met de regiogemeenten volgen we deze ontwikkelingen op de voet. In Stein hebben we de eerste overleggen over eerdergenoemd, landelijk voornemen al met o.a. het onderwijs en opvangorganisaties in 2022 gevoerd.

Wat gaat het kosten ?

Onderwijs (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming 2024	2025	2026
Lasten	3.133	3.289	3.291	3.271	3.521	3.480
Baten	598	572	476	488	493	498
Resultaat	**-2.535**	**-2.718**	**-2.815**	**-2.782**	**-3.028**	**-2.982**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2022 en begroting 2023	Bedrag x € 1.000
Energie	
In verband met de toenemende energieprijzen is er in 2023 een hoger bedrag opgenomen voor energie ten opzichte van 2022.	-167

Sport, cultuur en recreatie

Inleiding

Het programma sport, cultuur en recreatie levert een bijdrage aan een duurzame leefomgeving met unieke waarden en in het bijzonder aan het verder versterken van de unieke omgevingskwaliteiten.
In de strategische toekomstvisie hebben wij opgenomen dat wij de belevingswaarde willen versterken door in te zetten op landelijke verstilling en het behoud van cultuurhistorische waarden. Waarbij wordt ingezet op onder andere internationale verbindingen, het versterken van ons toeristisch profiel en het uitbouwen van onze authentieke waarden waaronder de ligging aan het water. De waarde van onze openbare ruimte willen wij versterken door deze meer te benutten als plek voor ontmoeten, sporten en recreëren. Hierbij wordt tevens een belangrijke bijdrage geleverd aan de kernwaarde sociale en vitale kernen.

In het kader van de kernwaarde bereikbare en bedrijvige gemeente hebben wij als strategische keuze vrijetijdseconomie en recreatie als nieuwe economische pijler geformuleerd. Het programma sport, cultuur en recreatie levert een bijdrage aan de economische diversiteit die van belang is bij het verder ontwikkelen van een duurzame en lokale economie (zie ook programma Economie).

Tot slot levert dit programma een bijdrage aan het verder ontwikkelen van de kernwaarde sociale en vitale kernen. Cultuurhistorische waarden kunnen de eigen identiteit van een kern en het gevoel van gezamenlijke roots en sociale cohesie onder inwoners versterken waardoor invulling wordt gegeven aan de strategische keuze 'Trots en bewust van onze eigen(zinnige) identiteit en kwaliteiten'.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:
5.1 Sportbeleid en activering
5.2 Sportaccommodaties
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
5.4 Musea
5.5 Cultureel erfgoed
5.6 Media
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Wat willen we bereiken ?

Onze inwoners en bezoekers waarderen momenteel de omgevingskwaliteiten zoals de groene verbindingen, de beleving van Stein als gemeente aan het water (Grensmaas), de cultuurhistorische waarden van onze verschillende kernen en de kwaliteit van de openbare ruimte. Om ook in de toekomst een duurzame woongemeente te blijven, willen wij deze unieke omgevingskwaliteiten die bestaan uit gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde samen met inwoners en ondernemers verder versterken. De waarde van ons groen (natuur en openbare ruimte) versterken wij door deze meer te benutten als plek voor ontmoeten, sporten en recreëren. Hierbij dragen wij tevens bij aan de kernwaarde sociale en vitale kernen.

Daarnaast willen we bereiken dat meer mensen in alle leeftijdscategorieën bewegen en sporten. Sport wordt hierbij gezien als middel en niet als doel. Daarmee is de relatie met het sociaal domein indirect gelegd. Door te bewegen en te sporten wordt ingezet op een gezondere levensstijl, op ontmoeten, verbinden en meedoen. Dit draagt bij aan positieve gezondheid waardoor mogelijk kosten binnen het sociaal domein voorkomen kunnen worden. Bewegen in de openbare ruimte vormt hier een onderdeel van.

Kunst en cultuur wordt meer verweven met ander beleidsterreinen zoals toerisme en het sociaal domein waarmee het een bijdrage levert aan het versterken van de gemeenschapszin in onze gemeente en daarmee een bijdrage levert aan het behouden van de sociale en vitale kernen.

Bezuinigingen

N.v.t.

Wat gaan we er voor doen?

Sportbeleid en activering

In 2020 werd het 'Gezond Sport- & Beweegakkoord Stein' (kortweg: sportakkoord) gesloten. Hierin zijn door gemeente en stakeholders de gezamenlijke ambities vastgelegd op het gebied van sport, bewegen, gezondheid en vitaliteit. Hoofddoel is dat iedereen in Stein moet kunnen sporten en bewegen, waarmee we bijdragen aan gezondere en gelukkigere inwoners. Om dit te realiseren, werken we ook in 2023 aan vier thema's: gezond opgroeien, gezond meedoen, gezonde verenigingen en gezonde ruimte.
Daarnaast gaan we aan de slag met diverse ambities uit het bestuursakkoord rondom dit thema. Denk hierbij aan de evaluatie, herijking en uitvoering van beleid op het gebied van sporten, bewegen en spelen in de openbare ruimte, en het optimaliseren van advies en ondersteuning voor onze verenigingen.
Vanuit het bestuursakkoord 2022-2026 zijn er extra middelen beschikbaar gesteld van € 25.000 structureel voor fysieke aanpassingen rondom sporten en bewegen.

Sportaccommodaties

Opknappen fietscrossbaan
Op basis van het bestuursakkoord 2022-2026 is in de begroting 2023 een budget van € 20.000 opgenomen voor het opknappen van de fietscrossbaan in het Heidekamppark.

Cultuurpresentatie, productie participatie

Kunst en cultuurbeleid
In 2022 is een start gemaakt met een nieuw volwaardig kunst en cultuurbeleid zoals opgenomen in het bestuursakkoord 2022-2026. In 2023 zal de uitwerking van dit beleid en de financiële consequenties worden besproken met de gemeenteraad.

Verenigingen en evenementen
In 2023 worden alle verenigingen gescand zodat gerichtere ondersteuning kan worden geboden. In het nieuwe kunst en cultuurbeleid zullen ook evenementen worden meegenomen. In 2023 zal gewerkt worden aan een nieuwe evenementenbeleid dat aansluit bij de wensen en behoeften.
Vanuit het bestuursakkoord 2022-2026 zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor evenementensubsidies van € 15.000 structureel.

Subsidiebeleid
In 2022 is gestart met de gefaseerde herijking van het subsidiebeleid. Voor de begrotingsjaren 2023 en 2024 is het subsidiebeleidskader uit 2019 verlengd met 2 jaar.

Cultureel erfgoed

Erfgoedsubsidie
In 2021 is gestart met een subsidieregeling voor het gebouwde en groene erfgoed. Uitgaande van het bestuursakkoord 2022-2026 gaan we de komende jaren deze subsidieregeling voortzetten met als doel het behouden en versterken van gebouwen en landschapselementen in het kader van het erfgoedproject.

Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Openbaar groen
Groen draagt in belangrijke mate bij aan de versterking van de ruimtelijke structuur, de leefbaarheid, gezondheid en ook aan de duurzaamheidsdoelstellingen. In het vastgestelde Integraal Beheer-kwaliteitsplan Openbare ruimte Stein (IBOR) 2022-2026 is o.a. het beheer en onderhoud van het openbare groen geborgd. In de groennota's: de groenstructuurvisie, het groenbeheerplan en bomenbeheerplan is de ontwikkeling met betrekking tot het beheer en onderhoud van het groen in de openbare ruimte (stedelijke omgeving) en het groen in het landschap als buitengebied, nader uitgewerkt. Aandachtpunten voor de komende periode zijn:

- Het op de afgestemde kwaliteitsniveaus (IBOR) onderhouden van de groenvoorzieningen. Het geheel wordt onderhouden door de gemeentelijke Wijkteams en door aannemers via een drietal groenbestekken. Deze bestekken worden eind van dit jaar opnieuw aanbesteed voor een nieuwe onderhoudsperiode van 4 jaar;
- Het bomenbeheerplan 2022-2026 dat dit jaar is vastgesteld; in relatie tot dit plan wordt een van de drie bovengenoemde onderhoud-bestekken uitgewerkt, het bestek “onderhoud bomen”. Hierbij zal speciale aandacht zijn voor het planmatig onderhoud van de gemeentelijke bomen en bosstroken;
- Blijvend vergroten van de soortenrijkdom (biodiversiteit) door gerichte uitvoeringsmaatregelen en aanpassingen in het beheer en onderhoud van onder andere bermen, natuurweides en het bomenbestand. In dit kader wordt er o.a. bij het nieuwe onderhoudsbestek "bermen en natuurweides" hier invulling aan gegeven. Met betrekking tot dit bestek is er ook een "maaikaart" opgesteld waarbij door visualisatie de diverse onderhoudscategorieën van o.a. bermgras en gazonstroken inzichtelijk worden met hieraan gekoppeld de intensiteit van maaien;
- Overname van het groenbeheer en onderhoud van groenvoorzieningen vanuit afgeronde civiele, cultuurtechnische projecten: de beheer- en onderhoudskosten van het groen binnen een bepaald project worden aan de voorkant in de projectbegroting opgenomen en na afronding van het project geborgd in de meerjarige onderhoudsbegroting;
- Het beheer en onderhoud van de lange afstand wandel, en fietsroutes; bijbehorende rustplekken en rivierparkings. Dit als onderdeel van de toenemende recreatieve toeristische impuls binnen onze gemeente.

Natuur en landschap
Openbaar groen en Recreatie heeft betrekking op de ontwikkeling en het beheer van natuur en landschap, het groen in de openbare ruimte en speelvoorzieningen. Groen versterkt de ruimtelijke structuur, de leefbaarheid en draagt bij aan onze duurzaamheidsdoelstellingen. In onze groenstructuurvisie en het groenbeheersplan is dit taakveld meer volledig uitgewerkt en vormt de basis voor om onze ambities op dit vlak waar te maken. Daarnaast is er de ambitie om te werken aan:

- In de lijn van het 1 miljoen bomenplan provincie Limburg aanplanten van bos, struweel, hagen en solitaire bomen zowel in de kern als in het buitengebied;
- Verbindingen leggen tussen waterrecreatie, natuurrecreatie, cultuurhistorie/musea, wandelen en fietsen en daarmee tevens een netwerk van fiets- en wandelpaden uit te bouwen;
- Continuering van het project RivierParkMaasvallei;
- Faciliteren van de doorontwikkeling van de gebiedsvisie onder andere ten behoeve van het zichtbaar maken van de historische havenplaats Oud-Urmond;
- Ondersteunen van het eigen kracht project Domein Elsloo;
- Vergroten van de soortenrijkdom (biodiversiteit) door gerichte inrichtingsmaatregelen en door aanpassingen in het beheer.

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkings-vorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
Steinerbos BV	Privaat	Bijdrage aan de vrijetijdseconomie en toerisme
NV Theodora	Privaat	Bijdrage aan het in stand houden van kasteel Elsloo en het kasteelpark.

Wat gaat het kosten ?

Sport, cultuur en recreatie (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming 2024	2025	2026
Lasten	5.165	5.207	5.370	5.413	5.381	5.409
Baten	1.068	520	465	468	470	473
Resultaat	**-4.097**	**-4.688**	**-4.905**	**-4.946**	**-4.911**	**-4.935**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2022 en begroting 2023	Bedrag x € 1.000
Algemeen	
Ontwikkeling kapitaallasten.	-135
In 2023 worden meer interne uren doorbelast.	-91
Sportaccommodaties	
In 2023 is rekening gehouden met hogere energielasten.	-121
Hogere kosten voor bouwkundig en sporttechnisch onderhoud in 2023.	-20
Sportbeleid	
Voor sportbeleid is van 2021 naar 2022 een incidenteel budget doorgeschoven die in 2023 niet meer beschikbaar is.	126
Openbaar groen	
In 2023 zijn de kosten voor openbaar groen lager.	43

Sociaal Domein

Inleiding

Het programma sociaal domein levert een bijdrage aan de kernwaarde sociale en vitale kernen. Binnen onze kernen is sprake van dorpse saamhorigheid en gemeenschapszin. In onze kernen zijn inwoners actief, helpen ze elkaar en nemen ze zelf initiatief. Dit willen we behouden en verder versterken. Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties blijven we grote maatschappelijke opgaven ook de komende jaren het hoofd bieden.
Actief eigenaarschap van onze inwoners en ondernemers is een strategische keuze die wij verder willen stimuleren zodat zij meer ruimte, zeggenschap en verantwoordelijkheid krijgen voor eigen initiatieven.

Het programma sociaal domein levert een bijdrage aan de kernwaarde bereikbare en bedrijvige gemeente. Het gaat dan in het bijzonder om de strategische keuze van voldoende arbeidspotentieel waarbij participatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt onderdeel is.

We intensiveren de samenwerking en werken toe naar partnerschap met de betrokken partijen om nog beter op de hoogte te zijn van dat wat er speelt.
Op het gebied van wonen en zorg is er een opgave voor de gemeente Stein. Er is sprake van bevolkingskrimp, van vergrijzing en ontgroening. Aansluitend op het rijksbeleid stimuleren wij dat mensen langer thuis blijven wonen in hun vertrouwde omgeving. Daarom streven wij naar toekomstbestendige kernen, met passende (zorg- en welzijn)voorzieningen en een infrastructuur die aansluit bij de uitdagingen van deze tijd.

Binnen het sociaal domein hebben er naar aanleiding van nieuwe voorschriften in het BBV wijzigingen plaatsgevonden in de taakvelden, die vanaf begrotingsjaar 2023 ingaan. Twee taakvelden zijn gewijzigd qua naamstelling, en er vindt een uitsplitsing plaats van diverse taakvelden. U vindt onderstaand dan ook de aangepaste taakvelden.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen *(was voorheen Wijkteams)*
6.3 Inkomensregelingen
6.4 WSW en beschut werk *(was voorheen Begeleide participatie)*
6.5 Arbeidsparticipatie
6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)
~~6.71 Maatwerkdienstverlening 18+~~
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)
6.71B Begeleiding (WMO)
6.71C Dagbesteding (WMO)
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)
~~6.72 Maatwerkdienstverlening 18-~~
6.72A Jeugdhulp begeleiding
6.72B Jeugdhulp behandeling
6.72C Jeugdhulp dagbesteding
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig
6.73A Pleegzorg
6.73B Gezinsgericht
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ verblijf
6.74C Gesloten plaatsing

~~6.81 Geëscaleerde zorg 18+~~
6.81A Beschermd wonen (WMO)
6.81B Maatschappelijke- vrouwenopvang (WMO)
~~6.82 Geëscaleerde zorg 18+~~
6.82A Jeugdbescherming
6.82B Jeugdreclassering

Wat willen we bereiken ?

In 2023 vindt er een verdere verdieping plaats in het project 'Grip op Sociaal Domein' met inachtneming van het integraal beleidsplan sociaal domein 2018-2023.

Met dit beleidsplan inclusief de bijbehorende uitvoeringsagenda wordt voorzien in een vertaling van de strategische kernwaarden "sociale en vitale kernen" en "bereikbare en bedrijvige gemeente". De centrale thema's hierbij zijn:

1) Kracht bij mensen zelf
2) Integrale samenwerking
3) Maatwerk & kwaliteit
4) Communicatie & informatievoorziening
5) Innoveren en experimenteren

De uitvoeringsagenda wordt jaarlijks geëvalueerd en eveneens wordt jaarlijks een uitvoeringsagenda opgesteld voor het volgende jaar.

Het streven is om ook in 2023 en volgende jaren meer grip te krijgen op het Sociaal Domein in brede zin door:
- Onze cirkel van invloed zo groot mogelijk te maken;
- Het versterken van samenwerkingen;
- Het aanscherpen van beleid;

Het clientvolgsysteem wordt op dit moment aanbesteed. De verwachting is dat er in Q4 2022 een leverancier gekozen wordt en er per 1 januari 2023 geïmplementeerd kan gaan worden. De wens is om eind Q2 2023 volledig gemigreerd te zijn naar een nieuw clientvolgsysteem voor in ieder geval de teams WMO en Jeugd. De mogelijkheden voor team Schuldhulpverlening en Budgetbeheer om hier ook op aan te sluiten worden momenteel onderzocht.

We zijn op dit moment bezig met de uitwerking van het dashboard sociaal domein. Momenteel zijn we bezig om de beschikbare data te vertalen naar kwalitatieve output voor het dashboard.

Bezuinigingen

Bezuinigingen	2023	2024	2025	2026
Aanbesteding Jeugd (begroting 2021)	180.000	180.000	180.000	180.000
Besparing op uitkeringen (bestuursakkoord 2022)			50.000	75.000
Totaal programma Sociaal Domein	**180.000**	**180.000**	**230.000**	**255.000**

Wat gaan we er voor doen?

Samenkracht en burgerparticipatie

Financiële gezondheid
Dit budget was voorheen bekend onder de naam 'Armoedebeleid'. Omdat we inmiddels veel meer doen dan armoedebestrijding, denk aan vroeg signalering van schulden, voorlichting, communicatie en preventie, is de titel aangepast aan de inhoud.

Steeds meer inwoners hebben moeite om rond te komen als gevolg van de stijgende prijzen voor energie, brandstof en voedsel. Zo zien bijvoorbeeld de kindfondsen en de Kledingbank Limburg het aantal aanvragen stijgen. Het ondersteunen van deze inwoners heeft onze prioriteit. Waarbij we tevens streven naar vroegtijdige signalering van betalingsachterstanden en schulden. Dat doen we samen met onze partners uit het Netwerk Financiële Gezondheid Stein, zoveel mogelijk binnen het bestaande budget voor financiële gezondheid. De resultaten van het onderzoek naar geldzorgen dat in het najaar van 2022 is uitgevoerd, helpen om de ondersteuning aan onze inwoners aan te laten sluiten bij wat ze hierin nodig hebben.
Vanuit het bestuursakkoord 2022-2026 zijn er voor de jaren 2023/2024 en 2025 extra middelen beschikbaar gesteld van € 100.000 voor de aanpak van projecten rondom armoede. Daarnaast is er voor 2023 extra ambtelijke capaciteit beschikbaar om onze inwoners die het nodig hebben proactief te ondersteunen.

Informele zorg
Het budget voor 'Informele zorg' was eerder bekend als het budget voor 'Mantelzorg'. Omdat we al lang niet meer alleen aan de ondersteuning en waardering van mantelzorgers werken, maar onder meer ook de inzet van vrijwilligers, eenzaamheid en dementie op de agenda staan, is deze benaming aangepast.

Ook in 2023 ondersteunen we de mantelzorgers van onze inwoners, zodat zij voor hun naasten kunnen blijven zorgen. We hebben daarbij speciale aandacht voor eenzaamheid en dementie en onderzoeken hoe we hier als samenleving meer aandacht voor kunnen hebben. We doen dat in samenwerking met onze netwerkpartners en ervaringsdeskundige inwoners binnen het daarvoor bestemde budget.
Steunpunt Mantelzorg Zuid verzorgt de ondersteuning van mantelzorgers en organiseert hiervoor diverse activiteiten.
Vanuit het bestuursakkoord 2022-2026 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor mantelzorgondersteuning van € 50.000 structureel.
In 2023 onderzoeken we de mogelijkheden om een alternatief voor het vouchersysteem huishoudelijke hulp in te stellen. De partijen in de markt die de mantelzorgers kunnen ontzorgen bij de uitvoering van huishoudelijk hulp hebben op dit moment echter te maken met de krapte op de arbeidsmarkt, dit kan een belemmering vormen.

Er zal in 2023 extra inzet plaatsvinden rondom netwerkontwikkeling vrijwilligers/verenigingen en de verenigingsadviseur.
We willen dit bewerkstelligen door goed te luisteren naar de behoefte van verenigingen en vervolgens onze verenigingsadviseur in positie te brengen om via netwerksturing vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Speciale aandacht dient uit te gaan naar de organisaties die zich inzetten voor de kwetsbare doelgroepen, zoals instanties en vrijwilligers die zich inzetten voor de ziekenzorg of voor mensen met een beperking, of die bewegingsprogramma’s voor ouderen stimuleren. Er is vanuit het bestuursakkoord 2022-2026 voor de jaren 2023/2024 en 2025 extra middelen beschikbaar gesteld van € 25.000 voor dit doel.

Ouderenbeleid
We hechten grote waarde aan een ouderenvriendelijk beleid.
Gelet op de toenemende vergrijzing inventariseren we wat er op dit moment in de gemeente Stein onder de noemer van ouderenbeleid geldt en zorgen we voor integrale kaderstelling in de vorm van ouderenbeleid, die we interactief met de doelgroep tot stand brengen. Interactie blijft ook de inzet bij de uitvoering van dat integrale beleidskader. Om extra capaciteit te geven aan urgente thema’s zoals financiële gezondheid, informele zorg en eenzaamheid, welke ook onze ouderen raken, starten we in 2024 met het opstellen van het integrale ouderenbeleid. Om in 2024 een goede start te maken gaan we in 2023 samen met inwoners de uitwerking van het beleid voorbereiden en gezamenlijk de inhoudelijke thema’s in het beleid vaststellen. Vanuit het bestuursakkoord 2022-2026 zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor dit doel van € 75.000 voor de jaren 2023, 2024 en 2025.

Stimuleren burgerkracht
De regeling stimuleren burgerkracht zal vanaf 2023 een structureel karakter krijgen. Vanuit het bestuursakkoord 2022-2026 zijn er structurele middelen van € 40.000 beschikbaar gesteld voor dit doel.

Sociale Inclusie
We hechten veel waarde aan sociale inclusie. Naast fysieke, sociale en digitale toegankelijkheid betreft dit eveneens arbeid, onderwijs, wonen, goederen en diensten, verkeer en vervoer, zorg, ondersteuning, sport, cultuur en vrijetijdsbesteding. Kortom toegankelijkheid voor iedereen in alle facetten. Een grote gezamenlijke verantwoordelijkheid en wat ons betreft topprioriteit in de komende raadsperiode. Voor de verdere professionalisering en implementatie zijn via het bestuursakkoord 2022-2026 extra middelen beschikbaar gesteld van structureel € 15.000.

Nieuwkomers
We hebben in Stein in toenemende mate te maken met een groep inwoners met een migratieachtergrond. Integratie is vaak een moeilijk en langdurig proces, deels omdat de mensen de weg niet weten of dat ze de taal niet eigen zijn. Maar integratie is niet uitsluitend een thema voor de nieuwkomer of de gemeente. Het gaat ons allemaal aan. We onderzoeken de mogelijkheden om verenigingen te stimuleren om hier actief een bijdrage in te leveren. Denk hierbij aan bijvoorbeeld een "buddy systeem". We beoordelen periodiek de prestatieafspraken van onze samenwerkingspartners zoals Vluchtelingenwerk en zorgen dat de informatievoorziening wordt afgestemd op de behoefte van de nieuwkomers.

Vanuit het Rijk zijn er extra taken belegd bij gemeenten inzake huisvesting vluchtelingen uit Oekraïne en asielzoekers. In Stein worden er vluchtelingen uit Oekraïne opgevangen in sloopwoningen in Nieuwdorp en het opvangen van asielzoekers blijft ook een actueel thema. Omdat de bijkomende kosten gedekt worden door het Rijk zijn deze niet opgenomen in deze begroting. Onze verantwoording nemen in deze crisis zal ook in 2023 structurele inzet vragen van de ambtelijke organisatie. Indien nodig zal er een herprioritering van taken plaats vinden om extra taken uit te voeren.

Jongerenparticipatie
De Kom-Ens activiteiten worden ook in 2023 voortgezet. Tevens gaan we dan aan de slag met de resultaten van de uitkomsten van de jongerenvisie. Behalve onze Steinse jongeren adviesraad (SJAR) beschikken we dan mogelijk ook over een kinderburgemeester en kindercollege. Het jongerenlintje is daarnaast een blijk van waardering waarmee we ons als gemeente onderscheiden en waarmee we extra aandacht geven aan jongeren die zich inzetten voor de maatschappij of voor hun naasten. Participatie in de breedste zin des woord zal ook in het OKO een plek krijgen. Vanuit het bestuursakkoord 2022-2026 zijn er voor 2023/2024 en voor 2025 € 40.000 beschikbaar gesteld voor projecten Jongerenvisie.

Participatiebeleid
Door de gemeenteraad is participatiebeleid vastgesteld dat invulling geeft aan de wijze waarop participatie bij initiatieven in het fysieke domein zou moeten plaatsvinden. Dit is een goed kader voor verdere doorontwikkeling, ook op andere beleidsterreinen. We streven daarbij naar vernieuwende concepten en willen daarom gaan experimenteren met inwonersraadplegingen. Vanuit het bestuursakkoord 2022-2026 zijn middelen beschikbaar gesteld van € 20.000 voor de jaren 2023/2024 en 2025.

Kinderburgemeester
In de gemeente Stein wordt actief ingezet op jeugd- en jongerenparticipatie. Jeugd en jongeren vormen een belangrijke doelgroep binnen onze democratische samenleving. Hun mening, wensen en behoeften nemen we serieus.
Op 17 februari 2022 heeft de DOS fractie tijdens de gemeenteraad de motie kinderburgemeester ingediend, welke door de voltallige raad is aangenomen. In deze begroting zijn middelen beschikbaar gesteld van € 19.500 vanaf 2023 en verder voor de uitvoering van deze motie. Het

college stelt een scenario voor met een kinderburgemeester met kindercollege. Door te kiezen voor een kinderburgemeester met kindercollege in plaats van enkel een kinderburgemeester kunnen we diversiteit binnen de groep borgen en kinderen uit verschillende kernen betrekken.

Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Welzijnswerk
In het kader van het project 'Grip op sociaal domein' wordt in 2023 verder onderzocht hoe het voorliggend veld ingericht zou kunnen worden. Dit wordt gedaan in samenwerking met de partners waarbij de inwoners centraal staan. Naar aanleiding van de bezuinigingen blijven de maatregelen bij de partners gemonitord om de mogelijke gevolgen van de bezuinigingen te beperken en waar nodig afspraken te maken. Dit kan bijvoorbeeld gaan om oplopende wachtlijsten.

Veilig Thuis
Een van de beheersmaatregelen in het kader van Grip Op Sociaal Domein was het inbesteden van de opvolging van VT-meldingen. Per 1 januari 2022 werd gestart met de voorbereidingen voor de overdracht van deze werkzaamheden van PIW naar team Jeugd/Wmo. Per 1 juli 2022 zou de subsidie aan PIW voor deze werkzaamheden kunnen worden stopgezet wat ons een besparing zou opleveren van uiteindelijk € 35.000 op jaarbasis. Ten behoeve van een zorgvuldige overdracht trokken team Jeugd en PIW deze eerste maanden van 2022 veelal samen op. Dankzij deze samenwerking en het monitoren ervan is echter gebleken dat:

- juist dit samen optrekken door PIW en Team Jeugd van grote meerwaarde is.
- het volledig door de gemeente uitvoeren van deze taak in de meeste gevallen niet het beste is voor de klant en niet het meest efficiënt werkt
- betrokkenheid van PIW vanaf het begin bij de triage van de meldingen, een bredere kijk op de voorliggende mogelijkheden biedt
- een groot deel van de VT-meldingen de benodigde ondersteuning krijgt vanuit het voorliggend veld / PIW. Slechts een klein deel heeft specialistische hulp nodig dat moet worden toegewezen door team Jeugd/Wmo.

Samen optrekken en dus PIW een rol laten behouden in de opvolging van VT-meldingen blijkt een duidelijke inhoudelijke meerwaarde te hebben. Aangezien het hier bovendien een erg kwetsbare doelgroep betreft is het van belang dat inhoud/de beste werkwijze voorop staat. Daarom heeft het college op 21 juni 2022 besloten om de maatregel ‘inbesteding VT-meldingen’ op te heffen als beheersmaatregel en de huidige samenwerking tussen team Jeugd en PIW bij de opvolging van VT-meldingen voort te zetten. Uw raad is hierover middels een RIB d.d. 6 juli 2022 geïnformeerd.

Inkomensregelingen

Vidar
Bijdrage Vidar
Deze component gaat over de bijdrage (loonkosten en overhead) die de gemeente Stein moet betalen aan de centrumgemeente Sittard-Geleen voor de uitvoering van activiteiten die vastgelegd zijn in de centrumregeling en dienstverleningsovereenkomst Vidar. De uitvoeringskosten zijn ten opzichte van 2022 met € 20.000 gestegen. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door hogere huisvestingslasten en door indexeringen.

Programmakosten gemeente Stein
In de begroting van de gemeente Stein zijn programmakosten Vidar opgenomen (bijvoorbeeld algemene bijstand en bijzondere bijstand). Vidar zet zich in om een inhoudelijke schaarbeweging teweeg te brengen (verschuiving van de algemene bijstand naar loonkostensubsidie), echter blijkt deze beweging minder groot dan verwacht. Wij zien dat het aantal maatschappelijke participatietrajecten toeneemt en uitstroom naar werk minder sterk is dan verwacht. Dit blijkt uit de ontwikkelmogelijkheden van mensen die bij Vidar bekend zijn. Met Vidar blijven we hierover in gesprek.

Daarnaast zien wij een negatief effect op de bijzondere bijstand (stijging in aantallen) en dient de zogenaamde BUIG-uitkering structureel naar beneden bijgesteld te worden vanwege een afname van rijksmiddelen. De voorlopige BUIG uitkering veroorzaakt de grootste negatieve afwijking, deze is namelijk voor een bedrag van € 377.000 lager dan het voorafgaande jaar. Deze ontwikkeling kan de gemeente niet beïnvloeden. Het negatieve effect hiervan op de begroting betreft € 282.000. Echter kunnen de positieve financiële effecten genoemd bij taakveld WSW en beschut werk de nadelen grotendeels opvangen. De grootste meevaller betreft € 127.000 voordeel bij onderdeel Wsw Vidar GR. De uitvoeringskosten Vidar en de programmakosten Vidar en overige zaken hebben een positief effect op de begroting van € 50.000.
Per saldo is er een negatief effect in 2023 van € 105.000.

In 2023 wordt er een onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van het instellen van een omscholingsfonds. We onderzoeken of een omscholingsfonds een positieve bijdrage kan leveren aan de uitstroom naar werk en kan bijdragen aan de krapte op de arbeidsmarkt in bepaalde sectoren. Het omscholingsfonds is een van de middelen om de taakstelling voor het verhogen van de uitstroom uit de bijstand uit het bestuursakkoord 2022-2026 te realiseren.

WSW en beschut werk

Voor het formeel werkgeverschap van de Wsw-medewerkers is besloten om een gemeenschappelijke regeling op te richten. Voor dit onderdeel is een aparte ontwerpbegroting en meerjarenraming Gemeenschappelijke regeling Wsw Vidar vormgegeven waarin het negatief subsidieresultaat, bijdrage in overig resultaat en de Wsw subsidieverlening verwerkt is. De meest recente begroting is in de raadsvergadering van de gemeente Stein in mei 2022 vastgesteld. We verwachten voor 2023 geen substantiële financiële afwijkingen ten opzichte van de meest recente begroting.

Wij voorzien wel een afname van het aantal Wsw-ers waardoor er een positief financieel effect zichtbaar is in de Wsw subsidieverlening. Daarentegen zien wij ook een daling van de toegevoegde waarde van Sw-ers dat slechts deels wordt gecompenseerd door instroom vanuit de Participatiewet.

Maatwerkvoorzieningen (Wmo)

Woningaanpassingen
In 2022 zagen we dat het aantal trapliften/verhuisvergoedingen en complexe woningaanpassingen steeds meer toenemen. Dit zorgt ervoor dat het budget voor woningaanpassingen in 2023 naar boven bijgesteld is.
In 2022 is de aanbesteding trapliften afgerond. Vanaf 31 december 2022 gaat het nieuwe contract in. Het resultaat van de aanbesteding is een raamovereenkomst met één opdrachtgever voor het leveren, plaatsen en onderhouden en na gebruik verwijderen van trapliften. Diverse marktomstandigheden (bijv. oorlog in Oekraïne en gebrek aan chips en andere materialen) veroorzaken een stijging van de prijzen.

Hulp bij het huishouden (WMO)

Nog steeds zijn het aantal indicaties voor Huishoudelijke ondersteuning ten gevolge van de invoering van het abonnementstarief oplopend. Mede door de vergrijzing en indexaties met betrekking tot de Algemene Maatregel van Bestuurd (AMvB) reële tarieven zijn er oplopende kosten binnen Huishoudelijke ondersteuning. Daarom wordt voorgesteld om het budget Huishoudelijke ondersteuning met € 163.000 naar boven bij te stellen. Vanwege personeelstekorten bij de aanbieders zijn wachtlijsten ontstaan. In 2023 zal het monitoren van deze wachtlijsten gehandhaafd blijven en zal door contractmanagement actief het gesprek hierover gevoerd blijven.

In het regeerakkoord is opgenomen dat een wetswijziging met betrekking tot het abonnementstarief in voorbereiding is. Dit vanwege structureel oplopende kosten bij de gemeenten. Echter blijkt dat dit op zijn vroegst in 2025 zal plaatsvinden. Daarom wordt lokaal en regionaal onderzocht op welke wijze hier vroegtijdiger op ingespeeld kan worden, voornamelijk op het gebied van huishoudelijke ondersteuning.

Begeleiding (WMO)

Sinds 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor het uitvoeren van Wmo Begeleiding, zowel Individuele begeleiding als Groepsbegeleiding. Vanwege landelijke ontwikkelingen is ervoor gekozen om een nieuwe systematiek sinds 2022 uit te voeren. Dit wil zeggen dat nieuwe overeenkomsten zijn gesloten waarbij een reële kostprijs is gehanteerd en een nieuwe indicatiesystematiek is geïmplementeerd. Middels een uitvraag bij de aanbieders zijn de arrangementen omgezet in uren en minuten wat ervoor heeft gezorgd dat een besparing van € 277.000 is gerealiseerd en structureel is opgenomen in de begroting. 2023 zal in het teken staan van de verdere implementatie van de nieuwe systematiek waar heronderzoeken onderdeel van zullen zijn.

Jeugdhulp

Jeugdhulp
De afgelopen jaren hebben we de kosten van jeugdzorg zien toenemen. Echter zien we nu een andere ontwikkeling ontstaan, namelijk een vermindering van de kosten door de afname van het aantal lopende voorzieningen. Grootste oorzaak hiervan is de wijziging van het woonplaatsbeginsel. Het woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet bepaalt welke gemeente verantwoordelijk is voor de Jeugdhulp. Deze gemeente betaalt ook de jeugdhulp.
Per 1 januari 2022 is het woonplaatsbeginsel gewijzigd waardoor er diverse jeugdigen administratief zijn verhuisd naar een andere gemeente. Voor de gemeente Stein heeft dit gunstige financiële effecten op zowel Jeugd zorg in natura (ZIN) als het gedwongen kader.

Tevens zijn er een aantal andere ontwikkelingen die een positief effect hebben op de ontwikkeling van de kosten:
Het doelgroepen arrangement is jeugdhulp op school, die vanaf 2020 gericht is op het oplossen van praktische problemen, het voorkomen van achteruitgang en het veranderen van niet-effectieve gedragingen. Jeugdigen worden in dit arrangement gezamenlijk in de klas begeleid in plaats van een individueel traject. Het gevolg hiervan is dat deze jeugdigen niet een individueel traject doorlopen waardoor de kosten ZIN lager uitvallen.

In 2023 zal er ook weer intensief ingezet worden op de Praktijkondersteuner Huisartsen (POH)-Jeugd. Vanaf 2020 werken diverse huisartsen in onze gemeente met een POH. De huisartsen zijn de grootste verwijzer naar de jeugd-Geestelijke Gezondheidszorg (j-GGZ). De POH is aangesteld om cliënten en casussen zelf op te pakken danwel door te verwijzen naar het voorliggend veld of de gemeentelijke toegang. De POH zet pas door naar de gespecialiseerde j-GGZ-hulp als dat echt noodzakelijk of gewenst blijkt. Uit de resultaten over 2021 blijkt dat de POH ervoor gezorgd heeft dat diverse cliënten niet meer worden doorgezet naar (dure) maatwerkvoorzieningen.

Aanbesteding jeugdhulp
Begin 2022 is door de 16 Zuid-Limburgse gemeenten een bestuurlijk ‘Go’ gegeven voor de aanbesteding jeugdhulp op 5 segmenten, te weten:
1. Verblijf. 2. Wonen. 3. Dagbehandeling. 4. Ambulant. 5 Crisis.

- Segment 1 is gegund aan het samenwerkingsverband Koraal, Via Jeugd, XONAR en Mondriaan. Dit samenwerkingsverband voert sinds 1 juli 2022 het totaal aan gesloten - en intensief klinische jeugdhulp uit voor Zuid-Limburg.
- De verwachting is dat het tweede segment per 1 januari 2023 zal worden verworven. Uitgangspunt is dat alle jeugdigen thuis, dan wel zo thuis mogelijk, moeten kunnen

opgroeien. Jeugdhulp vindt thuis plaats, of, als dat niet mogelijk is in verband met ernstig bedreigde veiligheid, op een plaats die zoveel mogelijk op een gezin lijkt. Er wordt binnen dit segment Wonen verworven op basis van twee perspectieven, "Terug naar huis" en "Zo thuis mogelijk": Gericht op Terug Naar Huis wanneer de inschatting is dat een jeugdige tijdelijk gebruik moeten maken van een alternatieve woonvorm, maar dat deze binnen 9 maanden tot maximaal 1 jaar terug naar huis kan. Zo Thuis Mogelijk wanneer terugkeer naar het eigen gezin of uitstroom richting zelfstandigheid niet binnen een jaar mogelijk is en de jeugdige dus voor langere termijn in een woonvorm verblijft.

- Ten aanzien van de segmenten 3 en 4 (ambulante jeugdhulp) wordt per 1 januari 2023 voor 3 categorieën aanbesteed: basisaanbieders (subregionaal), ontwikkelpartners (subregionaal) en zeer specialistisch thuis ondersteunend (regionaal). Het jaar 2023 zal worden gebruikt om op subregionaal niveau samen met de partners een ontwikkelagenda op te stellen voor de jaren vanaf 2024. Vanaf 2024 zullen nog slechts met 3 tot 5 aanbieders per subregio contracten worden gesloten.
- Segment 5 (Crisis): sinds 1 juli 2019 wordt de Crisis Hulp Jeugd (CHJ) uitgevoerd door een samenwerkingsverband van XONAR, Mondriaan en Koraal en een aantal onderaannemers. De opdracht van CHJ betreft het gehele proces van crisis: vanaf de crisisinterventie (aannemen melding), de crisiszorg (ambulant en/of verblijf) tot de uitstroom (warme overdracht bij uitstroom). Op basis van een uitgevoerde evaluatie is inmiddels besloten het huidige contract te verlengen.

We blijven de verwachting en ontwikkelingen van alle inkoopsegmenten analyseren.

Beschermd wonen (WMO)

De wetswijziging met betrekking tot Beschermd wonen en het woonplaatsbeginsel is uitgesteld. De hiermee samenhangende invoering van het objectief verdeelmodel, waarbij niet alleen centrumgemeenten maar alle gemeenten middelen voor beschermd wonen ontvangen, is ook uitgesteld. In 2023 worden de landelijke ontwikkelingen gevolgd. In de Westelijke Mijnstreek wordt in het kader van deze beoogde decentralisatie al gewerkt aan een ontvlechting van beschermd wonen van de centrumgemeente Maastricht. Afspraken tussen de gemeente Sittard-Geleen en de gemeente Maastricht, om een deel van het historische budget over te hevelen naar Sittard-Geleen voor de uitvoering van beschermd wonen voor de Westelijke Mijnstreek, worden in 2023 verder uitgewerkt.

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkings-vorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
Vidar	GR	Het versterken van de lokale economie door het uitvoeren van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW)
Omnibuzz	GR	Het zorgdragen voor het vervoer van klanten met een beperking die een beroep kunnen doen op de Wet maatschappelijke ondersteuning. Daarnaast wordt de zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking bevorderd.

Wat gaat het kosten ?

Sociaal domein (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming 2024	2025	2026
Lasten	29.672	30.278	28.316	28.447	28.616	28.521
Baten	5.959	5.529	5.360	5.326	5.278	5.290
Resultaat	**-23.714**	**-24.749**	**-22.956**	**-23.120**	**-23.337**	**-23.230**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2022 en begroting 2023	Bedrag x € 1.000
Sociale werkvoorziening	
Gezien de afname van het aantal WSW-ers, daalt dit budget jaarlijks met een substantieel bedrag.	110
Implementatiebudget Grip op Sociaal Domein	
In 2022 is een incidenteel budget beschikbaar van € 304.000 voor Grip op Sociaal Domein. Dit incidenteel budget is in 2023 niet beschikbaar.	304
Maatschappelijke activiteitensubsidie	
In 2022 is een incidenteel budget beschikbaar van € 110.000 voor subsidieregeling burgerkracht.	110
Bestuursakkoord	
Voor het programma Sociaal Domein is in het bestuursakkoord 2022-2026 vanaf 2023 diverse extra budgetten van totaal € 295.000 beschikbaar gesteld.	-295
Energietoeslag	
In 2022 is een incidenteel budget beschikbaar van € 841.000 voor de energietoeslag. In 2023 is deze niet beschikbaar.	841
Jeugd	
In 2023 zit er voor een bedrag van € 198.000 minder aan jeugdkosten verwerkt ten opzichte van 2022.	198
Incidenteel budget cliëntvolgsysteem	
In 2022 is een incidenteel budget beschikbaar van € 140.000 voor de aanbesteding van een nieuw cliëntvolgsysteem Wmo en Jeugd. Dit incidenteel budget is in 2023 niet meer beschikbaar.	140
Participatiewet	
We verwachten in 2023 voor een bedrag van € 140.000 minder uit te geven aan uitkeringen. Dit wordt veroorzaakt door meer inzet op loonkostensubsidie en daardoor ontstaat een schaarbeweging.	140
Transformatiebudget Jeugd	
In 2022 is een budget van 95.681 incidenteel beschikbaar, die in 2023 niet meer beschikbaar is.	96

Volksgezondheid en milieu

Inleiding

Het programma volksgezondheid en milieu levert een bijdrage aan de kernwaarde een duurzame leefomgeving met unieke waarden. Het gaat dan met name om de strategische keuze 'duurzame ontwikkeling' binnen deze kernwaarde. De komende jaren staan we immers ten gevolge van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord voor grote opgaven op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptatie. Deze opgaven zien wij als een urgente uitdaging om de leefomgeving verder te ontwikkelen.

Daarnaast biedt dit programma in algemene zin (wettelijke) randvoorwaarden ter bescherming van de gezondheid van onze inwoners waarbij een relatie gelegd kan worden met een gezonde leefomgeving.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:
7.1 Volksgezondheid
7.2 Riolering
7.3 Afval
7.4 Milieubeheer
7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Wat willen we bereiken ?

Stein heeft unieke omgevingswaarden die we willen behouden en versterken. Enerzijds vanwege de gunstige geografische ligging en anderzijds door de aanwezigheid van hoogwaardige voorzieningen. Door de cultuurhistorische waarden, de ligging aan de Grensmaas en diverse groene verbindingen is tevens sprake van landelijk wonen binnen een groter verstedelijkt gebied. Deze troeven willen we nog verder uitspelen om ons als woongemeente te profileren. De komende jaren staan we ten gevolge van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord voor grote opgaven op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptie. Deze opgaven zien wij als een urgente uitdaging om de leefomgeving verder te ontwikkelen.

Door middel van een duurzaamheidsagenda willen deze opgaven het hoofd te bieden. Een dergelijk programma moet ruimte bieden aan projecten die Stein als energie-neutrale gemeente op de kaart zetten. Ook op het gebied van gemeentelijke belastingen wordt onderzoek gedaan naar mogelijkheden voor het invoeren van zogenaamde “groene leges”.

Ons gezondheidsbeleid heeft als doel gezondheidsbevordering en preventie van gezondheidsproblemen bij onze bevolking. Deze doelen worden deels ook opgepakt binnen het sportbeleid (gezondheidsbevordering middels meer bewegen en tegengaan van overgewicht). Binnen het programma ligt de nadruk in deze beleidsperiode op de te realiseren trendbreuk in Zuid-Limburg. Een trendbreuk waarmee we de hardnekkige (gezondheids)achterstand van Zuid-Limburg ten opzichte van de rest van het land gaan proberen in te lopen.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt op basis van wet - en regelgeving een belangenafweging gemaakt die leiden tot een evenwicht tussen enerzijds een goed woon -en leefklimaat en anderzijds ons economisch klimaat. Onze milieutaken zijn belegd bij de RUD. Deze ondersteunt ons bij het maken van een dergelijke belangenafweging. De aanbevelingen van het Rekenkamerrapport ‘Onderzoek naar invloed van de raad op doeltreffendheid en doelmatigheid RUD Zuid-Limburg voor de gemeente Stein’ worden opgepakt en uitgewerkt.
In het kader van volksgezondheid en milieu zijn ook de thema’s afval en water relevant. Het is van belang om huishoudelijk goed gescheiden aan te bieden. Op die manier kan van ons afval nieuwe grondstoffen worden gemaakt. Dit draagt bij aan een duurzame ontwikkeling (beperken CO2,

minder grondstoffen onttrekken uit de aarde, nieuwe economie/werkgelegenheid). Goed gescheiden afvalstoffen hebben bovendien financiële waarde en levert geld op, terwijl het verbranden of storten ervan erg duur is. Goede scheiding heeft dan ook per definitie effect op het afvalstoffentarief.

Volgens de wetgeving heeft de gemeente drie zorgplichten voor Water, de zogenaamde gemeentelijke watertaken:

- zorgplicht voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
- zorgplicht voor afvloeiend hemelwater;
- zorgplicht voor het in openbaar gemeentelijk gebied treffen van maatregelen zodat de grondwaterstand geen problemen oplevert.

Het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) is het (technisch en financieel) kader bij de uitvoering van deze watertaken en de basis voor het afleggen van verantwoording. Door invulling te geven aan deze watertaken dragen we bij aan een duurzame leefomgeving met unieke waarden.

Bezuinigingen

N.v.t.

Wat gaan we er voor doen?

Volksgezondheid

GGD

De Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Zuid-Limburg, ondergebracht bij de GGD ZL, fuseert op 1 januari 2023 met de RAV Noord-Limburg tot 1 Limburgse RAV. De RAV ZL wordt dan uit de GGD ZL ontvlochten.
De ambulancezorg wordt volledig gefinancierd vanuit de zorgverzekeringswet, zo ook de nieuwe fusieorganisatie. Er zullen geen financiële lijnen meer zijn tussen de gemeenschappelijke regeling en de fusieorganisatie.
Als gevolg van fusie zal er weinig tot niets veranderen aan het primaire proces. Beide organisaties leveren ambulancezorg en dit 'product' wijzigt niet bij samengaan. De ambulancezorg is en blijft te allen tijde 24/7 beschikbaar.

Volksgezondheid

2023 Is het laatste jaar van de vierjarige beleidscyclus Gezondheidsbeleid. De gemeenten van Zuid-Limburg hebben gezamenlijk de beleidsagenda bepaald voor de periode 2020-2023. De inzet van de GGD is afgeleid van de regionale opgave om de trend te breken. De regionale gezondheidsnota: 'Zuid springt eruit, Zuid-Limburg zet nieuwe trend in gezondheid' en het meerjarenperspectief 2020-2023 van de GGD Zuid Limburg zijn hierbij de leidende documenten. De effecten op de gezondheidssituatie van onze jeugd worden gemonitord.

Riolering

Riolen

In de Westelijke Mijnstreek werken we al lange tijd samen in de waterketen. In onze regio zijn de gemeenten, het Waterschap Limburg (WL), het Waterschapsbedrijf Limburg (WBL) en Waterleidingmaatschappij Limburg (WML) samen verantwoordelijk voor de levering, inzameling, het transport en de zuivering van water.

In 2021 is het Beleidsplan Water & Klimaatadaptatie vastgesteld. Het beleids- en uitvoeringskader bestaat uit vier plannen (beleidsplan, beheerplan, kostendekkingsplan en projectplan). Deze plannen vormen samen het verbrede gemeentelijke rioleringsplan van de gemeente Stein en zijn het resultaat van de samenwerking met onze partners in de waterketen.

Verder is in 2021 ook de optimalisatie van het basisrioleringsplan en de klimaatstresstest afgerond. De hieruit verkregen inzichten leveren belangrijke input voor het beleidsplan Water & Klimaatadaptatie en voor de aanpassingen die we in de komende jaren aan onze voorzieningen gaan uitvoeren.

Aan de hand van de onderhoudsprogramma's en in 2023 uit te voeren rioolinspecties, wordt de inhaalslag voor wat betreft de reparatie van riolen en kolken en daarmee de verbetering van de kwaliteit van ons stelsel verder voortgezet.

Kostendekkingsplan riolen
Op 7 juli 2022 is het beleidsplan water en klimaatadaptatie Westelijke Mijnstreek 2022-2027 en bijbehorend kostendekkings-, beheer- en projectenplan vastgesteld. In het kostendekkingsplan is aangegeven dat, uitgaande van 100% kostendekkendheid, de komende jaren een aanzienlijke stijgingen van het rioolrecht onontkoombaar is om de noodzakelijke investeringen van het projectenplan te kunnen uitvoeren. Om een geleidelijke stijging van het tarief mogelijk te maken is in het plan gekozen voor een jaarlijkse stijging van het vastrechttarief van € 8,50. Hierbij is aangegeven dat in de eerste jaren onttrekkingen aan de voorziening nodig zullen zijn om 100% kostendekkendheid te realiseren.

In 2022 was het vastrecht van de rioolheffing € 144,60. Op basis van de vastgestelde jaarlijkse verhoging van € 8,50 wordt het tarief in 2023 € 153,10. Uitgaande van de geactualiseerde lasten en baten van de gesloten exploitatie van het riool is een onttrekking van € 81.750 nodig om 100% kostendekking te kunnen realiseren.

Afval

Project overlast zwerfafval
Na 2022 stopt de Zwerfafvalvergoeding van Afvalfonds Verpakkingen. De vergoeding stopt omdat de Raamovereenkomst Verpakkingen per 31 december 2022 afloopt. Sinds 2013 was een jaarlijks bedrag beschikbaar van gemiddeld €29.500 (exacte bedrag afhankelijk van inwoneraantal in het betreffende jaar). Dit bedrag werd ingezet voor onder andere het opruimen van zwerfafval, het faciliteren van vrijwilligers met opruimmaterialen, de winkelgebiedenscan, zwerfafvalmonitoring, de inzet van Boa’s voor handhaving, communicatiecampagnes en educatieprogramma's,

Er komt een nieuwe vergoeding voor zwerfafvalkosten: de SUP-vergoeding. Deze komt voort uit de Single-Use Plastic (SUP) Richtlijn en valt onder de producentenverantwoordelijkheid voor het vergoeden van de kosten voor opruimen, transport en verwerking van deze plastic producten in het zwerfafval. De SUP-vergoeding is echter beperkt tot wegwerpplastic en heeft daarmee andere voorwaarden dan de Zwerfafvalvergoeding. De hoogte van de SUP-vergoeding wordt naar verwachting medio 2024 vastgesteld en met terugwerkende kracht uitbetaald over 2023.

Zwerfafval zorgt voor een vervuilde omgeving en is een grote ergernis van inwoners. Het is daarom van groot belang dat de continuïteit van de activiteiten in de aanpak van zwerfafval ook in 2023 geborgd worden. Aangezien de hoogte en de voorwaarden van de SUP-vergoeding nog onbekend zijn is voortkomend uit het Bestuursakkoord 2022-2026 een bedrag van € 100.000 (€ 50.000 in 2023 en 2024) opgenomen voor zwerfafvalaanpak.

Kostendekkingsplan afval
In 2022 is de Oplegnotitie Regionaal Uitvoeringsplan 'Van Afval Naar Grondstof' (VANG) 2022-2025 vastgesteld. Dit uitvoeringsplan is opgesteld in samenwerking met gemeente Beek en gemeente Sittard-Geleen en beschrijft hoe we de doelen voor 2025 en 2030 uit het Regionaal Grondstoffenbeleidskader VANG gaan bereiken.

De kosten voor het Regionaal Uitvoeringsplan VANG 2022-2025 bestaan uit:
- Het op peil brengen van de beleidscapaciteit (€ 27.000 structurele kosten)

- Het inzetten van extra beleids- en regiekracht voor het uitvoeringsplan (€ 42.500 structurele kosten)
- De maatregelen uit het uitvoeringsplan (€ 227.967 structurele kosten plus € 240.725 incidentele kosten).

De kosten die voortvloeien uit het Regionaal Uitvoeringsplan VANG 2022-2025 worden voor 100% gedekt uit de afvalstoffenheffing en komen bovenop de reguliere afvalbegroting. Om de stijging van de incidentele kosten per huishouden te dempen, worden deze verspreid over de doorlooptijd van het uitvoeringsplan in de periode 2023-2025. Daarnaast worden de incidentele kosten gedempt door inzet van het egalisatiereserve (€ 135.000), ook dit wordt verspreid over drie jaar.

Milieubeheer

Duurzaamheidsagenda
De Energievisie is in 2022 geëvalueerd. De conclusie is dat veel projecten zijn opgepakt en aangezet. Het halen van de voorgenomen klimaatdoelstellingen vraagt echter om verdere intensivering binnen het taakveld. Deze ambitie uit het bestuursakkoord alsmede het resultaat van de evaluatie wordt vertaald in een nieuw Klimaat -en energiebeleidsplan (Energievisie). Deze nieuwe visie wordt medio 2023 door de Raad vastgesteld. Bij het opstellen van deze begroting wordt het bestaande zonnepanelenproject geëvalueerd. Indien uit de evaluatie blijkt dat voortzetting ervan opportuun is dan wordt dit meegenomen in de integrale energievisie. Datzelfde geldt voor de ambitie van een gemeentelijk energiebesparingsproject in de vorm van een *revolving* fonds. Mogelijkheden (en/of alternatieven) daarvan worden meegenomen in de actualisatie van de energievisie. Onderdeel van de energievisie vormt een concrete uitvoeringsagenda waarin tevens de besteedbare middelen aan projecten worden toegekend. Zo ontstaat in 2023 een meerjarige financiële doorkijk op het taakveld duurzaamheid.

In 2023 krijgt de aanpak van energiearmoede verder aandacht door onder andere voortzetting van het Huis van de Toekomst, Dubbel Duurzaam en het duurzaamheidsloket (fysiek en telefonisch). Een ander belangrijk speerpunt als uitwerking van transitievisie warmte (vastgesteld in 2021) is het opstellen van de wijkuitvoeringsplannen. Een wijkuitvoeringsplan wordt samen met de bewoners en gebouweigenaren uit de wijk opgesteld. In een dergelijk plan worden per wijk duurzaamheidsmaatregelen, de investeringen voor bewoners/gebouweigenaren en de kansen en beperkingen van de lokale situatie benoemd.

Overige speerpunten zijn:
- Het Groene Net
- Uitvoering maatregelen verduurzaming gemeentelijke gebouwen
- Uitvoering project verduurzaming woningen in het kader van de ontvangen Regeling Reductie Energie Woningen (RREW)-subsidie in samenwerking met Zaam Wonen, Wonen Limburg en de WoonWijzerWinkel Zuid-Limburg
- Het stimuleren van de implementatie van duurzaamheidsmaatregelen door woningcorporaties, particuliere woningeigenaren en bedrijven
- Samenwerking rondom de regionale energiestrategie (RES). In 2023 wordt verder invulling gegeven aan het inzetten van structurele middelen uit het bestuursakkoord 2022-2026 waarmee de capaciteit binnen het taakveld kan worden uitgebreid.

In 2023 wordt verder invulling gegeven aan het inzetten van structurele middelen uit het bestuursakkoord 2022-2026 waarmee de capaciteit binnen het taakveld kan worden uitgebreid.

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkings-vorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
GGD Zuid Limburg	GR	Het bevorderen van de gezondheid van inwoners door het tegengaan en vroegtijdig signaleren van ziekten. Daarnaast geven van voorlichting over gezonde voeding en het stimuleren van mensen tot meer beweging.
NV RWM	Privaat	Uitvoeren van de inzameling en het laten verwerken van huishoudelijk afval en het uitvoeren van opgedragen reinigingstaken van de 4 deelnemende gemeenten uit de Westelijke mijnstreek (waaronder Stein).
RUD	GR	Het verhogen van de kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving tegen lagere kosten in relatie tot de doelstelling duurzaamheid.

Wat gaat het kosten ?

Volksgezondheid en milieu (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming 2024	2025	2026
Lasten	7.384	8.018	7.905	7.955	8.077	8.092
Baten	7.672	7.299	7.447	7.425	7.601	7.687
Resultaat	**288**	**-720**	**-458**	**-530**	**-476**	**-406**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2022 en begroting 2023	Bedrag x € 1.000
Algemeen	
In 2023 worden meer interne uren doorberekend.	-207
Ontwikkeling kapitaallasten.	-214
Afval	
Hogere kosten voor afvalinzameling en - verwerking in 2023.	-151
Hogere opbrengsten afvalstoffenheffing in 2023.	273
Riool	
Hogere kosten voor het riool.	-26
Hogere opbrengst rioolheffing in 2023.	79
Duurzaamheid	
In de begroting 2022 is rekening gehouden met de kosten van de uitvoeringsagenda duurzaamheid.	705
GGD bijdrage	
De GGD bijdrage is in 2023 voor een bedrag van € 114.000 hoger dan in 2022.	-114
Ouderenbeleid	
Voor ouderenbeleid is in het bestuursakkoord 2022-2026 een budget van € 75.000 beschikbaar gesteld.	-75

Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Inleiding
Het programma Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting is van belang bij de verdere ontwikkeling van de kernwaarde 'Een duurzame leefomgeving met unieke waarden'. Het gaat dan met name om de strategische keuze 'Woonmilieus afstemmen op de toekomstige (regionale) samenstelling van de bevolking: kwalitatief en kwantitatief' en het verder versterken van de unieke omgevingskwaliteiten.

Ook heeft het programma raakvlakken met de kernwaarde sociale en vitale kernen uit onze strategische toekomstvisie. Sociale en vitale kernen zijn van belang voor een duurzame leefomgeving met unieke waarden. Inwoners nemen zelf initiatief en voelen zich verantwoordelijk voor hun eigen leefomgeving. Als gemeente geven wij hen hiervoor de ruimte.

Taakvelden
Dit programma omvat de taakvelden:
8.1 Ruimtelijke ordening
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)
8.3 Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken ?
Ons ruimtelijke beleid is afgestemd op de kernwaarden sociaal vitale kernen, een duurzame leefomgeving met unieke waarden en een bereikbare en bedrijvige gemeente en draagt daaraan bij.

Overeenkomstig de Omgevingsvisie 2040 ruimtelijke structuurvisie stemmen we woonmilieus in de gemeente af op de toekomstige samenstelling van de bevolking. Verandering van de samenstelling van onze bevolking en de daarmee samenhangende woonbehoeften stellen hoge eisen aan de huidige woningvoorraad en de woonomgeving. Het blijft een lastige opgave om op lokaal en regionaal niveau de toekomstige woonbehoefte te kunnen voorspellen. Wij gaan uit van factoren die een significante invloed hebben op de kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte zoals bevolkingssamenstelling en zorg- en ondersteuningsbehoefte van onze inwoners. Deze factoren blijven we voortdurend monitoren zodat we tijdig kunnen bijsturen. Sloop, transformatie en nieuwbouw pakken we in samenhang aan waarbij we verbinding leggen met de duurzaamheidsopgaven en opgaven op het terrein van zorg en welzijn (langer zelfstandig wonen). Een grote uitdaging vormt hierbinnen de toekomstbestendigheid van het particulier bezit. Hier liggen de grootste opgaven (energetisch en levensloopbestendigheid). Wij staan open voor alternatieve woonvormen, waaronder flexibele woonvormen, Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) en woonvormen die een bijdrage leveren aan onze strategische keuzen om samen te leven door ontmoeten en verbinden te stimuleren om zo sociale en vitale kernen te behouden. Hierbij staat maatwerk en de vraag van (nieuwe) inwoners voorop. Randvoorwaarde blijft echter dat deze ontwikkelingen bijdragen aan een evenwichtige ontwikkeling van de woningmarkt. Dit door aan de ene kant zoveel mogelijk woningen te realiseren en/of aan te passen aan de in de toekomst gevraagde kwaliteit en behoefte en aan de andere kant door de omvang van het woningaanbod aan te laten sluiten bij de toekomstige vraag.

Onze inwoners waarderen momenteel onze omgevingskwaliteiten zoals de groene verbindingen, de beleving van Stein als gemeente aan het water (Grensmaas), de cultuurhistorische waarden van onze verschillende kernen en de kwaliteit van de openbare ruimte. Om ook in de toekomst een duurzame woongemeente te blijven, zullen wij deze unieke omgevingskwaliteiten die bestaan uit gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde samen met inwoners en ondernemers verder versterken. De belevingswaarde willen wij versterken door in te zetten op landelijke verstilling en het behoud van cultuurhistorische waarden. Hierbij zetten wij in op o.a. internationale

verbindingen, het versterken van ons toeristisch profiel en het uitbouwen van onze authentieke waarden waaronder de ligging aan het water. De waarde van onze openbare ruimte versterken wij door deze meer te benutten als plek voor ontmoeten, sporten en recreëren. Hierbij dragen wij tevens bij aan sociale en vitale kernen. Wij onderzoeken welke bijdrage toepassingen op het gebied van smart village kunnen betekenen voor het verder versterken van de gebruikswaarde en toekomstwaarde van de omgeving.

Bezuinigingen

N.v.t.

Wat gaan we er voor doen?

Ruimtelijke ordening

Omgevingswet
De Omgevingswet treedt in werking op 1 januari 2023. In 2022 is een groot aantal projecten gereed, conform het vastgestelde Plan van Aanpak Implementatie Omgevingswet, zoals de omgevingsvisie, het omgevingsplandeel voor de Woonkernen en het participatiebeleid. Ook zijn wij aan de slag met de gemeenten Sittard-Geleen en Beek, de provincie Limburg en Chemelot om een eenduidige regeling te ontwerpen voor het terrein van Chemelot (inclusief IAZI en de Haven, gelegen in onze gemeente) en een uniforme regeling ten aanzien van het invloedgebied van Chemelot.
De werkprocessen van omgevingsvergunningen zijn aangepast op de nieuwe wetten en regels. De gemeente Stein is echter nog niet klaar op het moment dat de Omgevingswet in werking is getreden. Feitelijk starten we dan pas echt met de inhoud.
In de praktijk zal moeten blijken of alle voorbereide werkprocessen en documenten ook werkbaar zijn. De nieuwe Omgevingswet vergt in het begin extra tijd om aan te wennen en om uit te testen in de praktijk. Dit geldt temeer omdat ook de vergunningenapplicatie en het digitale stelsel Omgevingswet (DSO) nieuw zijn. We investeren in extra training en advies voor deze beginperiode. Daarnaast werken wij verder aan het vullen van het DSO met toepasbare regels en aan de publiekscommunicatie op onze website.
In 2023 pakken wij ook de verdere ontwikkeling van het omgevingsplan op en hopen wij een beter beeld te krijgen van de structurele capaciteit en de personele gevolgen die de Omgevingswet en de bijbehorende Wet kwaliteitsborging voor het bouwen met zich brengt. Hiervoor hebben we in de begroting 2023 een budget van € 45.000 opgenomen dat gedekt wordt door over eenzelfde bedrag te beschikken over de daartoe gevormde reserve implementatie omgevingswet.

Met betrekking tot de structurele kosten is het te vroeg om een reële (meerjarige) inschatting te maken. Daarnaast hangen structurele kosten samen met keuzes die in de komende jaren nog moeten worden gemaakt in bijvoorbeeld het definitieve omgevingsplan en het gewenste niveau van dienstverlening. Juist vanwege voorgaande onzekerheden is in de Septembercirculaire van 2022 en in de jaren 2023-2025 vanuit het Rijk extra geld ter beschikking gesteld voor de implementatie van de Omgevingswet. Achterliggende reden hiervan is dat het Rijk erkent dat de eerste jaren nadat de Omgevingswet inwerking is getreden ook nog extra kosten worden gemaakt en eventuele voordelen in deze transitieperiode nog niet kunnen worden ingeboekt.

Stationsomgeving Beek-Elsloo
Begin 2023 zal naar verwachting de realisatie overeenkomst getekend worden voor de uitvoering van het project Station Beek-Elsloo. Op basis van het Bestuursakkoord 2022-2026 is voor het verbeteren van de bereikbaarheid van het station een investeringsbudget van € 500.000 opgenomen. De daadwerkelijke realisatie van de plannen is voorzien vanaf eind 2023, startend met het verleggen van kabels en leidingen. Vervolgens wordt gestart met de aanleg van de voorzieningen aan de Elsloo zijde en daarna aan de zijde van Beek.

Herstel oude dorpskernen
Op basis van het bestuursakkoord 2022-2026 is in de meerjarige investeringsplanning een bedrag van €1,5 miljoen opgenomen voor het herstel van oude dorpskernen.
In 2023 wordt voor Catsop onderzocht welke maatregelen kunnen worden getroffen om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren. Het opwaarderen van het gebied draagt naast het verbeteren van de leefbaarheid tevens bij aan het versterken van het toeristisch recreatief profiel. Onder leefbaarheid wordt tevens het verbeteren van de verkeerskundige situatie verstaan.

Wonen en bouwen

In 2023 zijn de volgende woningbouwprojecten binnen (en met de gemeente Stein) in ontwikkeling, variërend van de initiatieffase tot en met de realisatiefase;

- CPO Meerdel, Elsloo 15 woningen;
- De bouwfase van de woningen is gestart in november 2022. Oplevering van het totaalproject is eind 2023 voorzien.
- Bramert Noord, Urmond 50 woningen;
- Het project bevindt zich in de voorbereidingsfase. De geplande oplevering van de woningen is medio 2024. Deze planning is onder voorbehoud vanwege een lopende beroepsprocedure tegen het bestemmingsplan.
- Voormalige schoollocatie Poolster, Elsloo 17 nultrede-woningen;
- Het project bevindt zich in de voorbereidingsfase. De geplande oplevering is medio 2024.
- Voormalige schoollocatie Elckerlyc, Elsloo 19 appartementen in 1 bouwblok;
- Het project bevindt zich in de voorbereidingsfase. De geplande oplevering is medio 2024. Deze planning is onder voorbehoud vanwege een lopende beroepsprocedure tegen het bestemmingsplan.
- Voormalige schoollocatie Meers;
- Het onderzoek naar mogelijke woningbouwontwikkeling op deze locatie is eind 2022 gestart en is medio 2023 afgerond waarna duidelijkheid ontstaat over de invulling van de locatie.
- Voormalig Havantia terrein Meers;
- Het onderzoek naar mogelijke functies op deze locatie is eind 2022 gestart en is medio 2023 afgerond.
- Herinrichting Dorien Verschurenplein Elsloo;
- Mogelijkheden voor deze locatie worden in de transformatievisie Elsloo onderzocht. Vandaar uit zal de herinrichting als project worden uitgewerkt.

In de paragraaf grondbeleid en grondexploitaties worden deze bouwprojecten nader toegelicht.

Kwaliteitsborging in de bouw
De nieuwe Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) moet zorgen voor een betere bouwkwaliteit tegen lagere kosten. Een belangrijke en ingrijpende wijziging is dat bouwers meer verantwoordelijkheid krijgen. Ook verschuift de technische kwaliteitsborging van gemeenten naar private partijen. Deze private kwaliteitsborging bouw wordt ten dele uitgevoerd door private kwaliteitsborgers. De complete plantoetsing (algemene bouwkunde, brandveiligheid, constructieve veiligheid, bouwfysisch en installaties) en het toezicht op de bouwplaats wordt door deze kwaliteitsborgers gedaan. De ruimtelijke toets (onder andere bestemmingsplan, milieu, welstand en Ruimtelijke Ordening) blijft gewoon door gemeenten uitgevoerd worden. Ook gaan gemeenten controleren of de kwaliteitsborgers die zijn aangesteld wel (juist) gecertificeerd zijn om de private kwaliteitsborging bouw te mogen doen. Naar verwachting treedt er voor gemeenten dus een verschuiving op van preventief toezicht naar meer repressief toezicht.

De Wkb is afhankelijk van inwerkingtreding van de Omgevingswet en de bedoeling is dat beide tegelijk van kracht worden. De nieuwe ingangsdatum van de Omgevingswet is beoogd op 1 januari 2023. Als de wet wordt ingevoerd, dan gebeurt dit vooralsnog alleen voor eenvoudige bouwprojecten (gevolgklasse 1). Op een later moment wordt beslist of de wet ook gaat gelden voor complexere bouwprojecten (gevolgklasse 2 en 3).

De impact van de invoering van deze wetgeving is op het moment van opstellen van deze begroting nog niet bekend. In de begroting is wel reeds rekening gehouden met verminderde legesinkomsten.

Integraal woonwagenbeleid
Het Integraal Woonwagenbeleid is na beëindiging van de projectfase volledig geïmplementeerd in de reguliere bedrijfsprocessen. Binnen de domeinen Veiligheid, Zorg en Participatie, Wonen en Fysiek domein zullen in 2023 de reguliere werkzaamheden worden voortgezet.
Het onderdeel Zorg en Participatie zal extra aandacht krijgen om de verbinding met het project Kansrijke Start te versterken. Het onderdeel Wonen zal grotendeels in het teken staan van de voorbereiding en overdracht van de standplaatsen die nog in eigendom van de gemeente zijn, naar de woningcorporaties.

Regeling huisvesting aandachtsgroepen
In 2023 wordt in samenwerking met onze partners Wonen Limburg en Zaam Wonen verdere aandacht besteed aan de huisvesting van aandachtsgroepen. De noodzakelijke middelen hiervoor zijn opgenomen in deze begroting.

Wonen en zorg
Streven is om begin 2023 de woonzorgvisie op hoofdlijnen vast te stellen waarna in hetzelfde jaar de lokale uitwerking per kern/wijk wordt opgepakt middels een participatief traject. Vanuit een analyse van de huidige situatie en de opgaven, zal een kwantitatieve en kwalitatieve koers worden bepaald. Deze moet uiteindelijk de komende jaren in de diverse kernen en wijken geconcretiseerd worden.

Hoogwaardige woon- en zorgcomplexen
Vanuit de op te stellen woonzorgvisie (2023) worden kansrijke woonconcepten voor ouderen aangegeven. Gekoppeld aan concrete locaties in Stein kan er vervolgens een haalbaarheidsonderzoek worden uitgevoerd.

Onderzoek koopsector (sloopopgave)
Van de woningen die nodig zijn over 20 à 25 jaar staat pakweg 95% er nu ook al: dat is de bestaande woningvoorraad. De meeste eigenaren zullen wensen dat hun huis ook dán in goede staat verkeert. Daarvoor is onderhoud en vernieuwing nodig. Wie investeert in zijn huis, houdt het (meestal) verkoopbaar.
Vanwege de sterke vergrijzing (en verandering van de grootte en samenstelling van huishoudens) is op den duur een overschot aan eengezinswoningen in de koopsector waarschijnlijk. In de huursector gebeurt dat minder: woningcorporaties slopen en vervangen bijvoorbeeld hun woningen op enig moment. Die vervangbouw gebeurd niet of nauwelijks bij de particuliere woningvoorraad. Wij onderzoeken kansrijke en toepasbare mogelijkheden (al dan niet gezamenlijk met de regio) om ook de particuliere woningvoorraad te transformeren. Een van de mogelijke middelen zou bv. een (regionaal) woonbedrijf kunnen zijn.

Gebiedsgerichte aanpak WAP Nieuwdorp
Samen met de inwoners werken gemeente Stein, woonstichting Zaam Wonen, Stichting Buurtcentrum Nieuwdorp en DOP Stein sinds 2019 gezamenlijk aan een 'Wijkactieprogramma Toekomstbestendig Nieuwdorp' (kortweg WAP Nieuwdorp) voor de Steinse parochie-wijk Nieuwdorp. Er zijn met de bewoners vier thema's/projecten vastgesteld die de komende jaren samen worden uitgewerkt. Dit zijn:
1. Het toekomstbestendig maken van het zuidoostelijk kwadrant van de wijk middels een integrale aanpak;
2. Het realiseren van een bruisend hart van de wijk met een bundeling van commerciële, maatschappelijke en woonfuncties;
3. De aanpak van de sociale problematieken in de wijk waarbij geïnvesteerd wordt in de kracht en meer zelfredzaamheid van bewoners, huishoudens en gezinnen;

4. De duurzaamheidsaanpak die betrekking heeft op energetische verduurzaming en de levensloopbestendigheid van de woningvoorraad en aanwezige overige gebouwen.

Om uitvoering te geven aan het eerste en het vierde project wil woonstichting Zaam Wonen hun (sociaal) woningbezit in de wijk toekomstig maken middels inponden, renoveren en herstructureren.
Vanuit het Volkshuisvestingsfonds is een subsidiebedrag van € 1,6 miljoen toegekend als bijdrage in de kosten bij deelname (door de woningeigenaren) aan een projectmatige woningisolatie van het particulier woningbezit, gespikkeld gelegen in deze buurt. Tegelijkertijd is er de uitdaging om de versteende straatprofielen (met weinig licht, lucht en groen en veel parkeren op de straat) en de verloederde achter- en brandpaden aan te pakken. De gebiedsgerichte aanpak van de openbare ruimte komt voor rekening van de gemeente. De geraamde voorbereidings- en uitvoeringskosten zijn per 2022 opgenomen in de meerjarenbegroting. Vanwege de (unieke) integrale aanpak dient de uitvoering van de (voorbereidings-)werkzaamheden van Zaam Wonen en gemeente zorgvuldig op elkaar afgestemd te worden.
Voor de uitvoering van het tweede project werken partijen (gemeente, Zaam Wonen, Stichting buurtcentrum Nieuwdorp en Vivantes) momenteel aan de projectscope van *Bruisend Hart*. Dit project voorziet in realisering van o.a. (huur- en zorg)woningen en een nieuw buurtcentrum. De locatie van de voormalige basisschool maakt hier onderdeel van uit. Voor het project Bruisend Hart zal in 2023 een grondexploitatie worden opgesteld.

Milieuleges omgevingsvergunningen
Zodra de Omgevingswet inwerking treedt krijgen we als bevoegd gezag de mogelijkheid om leges te heffen over de besluiten voor omgevingsvergunningen 'milieu', hierna te noemen milieuleges. Het heffen van milieuleges wordt opgenomen in onze legesverordening zodat de juridische grondslag geborgd is. De te verwachten legesopbrengsten (voor 2023 ingeschat op € 34.000, gebaseerd op verwachte aantallen zoals door de RUD ZL is aangegeven) zijn in de begroting verwerkt.

Wat gaat het kosten ?

Ruimtelijke ordening en volkshuisvestiging (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming 2024	2025	2026
Lasten	2.018	6.458	10.251	2.608	1.560	1.558
Baten	1.127	4.646	9.075	1.657	576	579
Resultaat	**-891**	**-1.812**	**-1.176**	**-951**	**-984**	**-979**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2022 en begroting 2023	Bedrag x € 1.000
Implementatie Omgevingswet	
In 2023 zijn de kosten voor de implementatie van de Omgevingswet lager dan in 2023.	233
Plankosten	
In 2022 is rekening gehouden met de incidentele kosten voor de partiële herziening van Bramert-Noord	-23
In de begroting 2022 is een incidentele investeringsbijdrage voor de St Jozefskerk in Kerensheide opgenomen.	135
Vergunningen Handhaving en Toezicht	

In verband met toerekening aan het juiste taakveld en programma zijn de lasten van applicaties VTH verschoven van het programma bestuur en ondersteuning naar dit programma. Dit is dus budgetneutraal.	-78
Woonwagenlocaties	
In 2023 zijn de kosten voor het wegwerken van achterstallig onderhoud aan de sanitaire units hoger dan in 2022	-80
In 2023 zijn minder lasten voor woonwagenlocaties in verband met overdracht van de standplaatsen.	104
Volkshuisvesting	
Hogere onderzoekskosten volkshuisvesting in 2023.	-115
Bouwgrondexploitaties	
Lagere kosten bouwgrondexploitaties in 2023.	535

Bestuur en ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

Het programma bestuur en ondersteuning heeft een relatie met de kernwaarde sociale en vitale kernen en de strategische keuze 'van regisseren naar meer stimuleren en faciliteren' in het bijzonder. Om het actief eigenaarschap van inwoners en ondernemers verder te stimuleren zoals wij in onze strategische toekomstvisie hebben vastgelegd, betekent dit een verandering in onze rol en taakopvatting. Hiervoor is zowel vanuit het bestuur als de ambtelijke organisatie daadkracht en bestuurskracht nodig. Daarnaast stemmen we met het oog op de flexibele 24/7 maatschappij onze dienstverlening steeds meer af op deze behoefte aan flexibiliteit van onze inwoners.
In het kader van de strategische keuze 'het stimuleren van actief eigenaarschap van inwoners en ondernemers' willen wij ook meer kennis en expertise van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, onderwijs en kennisinstellingen naar binnen halen en deze verbinden met de kennis en expertise van onze eigen organisatie.
(Regionale) samenwerking is in de toekomst van groot belang om de kracht van Stein te behouden en onze kernen sociaal en vitaal te houden.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:
0.1 Bestuur
0.2 Burgerzaken
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
0.4 Overhead
0.5 Treasury
0.6 Belastingen (OZB, parkeerbelasting, overige belastingen)
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
0.8 Overige baten en lasten
0.9 Vennootschapsbelasting
0.10 Mutaties reserves
0.11 Resultaat van de rekening

Wat willen we bereiken ?

Een zelfstandige gemeente die financieel gezond is, communicatief sterk en dienstverlenend handelt naar haar inwoners en ondernemers. We willen de samenwerking in de regio verder aanhalen en versterken.

Bezuinigingen

Bezuinigingen	2023	2024	2025	2026
Terugdraaien extra formatie college (bestuursakkoord)				44.000
Besparing op inkoop (bestuursakkoord)			50.000	75.000
Totaal programma Bestuur			**50.000**	**119.000**

Wat gaan we er voor doen?

Bestuur

Gemeenteraad
Na de verkiezingen in 2022 is een nieuwe coalitie gevormd bestaande uit de partijen DOS, SB en VVD. De raad heeft het coalitieprogramma 'Duurzaam bouwen met vertrouwen' in meerderheid vastgesteld. Het is aan de raad de vertaling van het programma in de begroting van 2023 en volgende jaren te verankeren.

De gevolgen van de oorlog in Oekraïne zullen ook in 2023 op sociaal en financieel vlak voelbaar blijven. De raad is en blijft actief betrokken bij de maatregelen die lokaal genomen moeten worden om de gevolgen van de crisis het hoofd te bieden en de koers te bepalen.

College B&W
In het bestuursakkoord 2022-2026 is besloten om het terugbrengen van de wethouders formatie in 2022, door te schuiven naar 2026.

Pensioenverplichtingen (oud)wethouders
Voor het betalen van (toekomstige) pensioenen van (voormalige) bestuurders is de voorziening pensioenverplichtingen (oud) wethouders gevormd.
De voorziening zal begin 2023, indien dan noodzakelijk blijkt, worden geactualiseerd op basis van het van PROAmbt te ontvangen financieel jaarverslag 2022.

Wethoudersuitkeringen
De voorziening uitkering gewezen wethouders is gevormd met als doel jaarlijkse schommelingen in de uitkeringen aan gewezen wethouders te egaliseren en is gebaseerd op bestaande feiten en inzichten. Indien zich mutaties binnen het college van burgemeester en wethouders voordoen zal de voorziening op de hiervoor bestemde momenten in de P&C cyclus worden geactualiseerd. Indien zich in 2023 mutaties binnen het college van burgemeester en wethouders voordoen zal de voorziening op de hiervoor bestemde momenten worden geactualiseerd.

Regionale samenwerking
Op Zuid-Limburgse schaal hebben wij samen met de andere vijftien gemeenten verdere stappen gezet om de positionering en uitvoeringskracht van de regio te versterken. Denk hierbij aan de samenwerking in het Nationale Omgevingsvisie Experiment (NOVEX) gebied Zuid-Limburg, Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL) en deelname aan een onderzoek naar de samenwerking binnen het bestuurlijk ecosysteem Zuid-Limburg. Daarnaast vindt binnen verschillende taakvelden samenwerking plaats binnen de Westelijke Mijnstreek.
Samen met de gemeenten Beekdaelen, Voerendaal, Simpelveld, Valkenburg aan de Geul, Meerssen, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem en Vaals geven wij uitvoering aan het Uitvoeringsprogramma voor het Middengebied (‘Van Groen hart tot groene long’).

Burgerzaken

Verkiezingen
Met de aanpassingen in de Kieswet per 1 januari 2023 is Centrale Stem Opneming verplicht voor gemeenten. Gemeente Stein heeft al ervaring mogen op doen met deze methode van stemopneming in voorgaande jaren. Deze Centrale Stem Opneming brengt meer organisatie capaciteit en kosten met zich mee. De budget voor verkiezingen is daarom opgehoogd met €9.300. Het Ministerie BZK verstrekt een hogere vergoeding voor verkiezingen via het gemeentefonds om Centrale Stem Opneming te bekostigen. Op basis van de vergoeding in de voorgaande twee jaren verwachten wij dat deze vergoeding de kosten dekt.
Ook dient rekening gehouden te worden met mogelijk aanvullende wijzigingen in de Kieswet die invloed hebben op de organisatie capaciteit en kosten voor verkiezingen. Denk hierbij aan de mogelijkheid tot vervroegd stemmen in het stemlokaal (Wetsvoorstel: 36047 Wet vervroegd stemmen in het stemlokaal). Met het effect van deze mogelijke wetswijzigingen is in deze begroting nog geen rekening gehouden omdat hierover nog geen besluit genomen is door de Tweede Kamer.

Digitaal aanvragen rijbewijzen
In 2023 wordt het digitaal aanvragen van rijbewijzen toegevoegd aan de dienstverlening van de gemeente Stein. Voor de digitale aanvragen ontvangen we geen inkomsten aan de aanvraag balie. Wel ontvangen we inkomsten voor de uitreiking van deze digitaal aangevraagde rijbewijzen. Wij schatten in dat rond de 19% van de rijbewijzen digitaal wordt aangevraagd, dit komt neer op ongeveer 400 rijbewijzen per jaar.

Begraafplaatsen
Vanaf 2023 wordt niet alleen jaarlijks bovengronds geruimd, maar ook ondergronds. De reden hiervoor is gelegen in het feit dat steeds minder grafrechten worden verlengd waardoor het aantal te ruimen graven toeneemt. Er is gekozen om deze ondergrondse ruimingen te spreiden over de jaren 2023-2026 zodat jaarlijks alles geruimd wordt (boven- en ondergronds) en de kosten evenredig worden gespreid.

Overhead

In het BBV wordt overhead gedefinieerd als 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces'. Deze definitie omvat onder andere elementen die via de gangbare definitie uit 'Vensters voor Bedrijfsvoering' tot overheadkosten kunnen worden gerekend, maar beperkt zich daar niet toe. Naast de loonkosten van de zogenaamde PIOFACH-functies in de definitie van 'Vensters voor Bedrijfsvoering', omvat de in de BBV-definitie bedoelde overhead ook de ICT-kosten van alle PIOFACH-systemen, alle ambtelijke huisvestingskosten, alle uitbestedingskosten bedrijfsvoering en naar rato de rentekosten die niet zijn toe te delen aan de programma's of taakvelden in het primaire proces. (NB: PIOFACH staat voor de functies personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting)

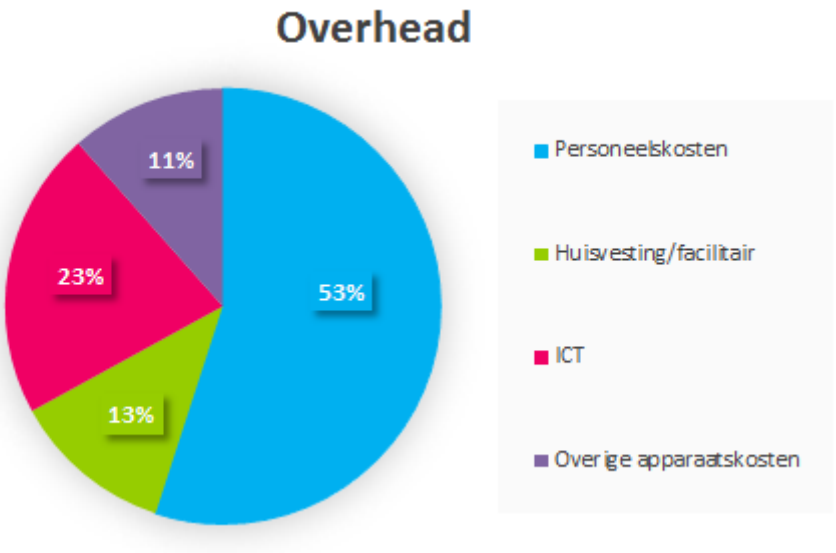
In de 'Notitie overhead' van de commissie BBV wordt dieper ingegaan op de onderscheiden componenten van overhead. Voor wat betreft het personeel behoren tot de overhead de kosten voor:

- de leidinggevenden in het primaire proces;
- de medewerkers van financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- de medewerkers van P&O;
- de medewerkers van inkoop;
- interne en externe communicatiemedewerkers, met uitzondering van klantcommunicatie;
- de medewerkers van juridische zaken;
- de medewerkers van bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- de medewerkers van informatievoorziening en automatisering;
- de medewerkers van facilitaire zaken en huisvesting;
- de medewerkers bezig met postbehandeling en archivering;
- managementondersteuning in het primaire proces.

Naast de personele kosten van bovenstaande medewerkers behoren ook tot de overhead:

- de kosten voor de huisvesting voor de uitvoering van de algemene taken van de eigen gemeentelijke organisatie
- de personele kosten van medewerkers die niet eerder genoemd zijn, maar die werkzaamheden verrichten die niet zijn toe te rekenen aan een of meerdere taakvelden;
- de verzekeringskosten en opleidingskosten voor personeel;
- de bijdrage aan een verbonden partij, voor zover deze verbonden partij werkzaam is voor het taakveld 0.4 overhead.

De uitkomsten voor de gemeente Stein van de voorgeschreven werkwijze zijn in onderstaande grafiek opgenomen:

De gemeente is vrij in de wijze waarop overhead aan heffingen wordt doorberekend. Omdat bij de toerekening van overhead altijd sprake is van arbitraire keuzes, is een relatief eenvoudige methode goed te rechtvaardigen. In de begroting 2023 is uitgegaan van het toerekenen van overhead aan de heffingen op basis van de omvang van het betreffende taakveld. Het opslagpercentage wordt dan als volgt berekend:
Overhead/totale lasten taakvelden excl overhead excl mutatie reserves excl
grex= opslagpercentage

Op basis van de begroting van de gemeente Stein is de opslag voor 2023 berekend op 14,1%.*

Overhead	Lasten taakvelden	Opslag %
€ 8.406.170	€ 59.704.970	14,1

*** peildatum cijfers 15-08-2022**

Informatiebeveiliging en privacy
Informatiebeveiliging en privacy spelen een belangrijke rol bij de uitvoering van de gemeentelijke taak. Beide zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Gemeente Stein heeft op dit vlak een maatschappelijke verantwoordelijkheid en hecht veel belang aan het beschermen van de privacy van haar burgers. Een hoge betrouwbaarheid van de informatievoorziening zorgt voor een betrouwbare dienstverlening en maakt efficiënt werken mogelijk. Wij houden ons hierbij aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming, de Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid en de Wet Politiegegevens. Er wordt veelvuldig gebruik gemaakt van de mogelijkheden van informatie-uitwisseling. Voor gemeenten is het dan ook noodzakelijk om de beveiliging van informatie professioneel te organiseren. Informatie moet immers beschikbaar en integer (betrouwbaar) zijn en mag alleen door bevoegden zijn in te zien (vertrouwelijk). Bij de uitwisseling van informatie moeten gemeenten voldoende rekening houden met beveiligings- en privacyaspecten. Wij hebben dit geborgd in ons privacy- en informatiebeveiligingsbeleid.

Voor 2023 wordt er verder hard aan gewerkt om de ‘privacy-volwassenheid’ binnen de gemeente naar een hoger niveau te tillen. Blijvende aandacht is nodig om privacy op een natuurlijke manier tot de organisatiecultuur te laten behoren. Zo wordt wegens de vernieuwde verplichting tot het actief openbaar maken van documenten ingezet op het anonimiseren van persoonsgegevens, blijven medewerkers als onderdeel van de bewustwordingscampagne continue geïnformeerd worden over een veilige omgang met persoonsgegevens en zal 2023 in het teken staan van monitoring waaronder de borging van het jaarlijks uitvoeren van pentesten.

ENSIA Audit
Ieder jaar verantwoorden wij ons middels ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) over informatieveiligheid in relatie tot de gemeentelijke domeinen en basisregistraties. Mogelijke aanbevelingen uit de audit zullen worden verwerkt in een verbeterplan en worden opgepakt zoals dit ook voorgaande jaren is gedaan. Het college legt, net als voorgaande jaren, middels een collegeverklaring verantwoording af.

Privacy Audit Wet Politiegegevens
Buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) voeren in verschillende domeinen toezicht- en handhavingstaken uit die vallen onder de opsporingsbevoegdheid. De Wet Politiegegevens (Wpg) bevat de verplichting een privacy audit Wpg uit te voeren voor het gebruik van politiegegevens door de boa's. In de audit wordt onderzocht in welke mate de opzet, bestaan en werking van de verplichtingen uit de Wpg zijn gerealiseerd. De eerste privacy audit over 2021 is in 2022 uitgevoerd. Aanbevelingen uit de audit worden in een verbeterplan verwerkt en opgepakt. Gemeente Stein draagt er zorg voor dat, mede ter voorbereiding op de 4 jaarlijkse externe Wpg audit (uitgevoerd door een onafhankelijke IT-auditor), tenminste jaarlijks een interne audit plaatsvindt.

Wet Open Overheid
De verplichting tot actief publiceren in de landelijke voorziening PLOOI:
Voor de verplichte actieve publicatie van elf categorieën overheidsdocumenten in de landelijke voorziening PLOOI is nog geen ingangsdatum bekend. Vooralsnog zal men starten met soort pilot/proeftuin voor de volgende vier categorieën documenten: (1) bereikbaarheidsgegevens (2) vergaderstukken (3) convenanten en (4) woo-verzoeken.

De informatiehuishouding op orde:
Op dit gebied komt er heel veel op de afdeling bedrijfsvoering (DIV/ICT) af.
- Wet open overheid: actieve informatieplicht (zie hierboven)
- Wet digitalisering overheid: de ICT-infrastructuur beveiligen
- Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer: de digitale snelweg voor de burger moet nu echt open'
- Wet elektronische publicaties: besluitvorming zoveel mogelijk elektronisch bekendmaken (gebeurt nu al voor een groot gedeelte)
- de nieuwe archiefwet: introduceert de digitale archivering (naast de huidige 'papieren' archivering)

Informatiebeleid
Gekeken is naar de projecten die wettelijk verplicht zijn voor 2023 en naar andere projecten die in 2023 uitgevoerd moeten worden. Naar aanleiding hiervan is gekeken naar het benodigde budget om deze projecten te kunnen uitvoeren. In 2023 zal het informatiebeleid opnieuw meerjarig worden opgesteld, waarbij ook de budgetten voor de komende jaren verder zullen worden uitgewerkt. In de huidige begroting is wel al inschatting gemaakt voor het benodigde budget voor de komende jaren.

Communicatie
Visie
Communicatie moet bijdragen aan het realiseren van de strategische toekomstvisie van de gemeente en de diverse beleidsdoelstellingen die daaraan gerelateerd zijn. Om hieraan tegemoet te komen voert het taakveld communicatie volgens haar visie op communicatie 2018-2022 (waarvoor in het bestuursakkoord 2022-2026 structureel € 45.000 beschikbaar is gesteld) de regie op de volgende aandachtsgebieden:
1. Het promoten van de gemeente Stein als een aantrekkelijke gemeente om te wonen, ondernemen en om in te recreëren.
2. Politiek dichter bij de inwoners brengen (=raadscommunicatie).

3. Het positioneren, adviseren en daar waar gewenst (operationeel) ondersteunen van het college van b&w.
4. Het adviseren en daar waar nodig (operationeel) ondersteunen van de voltallige ambtelijke organisatie, waarbij projecten en dossiers op een juiste manier worden gepositioneerd.
5. Het beheren van álle communicatiekanalen van de gemeente Stein.
6. Het communicatief vaardiger maken van de ambtelijke organisatie.
7. Het optimaliseren van de interne communicatie.
8. Het op sleeptouw nemen van de organisatie bij een meer van 'buiten naar binnen' gerichte benadering.
9. Het ondersteunen bij de optimalisering van de dienstverlening richting inwoners aan de hand van visie op dienstverlening.

Uitvoering
Alle zaken uit de uitvoeringsagenda die bij deze visie horen, zijn opgepakt of aangezet. Zo is als laatste actiepunt ook de interne Direct Duidelijk campagne in 2022 van start gegaan en loopt deze in 2023 en de jaren daarop door. In 2023 zal daarom met name worden gewerkt aan een nieuwe visie. In de uitvoeringsagenda van die nieuwe visie zal het extra toegekende budget uit het bestuursakkoord ook een duidelijke plek krijgen. Bij de inventarisatie en prioritering van wensen voor deze visie op communicatie 2023-2027, zal ook uw raad een duidelijke rol krijgen. In tegenstelling tot de vorige keer zal voor de zomer van 2023 de nieuwe visie op communicatie aan uw raad worden voorgelegd om vast te stellen.

Treasury

Saldo financieringsfunctie
Dit betreft voornamelijk het saldo van de rente over de eigen financieringsmiddelen en het saldo van de toegerekende rente aan de producten van de programma's.

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
(x € 1.000)						
Saldo financieringsfunctie	411	-41	0	0	0	0
Totaal	**411**	**-41**	**0**	**0**	**0**	**0**

Opbrengst uit beleggingen
De gemeente heeft aandelen in vennootschappen. Door enkele vennootschappen wordt dividend uitgekeerd. In onderstaand overzicht is een specificatie van de belangrijkste baten (dividend) en lasten van de aandelen opgenomen.

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
(x € 1.000)						
Dividend Enexis en B.N.G.	266	341	274	274	274	274
Rentelasten beleggingen	-13	9	-11	-11	-11	-11
Totaal	**253**	**332**	**263**	**263**	**263**	**263**

<u>Dividend aandelen Enexis en BNG:</u>
Bij de berekening van het dividend van Enexis is in de begroting 2023 en in de meerjarenraming 2024-2026 rekening gehouden met een bedrag van € 0,50 per aandeel.
Bij de berekening van het dividend van BNG is in de begroting 2023 en in de meerjarenraming 2024-2026 rekening gehouden met een bedrag van € 2,28 per aandeel.

Rentelasten beleggingen:
De aandelen van de beleggingen zijn als activa op de balans opgenomen. Van activa worden rentelasten aan de exploitatie doorberekend.

Belastingen

Dit subtaakveld betreft de belastingen OZB en hondenbelasting.

(x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming 2024	2025	2026
OZB woningen	3.796	3.822	3.922	4.024	4.129	4.236
OZB niet-woningen	1.943	2.000	2.139	2.088	2.141	2.210
Belastingen overig	35	60	26	39	38	38
Totaal	**5.774**	**5.882**	**6.087**	**6.151**	**6.309**	**6.484**

Algemene uitkering

Het gemeentefonds is een fonds op de rijksbegroting waaruit de gemeenten jaarlijks een algemene uitkering ontvangen. Met deze uitkering moeten gemeenten hun taken vervullen, minimaal op het niveau zoals dit door de wet wordt voorgeschreven. Ook wordt hiermee het bestuurlijke en ambtelijke apparaat in stand gehouden. Van verschillende ministeries krijgen gemeenten daarnaast specifieke uitkeringen om specifieke taken te vervullen.
In de besteding van de algemene uitkering is de gemeente vrij. Wel staan hier wettelijke taken tegenover. Over de besteding hoeft geen verantwoording aan het Rijk te worden afgelegd. De algemene uitkering is voor gemeenten de belangrijkste vrij besteedbare inkomstenbron.
De gegevens die in deze begroting zijn opgenomen ten aanzien van het gemeentefonds zijn gebaseerd op de gegevens uit de mei circulaire 2022.

€ x 1.000	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming 2024	2025	2026
Algemene uitkering	36.864	41.010	43.127	43.973	46.622	44.194
Integratie uitkeringen						
Participatie	2.988	2.818	2.551	2.379	2.259	2.032
Voogdij 18 plus	780	494	0	0	0	0
Wet inburgering	50	93	0	0	0	0
Decentralisatie uitkeringen						
Brede school comb.functies	106	106	106	106	106	106
VTH provinciale taken	149	149	149	149	149	149
Voorschoolse voorz. peuters	38	32	32	32	32	32
Armoedebestrijding kinderen	78	70	69	69	69	69
Einde lening inburgeringsplichtig	5	3	0	0	0	0
Maatschappelijke begeleiding	19	0	0	0	0	0

Brede aanpak Dak-thuisloosheid	32	0	0	0	0	0
Gezond in de Stad	7	13	0	0	0	0
Extra kosten verkiezingen	38	55	0	0	0	0
Centrale stemopneming	12	10	0	0	0	0
Heroriëntatie zelfstandigen	7	0	0	0	0	0
Cultuurmiddelen	119	0	0	0	0	0
Jeugd aan zet	10	0	0	0	0	0
Inkomstenderving corona	430	0	0	0	0	0
Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	7	7	7	7	0	0
Uitvoering klimaatakkoord	0	204	0	0	0	0
Extra capaciteit BOA's	0	33	33	33	33	33
Algemene uitkering voorgaande jaren	96	0	0	0	0	0
Totaal	**41.835**	**45.097**	**46.074**	**46.748**	**49.271**	**46.615**

Jeugdzorg
Naast bovengenoemde bedragen heeft er ook nog een wijziging plaatsgevonden in de stelpost Jeugd ‘extra middelen’.

Jeugdmiddelen in meerjarenraming
Rijk en VNG werken aan de Hervormingsagenda jeugdzorg. Deze zal naar verwachting eind 2022 afgerond worden. Vooruitlopend hierop zijn voor de jaren 2022 en 2023 reeds aanvullende, incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds, in lijn met de financiële reeks van de uitspraak van de Commissie van Wijzen (CvW). Naast de besparingsopgave die volgt uit de uitspraak van de CvW heeft het kabinet besloten tot het realiseren van een aanvullende besparing van structureel € 511 miljoen, welke een Rijksverantwoordelijkheid is gemaakt. Concreet betekent dit dat het aan de Rijksoverheid is om de besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Het gaat daarbij om maatregelen waardoor gemeenten minder middelen nodig hebben of waarbij alternatieve inkomsten gegenereerd worden (bv door middel van de invoering van een eigen bijdrage). Ook draagt het Rijk het budgettaire risico ingeval (een deel van) deze maatregelen geen of niet tijdig doorgang vinden.
Partijen erkennen de noodzaak om op deze ontwikkelingen te anticiperen en aanvullende afspraken te maken ten aanzien van de te verwachten ruimte in de gemeentelijke begroting aanvullend op de meicirculaire.
Daarom is er met de Provincie een afspraak gemaakt voor welke middelen de gemeenten een stelpost mogen opnemen. Samenvattend betekent dit het volgende op totaal niveau:

Bedragen in €	**2024**	**2025**	**2026**
Lager te ramen uitgaven	100 miljoen	500 miljoen	500 miljoen
Extra nog te ontvangen rijksmiddelen	1.265 miljoen	758 miljoen	367 miljoen
Totaal op te nemen stelpost	**1.365 miljoen**	**1.258 miljoen**	**867 miljoen**

Dit betekent dat in de begroting van de gemeente Stein conform bovenstaande een stelpost is opgenomen, die als volgt is opgebouwd:

Bedragen in €	**2024**	**2025**	**2026**
Lager te ramen uitgaven	145.467	727.335	727.335

Extra ontvangsten rijksmiddelen	1.840.000	1.102.000	533.864
Totale hoogte stelpost gemeente Stein	**1.987.491**	**1.831.360**	**1.263.225**
Intrekken stelpost 'nog te ontvangen rijksmiddelen' (begroting 2022)	-1.291.000	-1.190.000	-1.190.000
Effect op de begroting	**696.491**	**641.360**	**73.225**

Overige baten en lasten

Stelposten

Mutaties stelposten	**Begroting**	**Meerjarenraming**		
	2023	**2024**	**2025**	**2026**
(x € 1.000)				
Stelpost loonstijgingen	-220	-441	-662	-884
Stelpost prijscompensatie	-347	-340	-380	-366
Stelpost participatiebedrijf	0	37	87	112
Stelpost inkoop	0	0	50	75
Stelpost bezuinigingen accommodaties	-4	-4	-4	-4
Stelpost herbezetting OR	-33	-33	-34	-35
Stelpost verkoop verlof	-41	-41	-42	-43
Stelpost flexibele beloning	-29	-29	-30	-30
Stelpost onderuitputting BCF plafond	180	180	180	180
Stelpost ziek en piekpot	-318	-324	-331	-337
Stelpost formatie College	0	0	0	44
Stelpost taxaties verzekerde objecten	0	0	-10	0
Stelpost Jeugd extra middelen	0	1.985	1.829	1.261
Totaal	**-810**	**990**	**654**	**-26**

Onvoorzien

	Rekening	**Begroting**	**Begroting**	**Meerjarenraming**		
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
(x € 1.000)						
Onvoorzien	0	-25	-25	-25	-25	-25
Totaal	**0**	**-25**	**-25**	**-25**	**-25**	**-25**

Mutaties reserves

Voor een totaal overzicht van de mutaties reserves verwijzen wij naar de financiële begroting.

(x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming 2024	2025	2026
Mutaties reserves	1.468	5.182	903	344	285	265
Totaal	**1.468**	**5.182**	**903**	**344**	**285**	**265**

Algemene dekkingsmiddelen

In deze tabel worden baten en de daaraan gerelateerde lasten toegelicht, die géén directe relatie hebben met de diverse programma's.

(x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming 2024	2025	2026
Lokale heffingen	5.774	5.882	6.087	6.151	6.309	6.484
Algemene uitkeringen	41.836	45.129	46.254	48.913	51.280	48.057
Dividend	253	332	263	263	263	263
Saldo financieringsfunctie	411	-41	0	0	0	0
Overige algemene dekkingsmiddelen	761	-561	-490	-683	-876	-1.040
Totaal (incl. mutaties reserves)	**49.035**	**50.741**	**52.115**	**54.645**	**56.976**	**53.764**

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkings-vorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
BsGW	GR	Het een zo groot mogelijk maatschappelijk rendement halen uit samenwerking tussen lokale overheden op gebied van belastingheffing en-inning.
BNG	Privaat	Het genereren van extra inkomsten voor de gemeente uit eventueel verkregen dividend.
Enexis Holding	Privaat	Het genereren van extra inkomsten voor de gemeente uit eventueel verkregen dividend.
Waterleidingmaatschappij Limburg NV	Privaat	

Wat gaat het kosten ?

Baten en lasten

Bestuur en ondersteuning (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming 2024	2025	2026
Lasten	11.942	17.188	13.186	13.355	13.468	13.888
Baten	49.928	54.935	53.865	56.651	59.200	56.192
Saldo van baten en lasten	**37.987**	**37.747**	**40.678**	**43.297**	**45.732**	**42.304**

Toevoeging reserves	5.570	471	1.738	20		
Onttrekking reserves	7.038	5.653	2.640	363	285	265
Resultaat	**39.454**	**42.929**	**41.581**	**43.640**	**46.017**	**42.569**

Toelichting relevante afwijkingen programma: Wat mag het kosten?

Relevante afwijkingen tussen begroting 2022 en begroting 2023	**Bedrag x € 1.000**
OZB	
In 2023 is een hoger bedrag aan opbrengst OZB woningen en niet woningen geraamd ten opzichte van 2022.	140
Algemene uitkering en overige uitkeringen	
Vanwege het hogere accres en de herijking van het gemeentefonds is in 2023 een hoger bedrag geraamd aan Algemene Uitkering ten opzichte van 2022.	1.126
Overhead	
In 2023 is conform kaderbrief rekening gehouden met loonstijgingen (-195). Daarnaast is in 2022 inhuur reeds functioneel geraamd (1.237) en in 2023 een lager bedrag beschikbaar voor doorontwikkeling (317). Voor de uitvoering van het informatiebeleid is een hoger bedrag geraamd in 2023 (-46), Voor energie is in 2023 met een hoger bedrag rekening gehouden (-113). Voor communicatie is vanuit het bestuursakkoord een structureel budget beschikbaar gesteld vanaf 2023 (-45). Voor het bedrijfsgebouw Vivaldi hogere kosten gemaakt (-72). In 2023 is een lager bedrag voor inhuur beschikbaar ten opzichte van 2022 (392). Tenslotte is in verband met toerekening aan het juiste taakveld en programma de lasten van applicaties VTH verschoven naar het programma ruimtelijke ordening en volkshuisvesting (78). Dit is dus budgetneutraal.	1.553
Reserves	
In 2023 vinden lagere onttrekkingen plaats aan de algemene reserve (-372), de reserve sociaal Domein (-792), de reserve krimp (-385), de reserve omgevingswet (-203), de reserve duurzaamheid (-505), de reserve doorontwikkeling personeel (-456), en de reserve Corona (-300). Daarnaast hebben toevoegingen plaatsgevonden aan de reserve uitvoeringsprogramma toerisme (per saldo -750) en de reserve omscholingsfonds (-500). Tenslotte hebben in 2022 toevoegingen plaatsgevonden aan de reserves afval (27), parkeerplaats berg (312) en parkeerplaats Steinerbos (124) en hebben mutaties op de reserve bouwgrondexploitaties zich voorgedaan(-478)	-4.278
Beheer overige gebouwen	
Voor sloop- en herinrichtingskosten Triviant loc. Meers was in 2022 een budget beschikbaar	194
Dividend	
In 2022 is een hoger bedrag aan dividend Essent ontvangen	-75
Indexering	
In verband met de toenemende inflatie is conform kaderbrief rekening gehouden met een extra bedrag voor indexering binnen dit programma	-60

Paragrafen

Lokale heffingen

Inleiding

Het pakket van de gemeentelijke belastingen en heffingen bestaat in Stein uit een zestal heffingen. Deze worden gelegitimeerd door verordeningen die de raad elk jaar vaststelt.
De lokale heffingen worden ingedeeld in twee categorieën:

- Belastingen: Deze worden door de overheid dwangmatig opgelegd. Voor de belastingbetaler staat hier geen individuele aanwijsbare prestatie tegenover. Belastingplichtigen hebben feitelijk geen keuzemogelijkheid.
- Heffingen: Dit zijn betalingen aan de overheid voor een door de overheid individueel geleverde specifieke overheidsprestatie. De heffingen zijn gebaseerd op het profijtbeginsel. Iemand die van de overheid profiteert, betaalt hiervoor een bijdrage.

Lokale heffingen
De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. De gemeente Stein kent de volgende heffingen.
Lokale heffingen
De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. De gemeente Stein kent de volgende heffingen.

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
(x € 1.000)						
Afvalstoffenheffing	3.396	3.279	3.580	3.576	3.582	3.523
Hondenbelasting	215	236	236	236	236	236
Leges	896	709	665	853	882	932
OZB niet woningen	1.943	2.000	2.139	2.088	2.141	2.210
OZB woningen	3.796	3.822	3.922	4.024	4.129	4.236
Rioolheffing	2.810	2.826	2.905	2.907	3.077	3.222
Toeristenbelasting	159	169	173	177	181	186
Totaal	**13.215**	**13.041**	**13.620**	**13.861**	**14.228**	**14.545**

Algemeen

Waarom wordt belasting geheven?
Een gemeente genereert geen winst zoals een private onderneming. De lasten die de gemeente jaarlijks maakt voor het lokaal bestuur en het onderhouden en in stand houden van wegen, riolering, scholen, openbaar groen etc. worden voor een groot gedeelte gedekt uit de van het Rijk ontvangen algemene uitkering. Omdat de algemene uitkering niet de volledige uitgaven dekt, moet de gemeente zelf ook baten genereren. Dit gebeurt door het heffen van belastingen en (privaatrechtelijke) heffingen.

Verschil algemene heffingen en specifieke heffingen:
Bepaalde belastingen/heffingen mogen alleen worden opgelegd als kosten worden gemaakt voor dit doel. Zo mag bijvoorbeeld de opbrengst van de afvalstoffenheffingen niet hoger zijn dan de kosten die hiervoor worden gemaakt. Er zijn ook belastingen/ heffingen die een algemeen karakter

hebben. Deze zijn wat hoogte en besteding betreft niet voor een specifiek doel bestemd, maar dienen ter dekking van algemene uitgaven.

De heffingen van de gemeente Stein zijn:
- Onroerende Zaak Belastingen (OZB)
- Afvalstoffenheffingen
- Rioolheffingen
- Hondenbelasting
- Toeristenbelasting
- Leges

Totstandkoming van de tarieven:
Jaarlijks worden bij het vaststellen van de begroting ook de opbrengsten voor de belastingen/heffingen en retributies door de gemeenteraad vastgesteld. In de raad van 4 november 2021 wordt, na vaststelling van de programmabegroting 2022, per belasting/heffing een aparte verordening vastgesteld met daarin opgenomen het doel, de grondslag en de definitieve tarieven 2022 van de belasting/heffing.

Belastingbeleid:
Op 18 maart 2021 is het Belastingbeleidsplan door uw raad vastgesteld. In dit plan is het belastingbeleid voor de komende beschreven.

Voor de rioolheffing geldt het principe van 100% kostendekkendheid. Dat betekent dat de opbrengst van de rioolheffing voldoende moet zijn om de kosten die gemaakt worden voor de instandhouding en verbetering van het watersysteem te borgen. Schommelingen in de rioolheffing worden opgevangen middels de daartoe gevormde (egalisatie)voorziening.
Voor de afvalstoffenheffing geldt hetzelfde kader van kostendekkendheid. Bij deze heffing kan de ingestelde egalisatiereserve ingezet worden om schommelingen in de tarieven tegen te gaan.
Uitgangspunt bij zowel de rioolheffing als de afvalvalstoffenheffing is dat niet uitgegeven middelen middels de voorziening respectievelijk egalisatiereserve ingezet worden om tariefstijgingen te dempen. Daarnaast wordt bij voortduring kritisch gekeken naar de uitgaven om daarmee de lasten voor inwoners en bedrijven te beperken.

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

Doel van de belasting/heffing:
De opbrengst van de Onroerende zaakbelasting (OZB) is een algemeen dekkingsmiddel. Tegenover deze belastingopbrengsten staan geen specifieke uitgaven.

Wie is belastingplichtig?
De OZB wordt geheven van:
- de eigenaren van alle woningen en
- de eigenaren en gebruikers van niet-woningen (bedrijven, scholen, trafo’s etc.) binnen de gemeentegrenzen.

Grondslag van de heffing:
De grondslag voor de heffing is de WOZ-waarde. Dit is de waarde volgens de Wet Onroerende Zaken. De tarieven voor de OZB zijn mede afhankelijk van de getaxeerde WOZ-waarden.

Overige informatie:
Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De algemene uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen, maar ook verschillen in belastingcapaciteit. Voor de belastingcapaciteit wordt een afgeleide van de waarde van onroerende zaken gebruikt. Gemeenten die binnen hun grenzen veel hoog gewaardeerd onroerend goed hebben, ontvangen een lagere

uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van woningen wordt met 80% rekening gehouden en van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop wordt het zogenaamde rekentarief toegepast. Dit rekentarief is globaal afgeleid van het gemiddelde OZB-tarief. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, is niet relevant voor deze aftrekpost bij de algemene uitkering.

Relatie met programma's:
Omdat de onroerende zaakbelasting een algemeen dekkingsmiddel is worden de opbrengsten van deze heffing verantwoord op het programma Bestuur en Ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen.

Afvalstoffenheffing

Doel van de belasting/heffing:
De opbrengsten van deze heffingen worden benut voor het dekken van de kosten voor het ophalen, verwijderen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen en de kosten voor heffing en invordering.

Wie is belastingplichtig?
De gebruiker van een perceel waar huishoudelijke afvalstoffen kunnen ontstaan, is belastingplichtig. Dit kan een woning zijn, maar ook bijvoorbeeld een vakantiehuis naast een woonhuis.

Grondslag van de heffingen
Voor de afvalstoffenheffingen worden hoofdzakelijk tarieven per kilo aangeboden afval, per lediging afvalbak en een vastrecht gehanteerd.

Verdeling van de kosten
De gemeente heeft een wettelijk inzamelplicht voor het afval van huishoudens. Om deze kosten transparant te maken, zijn de kosten naar taakveld uitgesplitst. Uit onderstaande overzicht blijkt dat het grootste deel van de gemeentelijke kosten staat op het taakveld afval (€ 3.016.000). Deze kosten bestaan vooral uit het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het huishoudelijke afval inclusief het scheiden van afval en het recyclen. Ook de kosten voor de heffing en invordering van de afvalstoffenheffingen worden binnen dit taakveld verantwoord. Denk hierbij aan het versturen van juiste aanslagen aan de juiste personen.

Naar verwachting wordt € 278.000 uitgegeven aan taken die onder het taakveld verkeer en wegen vallen. Zo draagt het schoonmaken en het schoonhouden van de wegen bij aan een afvalvrije openbare ruimte.

Daarnaast is € 464.000 toegerekend van het taakveld overhead. Dit zijn kosten die worden gemaakt voor de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. De compensabele BTW bedraagt € 442.000 en wordt, conform de BBV-wetgeving, eveneens aan de kosten toegerekend.

Herkomst middelen
Naar verwachting ontvangen we € 620.000 aan opbrengsten van de verwerking van het ingezamelde afval. Gemeenten mogen op grond van artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer voor de inzameling van het afval van huishoudens een afvalstoffenheffing invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn. In de begroting 2023 is een netto-kostenpost voor het afval van € 3.580.000 opgenomen terwijl de begrote opbrengsten van de afvalstoffenheffing € 3.535.000 bedragen. Deze bedragen zijn inclusief de extra incidentele en structurele kosten die nodig zijn voor het Uitvoeringsplan 'Van Afval Naar Grondstoffen 2022-2025'. Om een kostendekkendheid van 100% te realiseren is nog een onttrekking van € 45.000 uit de egalisatiereserve afval nodig. De hoogte van deze onttrekking ligt in lijn met het raadsbesluit van 23 juni 2022 betreffende de vaststelling van eerdergenoemd uitvoeringsplan.

Aansluitend op de vaststelling van het eerdergenoemde Uitvoeringsplan heeft regionaal overleg plaatsgevonden om de hoogte van de DIFTAR-tarieven af te stemmen. Omdat deze afstemming bij het samenstellen van deze begroting nog niet was afgerond kunnen we de afval- tarieven 2023 in voorliggende begroting nog niet presenteren. Op 10 november 2022 worden de verordening Afvalstoffenheffing 2023 en de definitieve tarieven voor 2023 vastgesteld.

Berekening van kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing 2023	
	bedragen x € 1.000
lasten taakvelden	
2.1 wegen en vervoer	278
7.3 afval	3.016
totaal lasten taakvelden	**3.294**
baten taakvelden	
7.3 afval	620
totaal baten taakvelden	620
netto lasten taakvelden	**2.674**
toe te rekenen lasten:	
overhead	464
compensabele BTW	442
totale netto lasten	**3.580**
beschikking over egalisatiereserve	45
opbrengst heffing	3.535
opbrengst heffingen	**3.580**
kostendekking:	**100%**

Relatie met programma's:
De opbrengsten van de afvalstoffenheffing worden verantwoord op het programma Volksgezondheid en Milieu. De kosten die in de heffing worden meegenomen worden verantwoord op het programma volksgezondheid en milieu en het programma verkeer vervoer en water.

Rioolheffingen

Doel van de belasting/heffing:
De opbrengst van deze heffingen wordt benut voor het dekken van de kosten van afval-, hemel- en grondwater (inclusief rioleringen).

Wie is belastingplichtig?

De belasting wordt geheven:

- van degene die bij het begin van het belastingjaar het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht het genot heeft van een perceel dat direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering, verder te noemen: eigenarendeel; en
- van de gebruiker van een perceel van waaruit water direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd dan wel dat belang heeft bij nakoming van de gemeentelijke waterzorgplichten, verder te noemen: gebruikersdeel.

Grondslag van de heffing:
Stein baseert zich op het eigendomsrecht. Per perceel wordt een vast bedrag opgelegd. Daarnaast worden de verbruikers aangeslagen op basis van het watergebruik.

Verdeling van de kosten:
De gemeente is wettelijk verplicht haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. Om deze kosten transparant te maken, zijn de kosten naar taakveld uitgesplitst.
Het merendeel van de gemeentelijke kosten betreft het taakveld riolering € 2.109.000. De kosten bestaan vooral uit kosten voor het nakomen van de gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater, met name aanleg en onderhoud van rioleringen en de kosten voor heffen en invorderen van de rioolheffingen. Naar verwachting wordt € 108.000 uitgeven aan straatreiniging, een kostenpost die onder het taakveld verkeer en wegen valt. Dit voorkomt overbelasting van het rioolstelsel bij piekbelasting. Verder is € 313.000 opgenomen voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten voor de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. De compensabele BTW bedraagt € 375.000 en wordt, conform de BBV-wetgeving, eveneens aan de kosten toegerekend.

Herkomst middelen:
Gemeenten mogen op grond van artikel 228a van de Gemeentewet een rioolheffingen invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn. Om 100% kostendekking te realiseren is een bedrag van € 2.906.000 als opbrengst van de rioolheffing in de begroting opgenomen.

In 2021 is het Beleidsplan Water & Klimaatadaptatie en bijbehorend projectenplan vastgesteld. De financiële doorrekening van dit plan laat zien dat de toekomstige riooltarieven aanzienlijk hoger zijn dan het toenmalige tarief. Bij de vaststelling van dit plan is op basis van deze doorrekening door de raad bepaald dat het riooltarief met ingang van 2021 jaarlijks met € 8,50 wordt verhoogd om een gematigde stijging van het riooltarief voor de komende jaren mogelijk te maken. Uitgaande van de 100% kostendekkendheid is op basis van de geactualiseerde baten en lasten van het rioolcompartiment voor 2023 een tarief berekend van € 160,00. Om dit tarief te 'dempen' naar € 153,10 (=tarief 2022 van € 144,60 + € 8,50 vastgestelde jaarlijkse stijging) is een beschikking over de voorziening nodig van € 82.000.

Op 10 november 2022 worden de verordening Rioolrecht 2023 en de definitieve tarieven voor 2022 vastgesteld.

Berekening van kostendekkendheid van de rioolheffing 2023	
	bedragen x € 1.000
lasten taakvelden	
2.1 wegen en vervoer	108
7.2 riolering	2.109
totaal lasten taakvelden	**2.217**

netto lasten taakvelden	**2.217**	
toe te rekenen lasten:		
overhead	313	
compensabele BTW	375	
totale lasten	**2.905**	
beschikking over voorziening ter demping tarieven	**82**	
opbrengst rioolheffing	**2.824**	
totale baten	**2.906**	
kostendekking:		**100%**

Relatie met programma's
De opbrengsten van de rioolheffing worden verantwoord op het programma Volksgezondheid en Milieu. De kosten die in de heffing worden meegenomen worden verantwoord op het programma volksgezondheid en milieu en het programma verkeer vervoer en water.

Hondenbelasting

Doel van de belasting/heffing:
De opbrengst van de hondenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Tegenover deze opbrengsten staan geen specifieke uitgaven. Omdat de hondenbelasting een algemeen dekkingsmiddel is worden de opbrengsten van deze heffing verantwoord op het programma Bestuur en Ondersteuning, taakveld algemene dekkingsmiddelen. Op basis van het bestuursakkoord 2022-2026 zijn de tarieven van de hondenbelasting met ingang van 2023 bevroren. In hetzelfde akkoord is afgesproken dat als in 2026 voldoende structurele ruimte is, wordt overwogen de hondenbelasting te verlagen dan wel af te schaffen.

Wie is belastingplichtig?
Deze belasting wordt geheven van de binnen de gemeente wonende houder van één of meerdere honden.

Grondslag van de heffing:
De heffing heeft een fiscaal karakter en is gebaseerd op het aantal honden dat door een belastingplichtige wordt gehouden.

Tarieven 2023:

1e en volgende hond	€ 91,55 (was € 91,55 in 2022)
Kennel	€ 379,60 (was € 379,60 in 2022)

Relatie met programma's:
Omdat de hondenbelasting een algemeen dekkingsmiddel is worden de opbrengsten van deze heffing verantwoord op het programma Bestuur en Ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen.

Toeristenbelasting

Doel van de belasting/heffing:
De opbrengst van deze belasting is een algemeen dekkingsmiddel. Een deel van de opbrengst wordt aangewend voor de revitalisering van het toerisme en de recreatie.

Wie is belastingplichtig?
Belastingplichtige is die persoon die verblijft (overnacht) in de gemeente Stein zonder in het bevolkingsregister van deze gemeente te zijn opgenomen.

Grondslag van de heffing:
Per persoon wordt per overnachting een bedrag geheven.

Tarieven 2023:
Tarief per overnachting:
€ 2,04 (was € 1,99 in 2022)
€ 0,10 Kampeerterrein/kamperen bij de boer (was € 0,10 in 2022)

Overige informatie:
De toeristenbelasting wordt per kwartaal, op aangifte, achteraf opgelegd.

Relatie met programma's:
De baten van de toeristenbelasting worden verantwoord op het programma Economie.

Leges

Titel 1 – Algemene dienstverlening
We streven naar 100% kostendekkendheid, maar zijn hierin beperkt door de gemaximeerde legestarieven vanuit het Rijk. Zie hieronder de mate van kostendekkendheid voor de leges burgerzaken. Burgerzaken maakt deel uit van het programma Bestuur en Ondersteuning.

Titel 1 : Algemene dienstverlening	**lasten**	**baten**	**kosten dekking**
Burgerlijke stand	33,0	25,3	77%
Reisdocumenten	116,2	100,3	86%
Rijbewijzen	98,8	95,1	96%
Verstrekkingen uit gemeentelijke basisregistraties	32,6	28,6	88%
Kansspelen	1,8	0,9	51%
Verkeer en Vervoer	24,4	14,3	59%
Diversen	1,8	0,9	51%
Totaal	**308,6**	**265,4**	**86%**

Titel 2 – Dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning
Het grootste gedeelte van de kosten en opbrengsten binnen titel 2 vallen binnen het hoofdstuk van de Omgevingsvergunning. Omgevingsvergunningen maken deel uit van het programma Ruimtelijke Ordening.

Titel 2 : Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgevings-vergunningen	**lasten**	**baten**	**kosten dekking**
Omgevingsvergunningen	436	261	60%

Totaal	**436**	**261**	**60%**

Binnen titel 2 wordt dus grofweg 60% van de kosten gedekt door baten.

Titel 3 – Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn
Titel 3 vormt een klein gedeelte van onze legesinkomsten. Onze tarieven zijn hier niet kostendekkend, de mate van kostendekkendheid ligt rond de 51%. Deze leges maken deel uit van het programma Bestuur en Ondersteuning.

Titel 3 : Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijnen	**lasten**	**baten**	**kosten dekking**
Horeca	7,2	3,7	51%
Organiseren van evenementen of markten	25,0	12,8	51%
Totaal	**32,2**	**16,5**	**51%**

Vergelijking regionaal

In onderstaande tabel worden de gemiddelde woonlasten 2022 van een eigenaar/gebruiker en een huurder in Stein vergeleken met de gemeenten van Limburg. De cijfers zijn afkomstig uit het Belastingoverzicht 2022 van de provincie Limburg.

Lastendruk	**Aanslag eigenaar en gebruiker**				**Aanslag huurder**
	OZB	**afval**	**riool**	**totaal**	
Stein	334	295	218	853	369
Per regio					
Maastricht-Heuvelland	334	332	245	911	420
Midden-Limburg	301	274	233	808	350
Noord-Limburg	360	254	200	814	337
Parkstad	331	292	228	851	412
Westelijke Mijnstreek	391	286	211	888	299
Limburg	341	286	224	851	369
Per inwonersklasse					
0 - 10.000	494	224	133	851	224
10.001 - 20.000	376	269	251	896	372
20.001 - 50.000	325	260	258	843	341
>= 50.001	342	312	190	844	392

Om een inschatting te geven waar Stein staat wat betreft de lastendruk eigenaar en gebruiker, en de lastendruk huurder zijn in onderstaande tabellen de gemiddelde aanslagen, de gemeenten met de hoogste en de laagste aanslagen en de aanslagbedragen van Stein opgenomen. Bij Stein is de positie aangegeven op de ranglijst van gemeenten van Limburg.

Lastendruk eigenaar/gebruiker	**Positie**	**Aanslag**
Limburg	gemiddeld	851
Meerssen	hoogste	1.168
Stein	16e van 31	853
Beesel	laagste	743

Lastendruk huurder	Positie	Aanslag
Limburg	gemiddeld	369
Voerendaal	hoogste	560
Stein	15e van 31	369
Beesel	laagste	206

Kwijtscheldingsbeleid

Stein hanteert de zogenaamde 100% norm voor de kwijtschelding van gemeentelijke heffingen. Of een belastingplichtige in aanmerking komt voor kwijtschelding wordt beoordeeld aan de hand van een inkomens- en/of vermogenstoets. Bij deze toets wordt met de kosten van bestaan volgens de bijstandsnorm voor 100% rekening gehouden. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de Leidraad Invorderingswet 1990. Vanaf 2023 wordt de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen Stein aangepast en is een wettelijke basis gecreëerd voor IB-ondernemers om onder voorwaarden kwijtschelding te kunnen vragen voor gemeentelijke heffingen.

Kwijtschelding wordt alleen verleend indien het een aanslag betreft voor onroerende zaakbelastingen, rioolheffingen, vastrecht van de afvalstoffenheffingen en hondenbelasting voor de 1e hond.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De Gemeente Stein acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen. Om inzicht in de risico’s van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico’s is tevens het weerstandsvermogen berekend.

Risicoprofiel

Om de risico's van Gemeente Stein in kaart te brengen wordt elkaar jaar bij de begroting en jaarrekening een risicoprofiel opgesteld. Bij het opstellen van dit risicoprofiel worden de verschillende risico's binnen de organisatie in beeld gebracht. Dit zijn zowel grote als kleine risico’s, risico’s met interne of externe oorzaak, operationeel dan wel strategisch van aard.

Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg
Instellingen waarvoor de gemeente garant staat kunnen hun verplichtingen niet nakomen.	Financieel - Aflossingsverplichting voor de gemeente	10%	max. € 4.700.000
Datalek, verlies smartphone, phising mail, geen beveiligde wifi.	Financieel	30%	max. € 10.000.000
Niet controleren van alle toezichttaken.	Financieel - fin. aansprakelijkheid	10%	max. € 1.000.000
Niet doorgaan van het groene net.	Financieel	10%	max. € 179.000
De VNG heeft een structurele effectentool ontwikkeld om inzicht te krijgen in de kosten van de omgevingswet. Op basis van het invullen van de huidige tool worden de kosten geschat op maximaal € 100.000.		50%	max. € 100.000
Ombuigingen en Grip op sociaal domein. In de begroting 2021 en verder zijn verregaande structurele ombuigingen ingeboekt. Binnen de ombuigingen van het sociaal domein wordt steeds meer duidelijk over de mogelijkheden maar ook risico's over de te behalen doelstellingen.			
Fiscale risico’s. De gemeente Stein wordt - mede door veranderingen in wet- en regelgeving - geconfronteerd met een aantal risico’s/onzekerheden op fiscaal gebied, waaronder bijvoorbeeld Btw sport.			
Juridische risico’s Onze gemeente loopt juridische risico’s in zijn algemeenheid, aangezien gemeenten besluiten neemt waartegen bezwaar en beroep kan worden ingesteld.			
Financiële risico’s Niet alleen binnen grondexploitaties is met betrekking tot de prijsstijgingen meerjarig gerekend met het door het Centraal Planbureau gepubliceerde ‘Nationale consumentenprijsindex’ 2023-2025 in het Centraal Economisch Plan maart 2022. De meicirculaire houdt ook rekening met dit indexcijfer.			

Echter de omstandigheden waaronder die voor gebiedsontwikkeling is op dit moment erg turbulent. Grond-, Weg, en Waterbouwkosten en plankosten blijven stijgen, deze ontwikkelingen zetten nagenoeg het totale uitgaven patroon inclusief grondexploitaties onder druk.	
Totaal alle risico's	€ 15.979.000

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van deze risico's is een risicosimulatie (Montecarlo simulatie) uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 15.979.000) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.
Uit de risico simulatie blijkt dat bij een zekerheidspercentage van 90% risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 3.209.000. De kans is een inschatting dat een risico ook daadwerkelijk zal plaatsvinden. Deze aanname wordt vervolgens geclusterd waarbij een kans tot 10% wordt aangemerkt als zeer klein, de kans tot 30% als klein, tot 50% als middel, tot 70% als groot en alles daarboven tot zeer groot.

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. Er zijn weinig wijzigingen ten opzichte van de jaarrekening 2021. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Uit de risico simulatie blijkt dat bij een zekerheidspercentage van 90% risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 3.209.000.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de financiële middelen en de mogelijkheden waarover onze gemeente beschikt om risico's van financiële aard (niet-begrote kosten), die zich onverwacht voordoen en die van substantiële aard zijn, te kunnen dekken. Dit kunnen zowel incidentele als structurele middelen zijn. Op grond van de vereisten van het BBV heeft de gemeente Stein ervoor gekozen om onze weerstandscapaciteit uit de elementen algemene reserve en de post onvoorzien te vormen.

Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	**Startcapaciteit**
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	€ 14.595.000
Post onvoorzien	€ 25.000
Totale weerstandscapaciteit	**€ 14.620.000**

Financiële kengetallen

In deze paragraaf zijn een aantal kengetallen opgenomen. Deze kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. Bij de toelichting hebben we aandacht voor toekomstige ontwikkelingen, leggen we, indien mogelijk, een relatie met de verschillende programma's en beoordelen wij de kengetallen.

Indicator	rekening 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Netto schuldquote	100%	105%	106%	121%	122%	136%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	95%	101%	102%	118%	119%	133%
Solvabiliteitsratio	27%	20%	20%	20%	23%	22%
Structurele exploitatieruimte	2%	0,8%	1,4%	4,5%	6,7%	2,0%
Grondexploitatie	0,6%	3,3%	-0,7%	0,0%	0,0%	0,0%
Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishoudens	103%	103%	103%	103%	103%	103%

Onderverdeling voor de beoordeling

Om een beeld te geven hoe de financiële positie van de gemeente Stein zich ontwikkelt, is gebruik gemaakt van een onderverdeling naar drie categorieën. Dit zijn: groen (goed/weinig risico), oranje (voldoende/voorzichtigheid geboden) en rood (onvoldoende/veel risico). In onderstaande tabel de standaard percentages die daarvoor gebruikt worden. Deze percentages zijn gebaseerd op algemene normwaarden (worden onder andere gebruikt door de Provincie bij de publicatie van ranglijsten).

Indicator	Groen (goed /weinig risico)	Oranje (voldoende/ voorzichtigheid geboden)	Rood (onvoldoende / veel risico)
Netto schuldquote	< 90%	90% t/m 130%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90% t/m 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% t/m 50%	< 20%
Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
Grondexploitatie	< 20%	20% t/m 35%	0%
Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishoudens	< 95%	95% t/m 105%	> 105%

Hierna volgt een analyse per kengetal.

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Hoe lager de netto schuldquote, hoe lager de relatieve schuldenlast. De netto schuldquote stijgt door de toename van de schulden (vreemd vermogen). De ontwikkeling daarvan wordt periodiek bij de opstelling van de jaarrekening en begroting gemonitord.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Er is tevens een tweede berekening van de netto schuldquote, maar nu gecorrigeerd met de doorverstrekte leningen aan woningbouwcorporaties en deelnemingen. In de eerste berekening van

de netto schuldquote zijn deze verstrekte leningen niet meegenomen, omdat er een risico bestaat dat de gemeente deze bedragen niet (volledig) zal kunnen terugvorderen.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio is de verhouding tussen eigen vermogen en totaal vermogen. Het geeft weer in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe beter de gemeente hier toe in staat is. Een solvabiliteitsratio van 20% wordt aangemerkt als voldoende. De begroting 2023 laat zien dat de grens van 20% in alle jaren wordt gehaald. De ontwikkeling wordt eveneens periodiek gemonitord.

Structurele exploitatieruimte
Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte de gemeente Stein heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief cijfer betekent dat het structurele deel van de begroting voldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. Gegeven de reeks 2023-2026 is dat aanwezig.

Grondexploitatie
De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar, hetgeen niet het geval is.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishoudens
De indicator belastingcapaciteit geeft aan hoe hoog de gemiddelde woonlasten voor een gezin zijn in de gemeente Stein ten opzichte van het landelijke gemiddelde van het voorgaande jaar. We liggen hier net iets hoger dan het landelijk gemiddelde.

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, is de relatie gelegd tussen beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit is afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het hieronder geschetste weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandcapaciteit	=	€ 14.620.000 / € 3.209.000	= 4,56

Onderstaande normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	**Ratio**	**Betekenis**
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van de Gemeente Stein valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid van de gemeente Stein is vastgelegd in de Nota Grond- en Vastgoedbeleid. Het grondbeleid is geen doel op zich, maar een middel om de visie van de gemeente te realiseren. Deze visie heeft de gemeente vastgelegd in de ”Strategische toekomstvisie 2018-2022”, de “Omgevingsvisie gemeente Stein" en het coalitieakkoord.

Nota grondbeleid

In 2019 heeft uw raad de nota Grond- en vastgoedbeleid vastgesteld. In de nota zijn de spelregels voor het grondbeleid incl. grondbeheer en vastgoedbeleid opgenomen.

Grondbeleid is een middel om de doelen die de gemeente heeft voor het gebruik, het beheer en de ontwikkeling van de leefomgeving te bereiken. Hierbij vormen de (toekomstige) bewoners en gebruikers het uitgangspunt.

Bij nieuwe ontwikkelingen voert de gemeente Stein voert zgn. 'situationeel grondbeleid'. Dat wil zeggen dat afhankelijk van de geformuleerde doelstelling en de prioriteit die de gemeente Stein aan een ontwikkeling geeft, wordt gekeken welke rol de gemeente in de ontwikkeling wil innemen.

In 2023 zal een actualisatie van de Nota Grond- en Vastgoedbeleid plaatsvinden. In deze actualisatie zal ook aandacht worden geschonken aan de gevolgen van het Didam-arrest en de nieuwe Omgevingswet.

Grondbeleid in relatie tot de Programma’s

Het grondbeleid faciliteert aan de kernwaardes zoals vastgelegd in de ‘Strategische toekomstvisie 2018-2022’ en draagt hiermee indirect bij aan de kernwaarde ‘Sociale en vitale kernen’ en de kernwaarde ‘Een duurzame leefomgeving met unieke waarden’.
Het grondbeleid draagt bij aan het realiseren van effecten op het gebied van:
Programma ‘Verkeer, vervoer en water’

- Wijkactieplan Nieuwdorp;
- voortzetting van het actualiseren en vastleggen rechtmatig grondgebruik
- snelfietspad.

Programma ‘Sport Cultuur en recreatie’

- fietsroutenetwerk;
- Realisatie Levensbos;
- Uitbreiding Heidekamppark;
- Verstevigen groenstructuur samen met de middengebied gemeenten.

Programma ‘Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting’;

- CPO Meerdel;
- woningbouwontwikkeling Bramert-Noord;
- herontwikkeling voormalige schoollocaties de Poolster en Elckerlyc in Elsloo;
- woningbouw Meers;
- het Wijkactieplan Nieuwdorp;
- Woon- zorgvisie;
- huisvesting aandachtsgroepen.

Ontwikkelingen

Algemeen
Voor de gemeente is een taak weggelegd om de kwalitatieve en kwantitatieve woningvoorraad (regionaal) af te stemmen op de daadwerkelijke behoefte en samenstelling van de bevolking. 'De juiste woning, op de juiste plek, op het juiste moment beschikbaar'.

De markt voor gebiedsontwikkeling is op dit moment erg turbulent. Economen verwachten een recessie en Vereniging Eigen Huis ziet ook dat het negatieve sentiment invloed heeft op de woningmarkt. Na een lange periode van woningprijsstijgingen zijn de eerste signalen van prijsstabilisatie op te vangen uit de markt. Ondanks dit zijn de woningprijzen juli 2022 bijna 14 procent gestegen ten opzichte van een jaar eerder.

Bij de nieuwbouwmarkt komt naast de al langer bestaande bedreigingen van de woningbouwproductie (zoals materiaal- en personeelstekorten en stijgende bouwkosten), ook de negatieve effecten van de stijgende kapitaalmarktrente om de hoek kijken.

Niet alleen de bouwkosten maar ook de GWW-kosten en plankosten blijven stijgen, deze ontwikkelingen zetten de haalbaarheid van grondexploitaties onder druk.

Omgevingswet
Per 1 januari 2023 treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet bevat een aantal instrumenten die ingrijpen op het grondeigendom. Het betreft de volgende instrumenten:

- Voorkeursrecht
- Onteigening
- Kostenverhaal
- (Afdwingbare) financiële bijdrage
- Kavelruil
- Inrichtingsprogramma, inrichtingsbesluit, ruilbesluit en besluit geldelijke regelingen
- Gedoogplicht

Bouwgrondexploitaties
Volgens de richtlijnen van de commissie BBV is het startpunt van bouwgrond in exploitatie (BIE) het raadsbesluit met vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting.
Een grondexploitatiecomplex is gedefinieerd als een ruimtelijk plan, voorzien van een financiële vertaling.

Woningbouw Meers
In 2020 heeft de gemeente Stein een strategische grondaankoop aan de Heuvelstraat te Meers gedaan. In 2022 en 2023 wordt gekeken naar een mogelijke invulling van zowel de locatie Heuvelstraat als de voormalige schoollocatie in Meers. Afhankelijk van de planologische en financieel-economische haalbaarheid zal het grondexploitatiecomplex inclusief de grondexploitatiebegroting in 2023 aan uw raad worden voorgelegd.

Bruisend Hart
Vanuit het 'WijkActieProgramma Nieuwdorp Toekomstbestendig' werken partijen (gemeente, Zaam Wonen, Stichting buurtcentrum Nieuwdorp en Vivantes) momenteel aan het project Bruisend Hart. Dit project voorziet in realisering van o.a. (huur- en zorg)woningen en een nieuw buurtcentrum. De locatie van de voormalige basisschool maakt hier onderdeel van uit. Voor het project Bruisend Hart zal in 2023 een grondexploitatie worden opgesteld.

Grondexploitaties

Volgens de richtlijnen van de commissie BBV dient jaarlijks een herziening van de grondexploitatie plaats te vinden. Een actualisatie van de grondexploitatiebegroting met planinhoudelijke wijzigen,

dan wel autonome wijzigingen met materiële financiële gevolgen, moet opnieuw door de raad worden vastgesteld.
Conform de Nota Grond en Vastgoedbeleid is de herziening van de grondexploitaties gekoppeld aan de Planning- en Control cyclus.

Voor het opstellen c.q. herzien van de grondexploitaties worden onderstaande uitgangspunten gehanteerd. De huidige turbulente economische ontwikkelingen kunnen tot gevolg hebben dat bij het opstellen/herzien van grondexploitaties in 2023 afgeweken wordt van de opgenomen percentages.

- Rente 2023-2026: 1,48% .
- Prijsindex cf. Centraal Economisch Plan maart 2022, 'Nationale consumentenprijsindex' 2023 t/m 2026: 2,4%
- Disconteringsvoet: 2%
- Activering van kosten binnen de grondexploitatie vindt plaats met inachtneming van de richtlijnen van de Commissie BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden); Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken, juli 2019.
- Winstneming vindt plaats middels de 'Percentage of Completion'-methode. Winstnemingen komen ten gunste van de Algemene Reserve.
- Voor grondexploitaties met een geprognosticeerd nadelig saldo wordt een voorziening getroffen ter grootte van het tekort. Deze voorziening wordt gevormd ten laste van de Algemene Reserve.

<u>Bouwgrond in exploitatie</u>
Per 1 januari 2023 zijn de volgende grondexploitatiecomplexen in exploitatie:

- 'Samen Bouwen Meerdel';
- Woningbouwontwikkeling Poolster
- Woningbouwontwikkeling Elckerlyc
- Woningbouwontwikkeling Bramert-Noord, fase 1

'Samen bouwen Meerdel'
*'Sa*men bouwen Meerdel' is een woningbouwontwikkeling waarbij de gemeente een 'Samenwerkings- en realisatieovereenkomst' is aangegaan met de CPO-vereniging CPO Meerdel en de wooncorporatie Zaam Wonen voor de realisatie van 10 koopwoningen en 5 sociale huurwoningen.
Bij Raadsbesluit van 29 april 2021 heeft uw Raad de grondexploitatiebegroting 'Samen bouwen Meerdel' vastgesteld.

In 2023 wordt, na gereedmelding van de laatste woning binnen het plan, gestart met het woonrijp maken van het plan. In 2021 heeft de aanbesteding van zowel het bouw- als woonrijp maken van het plangebied plaatsgevonden. Volgens het contract worden de prijzen voor het woonrijp maken geïndexeerd met de GWW-index. In de herziene grondexploitatie januari 2022 was reeds rekening gehouden met een prijsstijging voor het woonrijp maken van 12%. Echter de GWW-index van juli 2022 laat zien dat deze prijsstijging niet voldoende is. Op basis van de GWW-index juli 2022 dient het budget te worden bijgesteld met € 50.000. In de herziene grondexploitatiebegroting juli 2022 is rekening gehouden met het bijgestelde budget.

De herziene grondexploitatiebegroting sluit in 2023 met een negatief saldo op eindwaarde van € 110.500. Voor dit tekort is de voorziening 'Te verwachten verliezen' gevormd.

Woningbouwontwikkeling Poolster
De woningbouwontwikkeling Poolster betreft de herbestemming van de voormalige schoollocatie de Poolster te Elsloo en voorziet in de bouw van 17 grondgebonden nultredenwoningen.
In 2023 wordt het gebied bouwrijp gemaakt en zal naar verwachting de grondoverdracht plaatsvinden.

Bij Raadsbesluit van 2 juni 2022 heeft uw Raad de grondexploitatiebegroting Poolster vastgesteld. De grondexploitatiebegroting sluit in 2024 met een negatief resultaat op eindwaarde van € 241.000. Voor het tekort is de voorziening 'Te verwachten verliezen' gevormd.

Woningbouwontwikkeling Elckerlyc
De woningbouwontwikkeling Elckerlyc betreft de herbestemming van de voormalige schoollocatie Elckerlyc te Elsloo en voorziet in de bouw van 19 appartementen. In 2023 zal naar verwachting de grondoverdracht plaatsvinden.

Bij Raadsbesluit van 2 juni 2022 heeft uw Raad de grondexploitatiebegroting Elckerlyc vastgesteld. De grondexploitatiebegroting sluit met een positief resultaat op eindwaarde 2024 van € 126.800. Conform de nota 'Reserves en voorzieningen wordt het positieve resultaat ten gunste van de Algemene Reserve gebracht.

Woningbouwontwikkeling Bramert-Noord
Het bestemmingsplan Bramert-Noord fase 1 maakt de bouw van 50 woningen mogelijk in het zuidwesten van het plangebied Bramert-Noord. Het woongebied krijgt een groen en landelijk karakter.
In 2023 wordt gestart met het bouwrijp maken van het gebied. De grondoverdracht zal, naar verwacht in 2023 plaatsvinden, en wel op het moment dat 70% van de kavels is verkocht door de ontwikkelaar.

Bij Raadsbesluit van 23 juni 2022 heeft uw Raad de grondexploitatiebegroting Bramert-Noord fase 1 vastgesteld. De grondexploitatiebegroting sluit in 2024 met een positief resultaat op eindwaarde van € 130.000. Conform de nota 'Reserves en voorzieningen wordt het positieve resultaat ten gunste van de Algemene Reserve gebracht.

Complex (x € 1.000)	**Geraamde boekwaarde ultimo:**				**Verwacht resultaat ultimo 2023***	**Realisatie in**
	2023	**2024**	**2025**	**2026**		
Samen bouwen Meerdel	0				-/- 111	2023
Poolster	133				-/- 241	2024
Elckerlyc	-18				127	2024
Bramert-Nrd fase 1	-679				130	2024
Totaal	**-564**	**0**	**0**	**0**		

* = negatief (-/-) betekent verlies

Strategische gronden
Gebleken is dat het verwerven van grond ten behoeve van ontwikkelingen (groenprojecten, infra) binnen de gemeente steeds vaker een knelpunt wordt. Derhalve is in de nota Grond- en vastgoedbeleid ingezet op anticiperende, proactieve en gelegenheidsverwerving.

Bij de verantwoording van de strategische gronden worden de richtlijnen van de commissie BBV in acht genomen.

Middels een raadsinformatiebrief en via de P&C cyclus wordt de raad achteraf geïnformeerd over het beschikbaar gesteld budget voor anticiperende , proactieve en gelegenheidsverwerving.

Risico's

In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat door de toenemende complexiteit van de ontwikkelingen, de hoogte van de investeringen de risico’s in de grondexploitaties alsmaar groter

worden. Inzicht in het verloop van de financiële prognoses alsmede de risico's is daarom van groot belang.

Voorziening te verwachten verliezen grondexploitaties
Geldend beleid is dat positieve exploitatiesaldi ten gunste van de Algemene Reserve worden geboekt en dat de voorziening "Te verwachten verliezen grondexploitatie" de buffer vormt voor verliezen en risico's binnen de grondexploitatie.

Begrote stand en verloop voorzieningen:

Voorziening te verwachte verliezen grondexploitaties (x € 1.000)	**Ultimo 2023**	**Ultimo 2024**	**Ultimo 2025**	**Ultimo 2026**
Grondexploitatie Samen bouwen Meerdel	0			
Grondexploitatie Poolster	241			
Totaal	**241**	**0**	**0**	**0**

Op basis van de risicoanalyse en de uitgangspunten voor de "Voorziening te verwachten verliezen grondexploitaties" zoals opgenomen in de Nota Reserves en Voorzieningen en de Nota Grond- en vastgoedbeleid is de hoogte van de voorziening als volgt opgebouwd.

- Het verwachte verlies op de grondexploitatie 'Poolster'.

Mutaties
In 2023 wordt de voorziening 'Te verwachten verliezen grondexploitaties' aangesproken om het tekort van de grondexploitatie 'Samen bouwen Meerdel' op te vangen.

Weerstandsvermogen
Om inzicht te krijgen in de risico's van de grondexploitaties wordt een risico-inventarisatie uitgevoerd. Deze risico-inventarisatie is opgenomen in de gemeente brede risico-inventarisatie, zie paragraaf "Weerstandsvermogen".

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In de openbare ruimte vinden activiteiten plaats in het kader van wonen, werken en recreëren. Hiervoor is de openbare ruimte ingericht met kapitaalgoederen (infrastructuur). Deze kapitaalgoederen worden onderhouden en tijdig vervangen. De door de raad gewenste kwaliteit van de kapitaalgoederen is vastgesteld in beleidskaders. De vastgestelde beleidskaders zijn daarna, door het college, vertaald in beheerplannen waarin de kosten voor vervanging en onderhoud zijn opgenomen. De beheerplannen worden verwerkt in de begroting. De volgende kapitaalgoederen zijn in deze paragraaf opgenomen:

- gebouwen en overige accommodaties
- wegen
- openbare verlichting
- bruggen
- rioleringen
- groen

Gebouwen en overige accommodaties

In 2023 zal een evaluatie van het huidige vastgestelde accommodatiebeleid plaatsvinden. Deze evaluatie gaat uit van een integrale aanpak met als speerpunten:

- de onderhoudskosten en afschrijvingskosten per accommodatie;
- de bezettingsgraden per accommodatie;
- de subsidiestromen per vereniging en de huurinkomsten per accommodatie;

Beheerplan
Jaarlijks wordt, voorafgaand aan de uitvoering, beoordeeld of de geplande werkzaamheden noodzakelijk zijn dan wel dat deze kunnen worden uitgesteld of doorgeschoven. Daarna worden de werkzaamheden waar mogelijk gebundeld en volgens de geldende inkoopprocedures in de markt gezet. Bij de gemeentelijke accommodaties is, gebaseerd op de geldende NEN 2767 normering (BOP), geen sprake van achterstallig onderhoud.

Directe lasten onderhoud gebouwen X € 1.000	**Rek. 2021**	**Begr. 2022**	**Begr. 2023**	**Begr. 2024**	**Begr. 2025**	**Begr. 2026**
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Bouwkundig onderhoud BOP	323	333	382	377	373	387
Sporttechnisch onderhoud SOP	98	131	132	132	132	132
Ten laste van voorziening:						
Groot onderhoud accommodaties BOP	361	415	391	658	507	692
Groot sporttechnisch onderhoud SOP	133	162	82	15	73	190
Totaal exploitatie + voorziening	**915**	**1.041**	**987**	**1.182**	**1.085**	**1.401**

Financiële vertaling
Voor het groot bouwkundig en sporttechnisch onderhoud is een voorziening gevormd. Hierin wordt op basis van het vastgesteld beheerplannen jaarlijks een bedrag gestort. De hoogte van de storting wordt telkens bij het vaststellen van het beheerplannen geactualiseerd. In 2023 bedraagt de storting in de voorziening bouwtechnisch onderhoud € 538.400 en in de voorziening sporttechnisch onderhoud € 33.600. De onderhoudslasten van de gemeentelijke accommodaties worden afhankelijk van de gebruiksfunctie verantwoord op de programma's 'Sport Cultuur en Recreatie', 'Sociaal domein' of 'Bestuur en Ondersteuning'

Wegen

Beleidskaders

Op 17 februari 2022 heeft de raad het Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) vastgesteld. De vastgestelde kwaliteit is van toepassing op de instandhouding van de verhardingen gedurende de technische levensduur in die gebieden waar de komende jaren geen grootschalige reconstructies of wijzigingen zijn gepland.

Beheerplannen

Om de 2 jaar wordt - via inspectie - het beheerplan wegen geactualiseerd en wordt een doorkijk gegeven voor 15 jaren. Na beëindiging van het groot onderhoud 2021 zijn alle wegen in Stein geïnspecteerd. Op basis van deze inspectie is het nieuwe beheerplan opgesteld dat op 13 juli 2022 is vastgesteld door het college. Op 31 augustus 2022 heeft het college het Beheerplan wegmeubilair 2022-206 vastgesteld. De financiële gevolgen van beide beheerplannen zijn verwerkt in deze begroting. Bij wegen en het wegmeubilair is gen sprake van achterstallig onderhoud.

Directe lasten onderhoud wegen x € 1.000	**Rek. 2021**	**Begr. 2022**	**Begr. 2023**	**Begr. 2024**	**Begr. 2025**	**Begr. 2026**
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Klein onderhoud wegen	132	146	158	158	158	158
Wegvoorzieningen (o.a. belijningen)	38	32	68	69	23	24
Ten laste van voorziening:						
Groot onderhoud wegen	422	850	939	679	908	270
Totaal exploitatie + voorziening	**592**	**1.028**	**1.165**	**906**	**1.089**	**452**

Financiële vertaling

Vanaf 2010 is voor groot onderhoud wegen een voorziening gevormd. Hierin wordt op basis van het vastgesteld beheerplan jaarlijks een bedrag gestort. De hoogte van de storting wordt telkens bij het vaststellen van het beheerplan wegen geactualiseerd. Vanaf 2018 bedraagt de storting in de voorziening groot onderhoud wegen € 627.000. Dit bedrag is met de vaststelling van het beheerplan op 13 juli 2022 verhoogd naar € 750.000.
In de voorziening groot onderhoud wegen worden geen kosten van rehabilitaties of reconstructies van wegen verantwoord. Deze worden, als investering op het programma 'Verkeer, vervoer en water' verantwoord en waar nodig toegelicht. Ook de onderhoudskosten worden op het programma 'Verkeer, vervoer en wegen. verantwoord.

Openbare verlichting

Beleidskaders

Het huidige beleidsplan is opgesteld in 2018. Samen met de nieuwe beheerder wordt in 2022 een geactualiseerd beleidsplan opgesteld voor de periode 2022 - 2025. De vaststelling van dit nieuwe beleid vindt eind 2022 plaats. Eventuele financiële gevolgen van het nieuwe plan worden middels de bestuursrapportage 2023 aan de raad voorgelegd.

Beheerplannen

Het beheer en onderhoud van de openbare verlichting, door één externe partij, is eind 2021 van elkaar losgekoppeld. Eind 2021 wordt het externe beheerd van de openbare verlichting aanbesteed. Bij openbare verlichting is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Directe lasten openbare verlichting x € 1.000	Rek. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Energie	105	135	372	372	372	372
Onderhoud	190	195	177	181	185	190
Totaal exploitatie	**295**	**330**	**549**	**553**	**557**	**562**

Zowel de onderhoudskosten als ook de energielasten van de openbare verlichting worden verantwoord op het programma 'Verkeer, vervoer en wegen'.

Bruggen

Beleidskaders
In 2021 is het beheerplan civieltechnische kunstwerken opgesteld.

Beheerplannen
Op basis van de 2 jaarlijkse bruginspectie is in 2021 het meerjaren onderhoudsplan opgesteld. Hieruit volgend zijn in 2021 en 2022 aan diverse bruggen reinigings- en conserveringswerkzaamheden uitgevoerd. In 2022 is de brug kasteel Elsloo gerepareerd. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiële vertaling
Voor het onderhouden van de kunstwerken is een voorziening gevormd. Op basis van het huidige beheerplan wordt jaarlijks € 42.750 in de voorziening gestort. De tot het meerjaren onderhoudsplan en het projectenplan behorende investeringen en onderhoudsbudgetten worden verantwoord op het programma 'Verkeer, Vervoer en Waterstaat'.

Directe lasten onderhoud bruggen x € 1.000	Rek. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Onderhoud kleine kunstwerken	5	5	5	5	5	5
Ten laste van voorziening:						
Groot onderhoud bruggen	12	13	31	19	100	50
Totaal exploitatie + voorziening	**17**	**18**	**36**	**24**	**105**	**55**

Riool

Beleidskaders
Op 1 oktober 2009 heeft de raad het Waterplan vastgesteld. Hierin zijn de volgende ambities opgenomen:

- scheiden van vuilwater en regenwater;
- verkleinen van afwaterende oppervlakken naar de riolering;
- water maakt groen: in verdroogde beekdalen en versterkt de stedelijke groenstructuur;
- water stroomt zichtbaar weg om te infiltreren of naar oppervlaktewater;
- overheid, inwoners en bedrijven zijn samen verantwoordelijk voor de verwerking van regenwater;
- maatregelen worden genomen met zorg voor de (leef)omgeving;
- mensen worden bewust (gemaakt) over de aanwezigheid van water en de omgang met water.

De gemeente moet op grond van de Kader Richtlijn Water (KRW) maatregelen nemen om het overstorten op kwetsbare wateren te verminderen. Hierdoor heeft vooral het afkoppelen van regenwater grote invloed op het uitvoeringsprogramma. In het in 2021 afgeronde basisrioleringsplan heeft een toetsing plaatsgevonden van het effect van overstorten op kwetsbare wateren en zijn maatregelen voorgesteld hoe aan de KRW voldaan kan worden.

In 2013 is gestart met het opstellen van een regionaal beleid- en uitvoeringskader voor het stedelijk watermanagement. Deze kaders vervangen het traditioneel Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan voor de gemeenten Beek, Schinnen, Sittard-Geleen en Stein. Hierin participeren ook het waterschap Roer en Overmaas en Waterschapsbedrijf Limburg. De kaders voor Stein zijn op 30 oktober 2014 door de raad vastgesteld.

In 2021 is het Beleidsplan Water & Klimaatadaptatie vastgesteld. Dit is de actualisatie van het hiervoor benoemde plan waarbij ook de klimaatthema's hitte en droogte zijn meegenomen. Het beleids- en uitvoeringskader voor de omgang met water en de klimaatadaptatie bestaat uit vier plannen (beleidsplan, beheerplan, kostendekkingsplan en projectplan). Het beleidsplan is samen met de betrokken partijen in de waterketen van de Westelijke Mijnstreek opgesteld. Hiermee is de samenwerking van de afgelopen jaren voortgezet en beheren we de waterketen op een structurele en doelbewuste manier. In dit plan benoemen we alle zaken die we belangrijk vinden en geven onze strategie hierop aan.

In 2021 is ook de optimalisatie van het basisrioleringsplan en de klimaatstresstest afgerond. De vanuit het basisrioleringsplan en klimaatstresstest verkregen bevindingen leveren een belangrijke inbreng voor het beleidsplan Water & Klimaatadaptatie. Ook vindt in 2021 een integrale afweging plaats waarbij behalve de diverse sectorale onderhoudsplannen ook de resultaten van het basisrioleringsplan en klimaatstresstest worden betrokken. Dit kan resulteren in een herprioriteren van de investeringen in de jaren 2022 en verder.

Beheerplannen
Op 19 augustus 2014 heeft het college de bij het regionaal beleid- en uitvoeringskader stedelijk management behorende beheerplan en projectplannen vastgesteld. In 2017 is het beleidsplan, het beheerplan en het kostendekkingsplan afvalwater geëvalueerd en geactualiseerd. In de beeldvormende bijeenkomst van 13 september 2017 zijn de raads- en commissieleden geïnformeerd over de ontwikkelingen op het gebied van het gemeentelijk waterbeheer en de noodzaak om het ontwerp en het beheer van de riolering hierop aan te passen. Daarnaast is ook melding gemaakt van de achterstanden op het rioolonderhoud, de toename van de onderhoudskosten en de bestrijding van calamiteiten, waar we mee te kampen hebben. Het gevolg hiervan is dat de meerjarige onderhoudsbudgetten verhoogd zijn en dat in de afgelopen periode veel energie is gestoken in het inspecteren en repareren van de riolering. In 2021 is binnen het samenwerkingsverband Westelijke Mijnstreek een nieuw beheers- en beleidsplan opgesteld.

Financiële vertaling
De tot het beheerplan en het projectenplan behorende investeringen en onderhoudsbudgetten worden verantwoord op het programma ‘Volksgezondheid en milieu’.

Directe lasten onderhoud riolering x € 1.000	**Rek. 2021**	**Begr. 2022**	**Begr. 2023**	**Begr. 2024**	**Begr. 2025**	**Begr. 2026**
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Onderhoud	719	743	743	744	744	744
Totaal exploitatie	**719**	**743**	**743**	**744**	**744**	**744**

Groen

Beleidskaders

De gemeenteraad heeft in 2022 de kwaliteitsniveaus voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte (IBOR) geactualiseerd. Verwezen wordt naar de tekst in deze begroting van het programma Sport, Cultuur en recreatie, paragraaf Openbaar Groen.

Beheerplannen

De vastgestelde beleidskaders voor het beheer en onderhoud van het groen zijn verwerkt in het groenbeheerplan en bomenbeheerplan. In de beheerplannen staat beschreven op welke manier we groen onderhouden (om de gewenste ambitie te halen), wat hiervoor nodig is en wat dit financieel betekent. Het beheerplan bomen 2023-2026 is in 2022 geactualiseerd en door het college vastgesteld.

Het groenonderhoud wordt zowel uitgevoerd door de Wijkteams, RWM (onkruidbestrijding) als drie groenaannemers voor het specialistisch onderhoud van de bermen, sportvelden en bomen. De werkzaamheden die worden uitgevoerd zijn vertaald naar groenonderhoudsbestekken. Deze bestekken worden als leidraad gebruikt voor de uitvoering van het groenonderhoud. In 2022 zijn de bestekken vernieuwd voor een komende onderhoudsperiode 2023-2026. In de meerjarenbegroting 2023-2026 zijn via het beheerplan uitbreidingen van groenarealen en beheerkosten van projecten verwerkt en meegenomen. In het openbaar groen is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Directe lasten onderhoud groen x € 1.000	**Rek. 2021**	**Begr. 2022**	**Begr. 2023**	**Begr. 2024**	**Begr. 2025**	**Begr. 2026**
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Bestrijden onkruid	192	186	195	195	195	195
Bermen	52	66	62	62	62	62
Landschapsplannen	57	59	58	57	57	57
Onderhoud openbaar groen	702	770	724	719	720	722
Totaal exploitatie	**1.003**	**1.081**	**1.039**	**1.033**	**1.034**	**1.036**

Financiering

Algemeen

De financieringsparagraaf is een verplicht voorgeschreven paragraaf in het BBV. Hier zijn de kaders gesteld voor de inrichting en uitvoering van de treasury functie van de decentrale overheden. In de door de raad vastgestelde financiële verordening (artikel 212 gemeentewet) is ook de financieringsfunctie opgenomen. De paragraaf financiering in de begroting is bedoeld om de uitvoering van de financieringsfunctie te volgen.
Bij de vernieuwing van het BBV is ook een rentenotitie gepubliceerd. In de notitie is aangegeven hoe rentelasten en baten in de begroting en in de jaarstukken verwerkt moeten worden. De bepalingen en richtlijnen van die notitie zijn in deze begroting doorgevoerd. In deze paragraaf is aangegeven wat de uitgangspunten voor financiering en wat het beleid is ten aanzien van rente.

Leningportefeuille

Leningen (bedragen x € 1.000)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Leningen (excl. aan woningst. verstrekte leningen per 1-1)	56.878	52.574	48.324	44.421
Reguliere aflossingen	4.304	4.250	3.902	3.902
Leningschuld per 31-12	**52.574**	**48.324**	**44.421**	**40.519**

In bovenstaand meerjarig overzicht geen is rekening gehouden met nieuwe leningen ter dekking van de geraamde financieringsbehoefte. Deze behoefte neemt toe door realisatie van de geraamde investeringen, waarbij ook desinvesteringen betrokken worden. De bepaling van de financieringsbehoefte gebeurt integraal (totaalfinanciering) waarbij alle kasstromen worden betrokken.

In onderstaande tabel zijn de grootste investeringen opgenomen zoals deze zich in meerjarenperspectief voordoen. Voor een totaal meerjarig investeringsoverzicht verwijzen wij naar het hoofdstuk in de financiële begroting.

(x € 1.000)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Bestuur en ondersteuning				
Telefoontoestellen	0	0	0	100
Hardware werkplekken mobiele devices	0	0	0	220
Verkeer vervoer en waterstaat				
Reconstructie Mauritsweg Stein	700	0	0	0
Verkeerskundige aanpassingen Obbichterst	0	0	400	0
LED armaturen openbare verlichting	200	200	0	0
GGA Stein centrum wegen	0	0	50	1.100
Verkeersmaatr veilige schoolomgeving	200	200	200	200
Aanpassen rotonde Steinerweg-Koolweg	400	0	0	0
Jaagpaden Julianakanaal	0	50	1.000	0
Aanpak rotondes BPS	2.000	1.000	200	0
Gebiedsvisie Dorine Verschureplein	0	250	250	750
Opknappen Beatrixplein	416	0	0	0
GGA Nieuwdorp (wegen)	0	100	2.400	2.400
GGA Meers	0	50	2.550	2.550
Stationsomgeving	0	500	0	0

Fietspadenstructuur	100	650	0	0
Trage paadjes	500	0	0	0
Herstel oude dorpskernen	0	750	0	750
Reconstructie Michiel de Ruyterstraat	100	1.200	0	0
Herinrichting Koolweg	0	0	50	1.050
Snelfietspad	0	0	750	0
Grote Straat Beekstraat (wegen)	0	500	0	0
Wegreconstructie Urmonder parallelweg	685	0	0	0
Wegreconstructie westelijke Kanaalweg	437	0	0	0
Wegreconstructie Ondergenhousweg/Steenwe	410	0	0	0
Wegreconstructie Schoorweg	0	190	0	0
Parkeerplaatsen Beekstraat/de Bath	0	155	0	0
Kruising Meerser Eindstraat-Maasbanderke	0	175	0	0
Omvormen jaagpad Molenweg tot fietspad	234	0	0	0
Economie zaken				
Fietsrouteplan rivierplan Maasvallei	426	0	0	0
Onderwijs				
Uitbreiding Groenewald meubilair	0	204	0	0
Uitbreiding Groenewald technische instal	0	1.974	0	0
Uitbreiding Groenewald bouwkosten	2.166	2.358	0	0
Sport, cultuur en recreatie				
Vervangen speelvoorzieningen	120	186	27	0
Renovatie kunstgrasveld Hetjen veld A	457	0	0	0
Volksgezondheid en milieu				
Vervangen pompgemalen	170	170	44	44
GGA Stein centrum riool	0	0	50	1.100
Vervangen en relinen vrijvervalriolen	633	957	947	603
Wateroverlastmaatregelen	360	390	320	1.110
Emissie maatregelen	0	150	1.100	480
Afkoppelen riolen	200	200	200	200
GGA Meers riool	0	50	1.000	500
Aanp rotonde Steinerweg-Koolweg (riool)	180	0	0	0
Opknappen Beatrixplein (riool)	160	0	0	0
Grote Straat Beekstraat (riool)	0	308	0	0
Ruimtelijke ordening				
Starterslening	100	0	0	0

Jaarlijks wordt bekeken of zich mogelijkheden voordoen tot vervroegde aflossing of herfinanciering tegen lagere rente. De gewogen gemiddelde rentevoet van de aangegane leningen (exclusief woningbouw) bedraagt per 1 januari 2023 1,61%. De herfinanciering- en renteherzienings-momenten vertonen een goede spreiding in de tijd waardoor het renterisico beperkt blijft. In de komende jaren laten de reguliere aflossingsbedragen een dalend bedrag zien van circa € 4,3 miljoen tot € 3,9 miljoen euro.

Kasbeheer

Voor het beheer van de financiële middelen houdt de gemeente Stein een rekening courant aan bij de NV Bank Nederlandse Gemeenten. De NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) fungeert als huisbankier. Met deze bank is een rente compensabel stelsel overeengekomen. Dit wil zeggen dat overschotten en tekorten op de verschillende bankrekeningen als een geheel worden gezien en

hierop de renteberekening wordt gebaseerd. Ook het afromen van overtollige middelen naar de schatkist verloopt via de BNG.

Rente

Rentebeleid
De oorlog in Oekraïne en de verstoringen door de coronacrisis hebben geleid tot een scherp opgelopen inflatie. Om de inflatie te beteugelen worden renteverhogingen door centrale banken doorgevoerd. Deze verhogingen zien we terug in gestegen tarieven op de rente- en kapitaalmarkt. Bij de berekening van de rente over de eigen financieringsmiddelen en het financieringstekort boven de kasgeldlimiet (zie hierna) is voor 2023 en verder uitgegaan van 3%. Voor het financieringstekort tot de kasgeldlimiet is voor 2023 en verder uitgegaan van een rentevoet van 1%. Onvoorziene renteontwikkeling met de huidige economische onzekerheden heeft uiteraard invloed op de financieringskosten. Een wijziging van het rentepercentage met 1% zal, op basis van het geraamde financieringstekort, leiden tot meer of minder rentekosten van circa € 204.000.

Rente omslagpercentage
In het kader van de vernieuwing van het BBV is de renteomslag berekend conform de nota rentenotitie van de commissie BBV. Vanwege het inzicht in de rentelasten van externe financiering het renteresultaat en de wijze van toerekening is onderstaand renteschema opgenomen. Het rente omslagpercentage wordt berekend door de totale rentekosten te delen door het totaal geactiveerd bedrag. De totale rentekosten bestaan uit de rente voor vaste geldleningen, de bespaarde rente over de eigen financieringsmiddelen (reserves) en de rente van de financieringsbehoefte. Het omslagpercentage voor de begroting 2023 is per 20 juli 2022 berekend op 1,65%.

Renteschema:					**2023**
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering:				
	- Externe rente Vaste geldleningen			€	987.756
	- Externe rentelasten financiering investeringen			€	164.936
	- Externe rentelasten financieringstekort			€	487.915
b.	De externe rentebaten			-/- €	60.609
	Totaal door te rekenen externe rente			**€**	**1.579.998**
c.	De rente die aan de grondexploitaties moet worden doorberekend	-/- €	36.780		
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld **moet** worden doorberekend	-/-9 €	402.04		
				-/- €	438.829
	Saldo door te rekenen externe rente			€	1.141.168
d1.	Rente over eigen vermogen+voorz.	€	26.479.836	€	503.117
d2.	Rente over voorzieningen (CW)				

	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	€	1.644.285
e.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	€	1.598.512
f.	Saldo renteresultaat taakveld treasury	€	45.773

Rentevisie
De rente is in belangrijke mate afhankelijk van de economische ontwikkeling en de inflatie. De afgelopen maanden is er sprake van veel economische onzekerheid en een fors stijgende inflatie door onder andere de aanhoudende coronacrisis wereldwijd, de oorlog in Oekraïne en de stijgende energieprijzen. De ECB verwacht in de tweede helft van 2022 en richting 2023 rentestijgingen te moeten doorvoeren en daarmee het tot op heden gevoerde monetaire beleid te wijzigen. Tevens zal de ECB stoppen met de verschillende opkoopprogramma's van obligaties. Op dit moment heerst er een grote mate van onzekerheid, waardoor het lastig blijft een rentevisie op te schrijven.

Hoewel de voorspelbaarheid van de rente zeker op langere termijn gering is, kan het toch wenselijk zijn tendensen aan te geven die als basis kunnen dienen voor het sluiten van transacties. Daarbij worden een aantal vuistregels gehanteerd:

- De rente van vaste leningen is door de lange looptijd financieel van groter belang dan de rente van leningen met een korte looptijd.
- Bij een verwachte daling van de lange rente wordt het aantrekken van vaste langlopende leningen zoveel mogelijk uitgesteld tot de rentedaling is ingetreden.
- Bij een verwachte stijging van de lange rente vindt consolidatie plaats van korte schuld (korte schuld wordt omgezet in langlopende leningen).
- Bij een te verwachten stabiele renteontwikkeling wordt in de actuele financieringsbehoefte voorzien met de financieringsvormen die absoluut gezien de laagste rente dragen.
- Dit alles uiteraard binnen de mogelijkheden die de regelgeving biedt.
-

Uitgangspunten financiering

Onderstaand de belangrijkste beleidsmatige uitgangspunten die gehanteerd worden bij financiering. Hierbij moet rekening gehouden worden met het verplicht schatkistbankieren vanaf eind 2013. Het rentetarief van dit schatkistbankieren bedraagt momenteel 0%.

- Overtollige geldmiddelen worden uitsluitend uitgezet in de schatkist.
- Indien een liquiditeitsbehoefte ontstaat worden middelen aangetrokken in de vorm van dag- en kasgeldleningen en kredietlimiet op de rekening courant.
- Onderhandse geldleningen en vaste geldleningen worden aangetrokken voor financiering met een looptijd van langer dan één jaar.
- Overeenkomsten voor het aangaan van leningen, het uitzetten van middelen of het verlenen van garanties luiden in euro.

Bij het uitzetten van middelen, het verstrekken van garanties en het aangaan van financiële participaties, uit hoofd van de publieke taak, worden zoveel mogelijk zekerheden bedongen. Het college motiveert in zijn besluit het openbaar belang van dergelijke uitzettingen van middelen, verstrekkingen van garanties en financiële participaties.

Resultaat uitzettingen

Voor de deelneming in Enexis is, zoals opgenomen in de begrotingsbrief 2023 van de Provincie Limburg, voor de jaren 2023-2026 met een dividendschatting van € 0,50 per aandeel rekening gehouden. De neerwaartse bijstelling ten opzichte van voorgaande jaren is het gevolg van de toegenomen kosten in de energietransitie.

Het totaal verwachte dividend en rente van bovengenoemde uitzettingen komt daarmee uit op:

Omschrijving: (x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Dividend deelneming Enexis 2023-2026 (460.350 aandelen x 0,50)	230	230	230	230

Wet Houdbare Overheidsfinancien (HOF)

In de wet zijn de Europese normen verankerd voor de hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld. Volgens de Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Die normen raken ook gemeenten, omdat de gemeenteschulden en financieringstekorten van gemeenten meetellen in de overheidsschuld van Nederland.
Alle gemeenten samen krijgen een plafond voor het totale EMU-tekort van gemeenten in een jaar. Dat plafond wordt volgens de wet na bestuurlijk overleg voor een bepaalde periode overeengekomen. Het plafond voor de gezamenlijke gemeenten bedraagt 0,40% van het bruto binnenlands product. Met het plafond wordt de groei van de netto schuld (volgens de definitie voor het EMU-saldo) van de gezamenlijke gemeenten in een jaar beperkt. Voor de berekening van het EMU-saldo van de gemeente Stein wordt verwezen naar de paragraaf ‘EMU-saldo’.

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn met ingang van 2013 gaan schatkistbankieren. Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Doel is om de EMU-schuld te verminderen. Er is sprake van een optische verbetering want de totale schuldpositie van de gezamenlijke overheden wijzigt niet. De deelnemende instellingen houden hun publieke middelen aan op een eigen rekening-courant bij het ministerie van Financiën. Alle decentrale overheden zijn aangesloten op de schatkist, ook als een decentrale overheid geen overtollige middelen heeft. Deelnemende gemeenten regelen het betalingsverkeer via de eigen bank(en). Een eventueel negatief saldo op de bankrekening(en) wordt aangezuiverd vanaf de rekening-courant die de gemeente heeft bij het ministerie van Financiën. Andersom wordt een positief saldo op deze bankrekening juist afgeroomd ten gunste van de rekening-courant van de gemeente bij het ministerie van Financiën.

Er is een doelmatigheidsdrempel van 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1.000.000 per gemeente tot een maximum van € 500.000.000 euro. Voor Stein is deze gemiddelde drempel per kwartaal 2% x € 77.311.000 (het begrotingstotaal per 1/1/2023) = € 1.546.220

De gemeente Stein beschikt momenteel niet over overtollige middelen die in de schatkist ondergebracht moeten worden. Het rentetarief van het schatkistbankieren bedraagt momenteel 0%. Het is voor gemeenten wel mogelijk om overtollige middelen uit te lenen aan andere overheden, en daarmee een beter rendement te halen dan bij de schatkist. Hierbij bestaat de mogelijkheid om leningen die door BNG Bank aan een gemeente zijn verstrekt, over te dragen aan decentrale overheden die over overtollige middelen beschikken. Indien de BNG Bank een aan de gemeente verstrekte lening overdraagt aan een andere decentrale overheid, dan wordt deze andere decentrale overheid de nieuwe crediteur. Rente en aflossing zijn in dat geval niet langer verschuldigd aan BNG Bank, maar aan de decentrale overheid die de vordering heeft

overgenomen. De voorwaarden van de lening blijven in geval van overdracht onveranderd. Cessie van vorderingen behoeft op grond van het Burgerlijk Wetboek geen instemming van de kredietnemer.

Risicobeheer

Met risico's wordt bedoeld renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitenrisico's, koersrisico's en debiteurenrisico's. Het beheersen van risico's komt tot uitdrukking via het gebruik van de instrumenten kasgeldlimiet en renterisiconorm. Beide instrumenten hebben tot doel het renterisico te begrenzen dat verbonden is aan financiering met korte en lange schuld.

Renterisico op vlottende schuld
Om het renterisico op de netto vlottende schuld te beheersen mogen gemeenten voor hun financieringsbehoefte niet onbeperkt kort geld aantrekken. Het aantrekken van kort geld is normaliter goedkoper dan lang geld, maar is ook aan fluctuaties onderhevig. De maximale toegestane netto vlottende schuld wordt bepaald door de zgn. kasgeldlimiet. Het kasgeldlimiet heeft betrekking op leningen met een looptijd tot maximaal 1 jaar. Voor 2023 komt het kasgeldlimiet voor Stein neer op:

	Berekening kasgeldlimiet 2023 (x 1.000 €)		
(a)	Omvang van de programmabegroting per 1/1/2023:	€	77.311
(b)	Bij ministeriële regeling vastgesteld percentage:		8,5%
	Toegestane kasgeldlimiet voor 2023 (a) x (b):		€ 6.571

De kasgeldlimiet wordt aan het begin van het jaar vastgesteld. De kasgeldlimiet bedroeg de afgelopen jaren:

Jaar:	Kasgeldlimiet (1.000 €)
2020	5.395
2021	5.610
2022	5.633

Als de liquiditeitspositie een vlottende schuld vertoont die groter is dan de kasgeldlimiet, leidt dit tot het aflossen c.q. het consolideren van kort geld door aantrekken van vaste geldleningen. De wet Fido geeft aan dat in de financieringsparagraaf van de begroting informatie over de liquiditeitspositie opgenomen dient te worden. Dit is de gemiddeld netto vlottende schuld minus de gemiddeld vlottende middelen in relatie met de kasgeldlimiet. In onderstaande tabel is deze informatie opgenomen:

Periode	Netto vlottende schuld -/-overschot vlottende middelen	Kasgeldlimiet	Overschrijding	Onderschrijding
3e kw 2021	368	5.610		5.978
4e kw 2021	4.880	5.610		730
1e kw 2022	7.572	5.633	1.939	
2e kw 2022	8.925	5.633	3.292	

Renterisico op vaste schuld
De renterisiconorm heeft als doel de leningportefeuille van decentrale overheden te behoeden voor een onverantwoord grote gevoeligheid voor rentefluctuaties. Met deze norm wordt het renterisico op leningen met een looptijd langer dan 1 jaar (vaste schuld) inzichtelijk gemaakt. Het doel van deze norm uit hoofde van de wet Fido is te voorkomen dat bij herfinanciering van de leningen bij (aanzienlijk) hogere rente grote schokken optreden in de hoogte van de door de gemeente te betalen rente. Dus hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder

gevoelig de begroting wordt voor rente schokken bij herfinanciering. Een wijziging in de rentestand werkt daardoor vertragend op de rentelasten en rentebaten in enig jaar. Deze norm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Uit onderstaande berekening blijkt dat de komende vier jaar het renterisico ruim binnen de norm blijft.

Berekening (bedragen x € 1.000)

Stap	Variabelen Renterisico(norm)	2023	2024	2025	2026
(1)	Renteherziening	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	4.304	4.250	3.902	3.902
(3)	Renterisico (1+2)	4.304	4.250	3.902	3.902
(4)	Renterisiconorm*	15.462	15.462	15.462	15.462
(5a)	Ruimte onder renterisiconorm	11.158	11.212	11.560	11.560
(5b)	Overschrijding renterisiconorm				

* Berekening renterisiconorm:
Begrotingstotaal 2023 € 77.311 x 20% = € 15.462

Liquiditeitenrisico
Dit zijn risico's van mogelijke wijzigingen in de liquiditeitenplanning en de meerjareninvesteringsplanning waardoor financiële resultaten kunnen afwijken van de verwachtingen.
Momenteel wordt in de financieringsbehoefte voorzien met financieringsvormen die absoluut gezien de laagste rente hebben.

Koersrisico's
Dit is het risico dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. De financiële vlottende activa van de gemeente omvatten rekening-courant gelden, kasgelden en deposito's. De vaste financiële activa bestaan enerzijds uit aandelenbezit en deelname in gemeenschappelijke regelingen, aan derden verstrekte leningen en beleggingen in een garantiefonds. Een specificatie van het aandelenbezit van de gemeente Stein is opgenomen in de paragraaf verbonden partijen.

Debiteurenrisico's
Dit betreft het risico dat vorderingen op debiteuren niet kunnen worden geïnd en afgeboekt moeten worden. Ter afdekking van mogelijk oninbare vorderingen van debiteuren is de voorziening dubieuze debiteuren gevormd. De voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken is als buffer gevormd voor debiteuren die niet aan hun verplichtingen voldoen.

Liquiditeitenontwikkeling
In onderstaande tabel is de liquiditeitenontwikkeling van de gemeente Stein meerjarig in beeld gebracht.

(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Begrotingssaldo	1.132	3.259	4.967	1.442
Afschrijvingen	3.965	4.228	4.621	4.782
Mutaties reserves	-903	-343	-285	-265
Mutaties voorzieningen	-116	-38	-254	61
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Vermeerderingen investeringen	-11.600	-12.938	-11.903	-13.279
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				

Geldleningen opnamen/aflossingen	-4.304	-4.250	-3.902	-3.902
Ontwikkeling liquiditeiten	**-11.826**	**-10.082**	**-6.756**	**-11.161**

Bedrijfsvoering

Algemeen

Het gemeentebestuur heeft ambities. Om die ambities te realiseren is een organisatie nodig van mensen en middelen. Het is belangrijk dat een dergelijke organisatie in lijn wordt gebracht met deze ambities. De paragraaf bedrijfsvoering schetst de manier waarop de organisatie hier invulling aan geeft en welke instrumenten hiervoor nodig zijn. Bedrijfsvoering is van belang voor het slagen van de gemeentelijke programma's door er voor te zorgen dat primaire processen hun taken zo optimaal mogelijk kunnen uitvoeren. In deze paragraaf geeft de gemeente de beleidsvoornemens rondom de bedrijfsvoering aan.
Bedrijfsvoering bestaat traditioneel uit de onderdelen personeel, automatisering, communicatie, organisatie, financieel beheer (waaronder de administratieve organisatie en de interne controle) en huisvesting, en heeft daarmee een duidelijke relatie met het programma Bestuur on Ondersteuning en Algemene Dekkingsmiddelen.

Rechtmatigheidsverantwoording

In de huidige situatie geeft de accountant in de controleverklaring een oordeel over de rechtmatigheid van het handelen van de gemeente. In de toekomstige situatie legt het college van B&W rechtstreeks verantwoording af over de (financiële) rechtmatigheid van het gevoerde bestuur, aan de hand van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. De accountant controleert vervolgens de rechtmatigheidsverantwoording op getrouwheid. De accountant kijkt dus of hetgeen het college meldt in de rechtmatigheidsverantwoording, juist en volledig is.
In de afgelopen jaar is door ons hard gewerkt aan de voorbereidingen en zijn stappen gezet om klaar te zijn om een collegeverklaring af te geven. Door omstandigheden is de invoering van het wetsvoorstel vertraagd en zal pas bij de jaarrekening 2023 een collegeverklaring worden afgegeven, mits de wetswijziging nog voor einde 2022 zal worden aangenomen. Zo niet, wordt het niet eerder dan 2024 waarop het van toepassing zal zijn.

Financiën

De financiële processen zijn voor een deel al gedigitaliseerd. Dit traject krijgt een vervolg door de digitalisering van het debiteurenproces en de implementatie van de rapportagemodule. Daarnaast worden bestaande processen continu geëvalueerd en waar mogelijk verbeterd.

In het kader van het vernieuwde Horizontaal Toezicht (HT) worden de stappen doorlopen die nodig zijn om te voldoen aan de wettelijke vereisten van de Belastingdienst. Er wordt onder andere een nulmeting voor de benodigde processen uitgevoerd en de nieuwe en/of aangepaste processen worden geïmplementeerd in de organisatie. Om te kunnen voldoen aan de vereisten van het HT is aanvullende personele capaciteit nodig.

Juridische advisering

Juridische advisering is een continu aandachtspunt. Voor advies over burgerlijk recht, bestuurs(proces)recht en gemeenterecht kunnen medewerkers terecht bij één van de concernjuristen. Kennis van deze rechtsgebieden kan niet van alle medewerkers worden verwacht. Een nieuw juridisch aandachtspunt vormt binnenkort de introductie van een zogenaamd klachtenloket bij aanbestedingsprocedures.

Inkoop

In 2023 gaan we meer grip hebben op de contracten die er in de organisatie zijn. Door een nieuw contract registratie systeem worden de contracten beter geregistreerd en heeft de organisatie meer

en beter inzicht in de lopende en aflopende contracten. Er kan beter gestuurd worden door deze informatie. Verder wordt in 2023 gekeken wat de medewerker nodig heeft om de inkoopfunctie nog beter te kunnen uitvoeren. In het bestuursakkoord 2022-2026 is verder opgenomen dat een verdere professionalisering van inkoop op termijn een besparing van € 50.000 in 2025 en € 75.000 in 2026 oplevert.

Informatiemanagement

Informatiemanagement ondersteunt bij projecten binnen de organisatie en geeft vorm aan het verbeteren van de informatievoorziening voor de rest van de organisatie. Er zal worden ingezet op het doorontwikkelen van het nieuwe zaaksysteem om de processen verder te optimaliseren en het digitale werken verder uit te breiden. Verder wordt meer ingezet op objectgerelateerd opslaan van de informatie en het verder voorbereiden van het digitaal archiveren.

Communicatie

De Visie op communicatie 2018-2022 is in oktober 2018 vastgesteld, met als primaire doel een sterke communicatieve organisatie neer te zetten die de gemeente Stein als dienstverlener, toeristisch merk en plek om te ondernemen versterkt. Deze visie is voorzien van een duidelijke uitvoeringsagenda, waarvan de aandachtspunten voor 2023 staan benoemd in het programma Bestuur en ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen. Daarnaast wordt in 2023 gewerkt aan een nieuwe visie op communicatie 2023-2027 die voor de zomer in 2023 in samenspraak met de raad wordt opgesteld en vastgesteld.

Juridische kwaliteitszorg

Juridische kwaliteitszorg is een continu aandachtspunt van en voor de organisatie. Doel hiervan is ervoor zorg dragen dat de kwaliteit van de gemeentelijke producten en diensten aan de daaraan te stellen eisen voldoet. Hiermee zijn onze burgers, maatschappelijke instellingen en het bedrijfsleven gebaat. Door een gestructureerde wijze van aanpak, van hoog tot laag in de organisatie, worden juridische risico's zichtbaar en kunnen problemen op voorhand worden voorkomen. Juridische kwaliteitszorg is een going concern onderwerp.

Formatieontwikkeling ambtelijk personeel

Voor een overzicht van de formatie wordt verwezen naar bijlage I (overzicht formatie). Indien formatieontwikkeling aan de orde is of de door uw raad vastgestelde formatie wijzigt, wordt de raad op de hiervoor bestemde momenten in de P&C cyclus nader geïnformeerd.
De ambtelijke formatie stijgt met ingang van het begrotingsjaar 2023 tot 141,07 fte (bij de bestuursrapportage 2022 was dit nog 140,38 fte) als gevolg van een aantal personele maatregelen waarbij per saldo wordt uitgekomen op een stijging van bijna 1 fte.
Bij die personele maatregelen gaat het bijvoorbeeld om meer formatie op grond van het bestuursakkoord 2022. Maar ook de uitstroom/afbouw van formatie (vacatureruimte) om een taakstellende bezuiniging ten behoeve van het participatiecontract invulling te geven. Tot slot ook keuzes binnen de bedrijfsvoering door lagere loonkosten tegen meer formatie of meer kosten en dan tegen minder formatie.

Organisatieontwikkeling

Om de doorontwikkeling van de organisatie te kunnen invoeren en implementeren is in het bestuursakkoord 2022-2026 een jaarlijks doorontwikkelingsbudget van € 100.000 opgenomen voor de jaren 2023-2025. In deze begroting wordt voorgesteld dit bedrag structureel op te nemen. In het kader van optimalisaties wordt vooral gekeken naar de bedrijfsprocessen. Dit is een continu proces en maakt deel uit van de jaarplannen.

Het bestuursakkoord bevat een groot aantal ambities. Deze ambities zijn inmiddels vertaald naar een meerjaren-capaciteitsplanning. Uit het vergelijk van deze capaciteitsplanning met de beschikbare formatie ontstaat een tekort. Dit tekort is relatief gering. In deze begroting is hiervoor € 52.500 opgenomen. In eerste instantie voor 2023 en 2024 om dit tekort aan capaciteit aan te pakken. Wij kiezen voor een tijdelijke oplossing omdat het project Visie op de Organisatie tot een definitief formatieplaatje zal leiden. Eventueel zijn twee onderzoeken naar onder andere de formatie specifiek gericht op Wmo, schuldhulpverlening en Vergunning Toezicht en Handhaving noodzakelijk. Echter op dit moment wordt nog bekeken in hoeverre deze twee onderzoeken zich verhouden tot de tijdlijn van het project Visie op de organisatie waarin een voorstel voor de totale formatie in is voorzien. Uw raad wordt sowieso tijdig meegenomen in het traject. Eventuele financiële consequenties hieromtrent zullen vanzelfsprekend ook worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

Uitgangspunten personeelskosten

In de kaderbrief 2023 is voor de loonkostenontwikkeling 2023 en volgende jaren gekozen om de stelpost loonstijgingen op een jaarlijkse stijging van 2% te stellen.
Bij het opstellen van de Begroting 2023 bevond de overgang naar functiewaarderingssysteem HR21 zich in de afrondingsfase. Ook kwamen de eerste berichten binnen over de inzet vanuit de vakbonden voor koopkrachtreparatie voor de Cao-Gemeenten na 1 januari 2023.
Op het moment dat vorenstaande definitief zijn beslag heeft gekregen en dan mocht blijken dat de stelpost loonstijgingen hier onvoldoende dekking aan kan bieden, zullen wij uw raad op de hiervoor bestemde momenten nader informeren.

Stelposten secundaire arbeidsvoorwaarden

Naast de reguliere salariskosten zijn er personele lasten die niet vooraf zijn toe te rekenen aan medewerkers of afdelingen (herbezetting, inzet IKB, uitbetaling leeftijdsverlof, flexibele beloning, Cao stijgingen, lokaal bezoldigingsbeleid en stijging sociale werkgevers-lasten).
Hiervoor zijn stelposten opgenomen. Zodra voornoemde personele lasten zich voordoen worden deze in mindering gebracht op de stelposten.
Op basis van de Kaderbrief 2023 is de stelpost loonstijgingen jaarlijks op 2% gesteld.
Voor 2023 zijn onderstaande stelposten geraamd:

IKB (verkoop verlof)	€	40.514
Herbezetting OR	€	32.640
Flexibel belonen	€	28.736
Loonstijgingen	€	220.593
totaal stelposten	€	322.483

Indicatoren personeelsbeleid

verzuimpercentage	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
	7,11%	5%	5,8%	5,8%	5,8%	4%

stageplaatsen	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
	4	8	8	8	8	8

werkervarings-plaatsen	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
	2	4	4	4	4	4

Verlofsparen

In de Cao Gemeenten is bepaald dat medewerkers vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren kunnen sparen. Hiermee kunnen medewerkers, passend bij hun levensfase, hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrière planning.
De gevormde voorziening is bedoeld om mogelijke langere periode van afwezigheid en/of eerder stoppen voorafgaande aan de AOW-gerechtigde leeftijd, middels inhuur op te vangen.

Verbonden Partijen

Er volgt nu van de publiekrechtelijke verbonden partijen een actueel overzicht van o.a. het openbaar belang, visie in relatie tot de doelstellingen, actuele beleidsvoornemens verwachte ontwikkelingen ten aanzien van het gemeentelijk belang en de financiële positie.

Publiekrechtelijke verbonden partijen

1. Naam	**Veiligheidsregio Zuid Limburg**
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling van alle gemeenten in Zuid-Limburg
3. Vestigingsplaats	Maastricht
4. Doelstelling en openbaar belang	Betreft de uitvoering van de aan de Veiligheidsregio opgedragen taken, die zich met name richten op de brandweerzorg en de crisisbeheersing.
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma Veiligheid
6. Deelnemende partijen	Alle gemeenten van Zuid-Limburg
7. Bestuurlijk belang	Conform de Wet gemeenschappelijke regelingen bestaat de bestuursstructuur uit een Algemeen Bestuur (AB) en Dagelijks Bestuur (DB). De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente Stein in het AB en DB.
8. Financieel belang	Alle gemeenten in Zuid-Limburg betalen, op basis van een verdeelsleutel, hun aandeel in de kosten.
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2021 € 4.761.000 31-12-2022 € 3.586.000 31-12-2023 € 2.602.000
Vreemd vermogen	31-12-2021 € 55.556.000 31-12-2022 € 58.196.000 31-12-2023 € 54.596.000
10. Gemeentelijke bijdrage	2021: € 1.468.000 2022: € 1.528.000 2023: € 1.558.000
11. Financieel resultaat	2021: € -120.073 2022: € nihil 2023: € nihil
12. Risico's	De risico's zijn beschreven in de risicoparagrafen van de begrotingen en jaarrekeningen van de Veiligheidsregio. De Veiligheidsregio beschikt over een eigen algemene reserve.
13. Ontwikkelingen	- Organisatieontwikkeling - Intensivering samenwerking - Actualisering Provinciaal Risicoprofiel - Uitvoering verbeterpunten uit evaluaties Covid-19 en Hoogwater

1. Naam	**Gemeenschappelijke Regeling Vidar Wsw**
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Sittard-Geleen, Beek en Stein.
3. Vestigingsplaats	Sittard-Geleen
4. Doelstelling en openbaar belang	Uitvoering van de Wsw en de Participatiewet.
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma Sociaal Domein
6. Deelnemende partijen	Gemeente Sittard-Geleen, Beek en Stein
7. Bestuurlijk belang	Conform de WGR bestaat de bestuursstructuur uit een algemeen bestuur (twee wethouders per gemeente) en een dagelijks bestuur (wethouders met Participatie in hun portefeuille). In de Gemeenschappelijke Regeling Vidar Wsw is het formele werkgeverschap van de Wsw-ers belegd en enkele bijbehorende taken als collectief vervoer en arbodienst.
8. Financieel belang	De Gemeenschappelijke Regeling Vidar Wsw heeft de uitvoering van de Wsw en de werkgeverstaken belegd bij de centrumgemeente Sittard-Geleen. De centrumgemeente heeft de uitvoering van de Wsw-taken en de werkgeverstaken opgedragen aan Vidar B.V. Verder vinden er binnen de Gemeenschappelijke Regeling Vidar Wsw geen activiteiten plaats. Binnen het overzicht van baten en lasten, worden de verantwoorde loonkosten gedekt door de Rijksbijdrage en een aanvullende gemeentelijke bijdrage in het subsidietekort en overige lasten.
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2021 € 0 31-12-2022 € 0 31-12-2023 € 0
Vreemd vermogen	31-12-2021 € 1.505.556 31-12-2022 € 1.652.000 31-12-2023 € 1.577.000
10. Gemeentelijke bijdrage	2021: € 730.240 2022: € 646.270 2023: € 644.921
11. Financieel resultaat	2021: € 0 2022: nihil 2023: nihil
12. Risico's	In geval er sprake is van een tekort t.o.v. de begroting moeten de gemeenten dit tekort aanzuiveren d.m.v. een hogere gemeentelijke bijdrage.
13. Ontwikkelingen	Daling toegevoegde waarde SW-ers zet door wat slechts gedeeltelijk gecompenseerd wordt door instroom Participatiewet

1. Naam		**GGD Zuid Limburg**
2. Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling
3. Vestigingsplaats		Maastricht
4. Doelstelling en openbaar belang		Zorg dragen voor publieke gezondheid, toezicht op de kwaliteit Wmo, Veilig Thuis, ambulancezorg, GHOR, vangnetfunctie en crisiszorg verslaafden, dak- en thuislozen, sociaal medische advisering.
5. Relatie met beleidsprogramma		Programma Volksgezondheid en milieu
6. Deelnemende partijen		De 18 Zuid-Limburgse gemeenten
7. Bestuurlijk belang		Het Algemeen Bestuur van de GGD Zuid-Limburg bestaat uit 1 bestuurslid per deelnemende gemeente en 1 plaatsvervangend lid. Als lid van het Algemeen Bestuur kunnen slechts worden aangewezen leden van het college van de gemeenten. Het Dagelijks Bestuur (DB) bestaat uit bestuurders van 7 gemeenten, waaronder Stein. Besluitvorming vindt plaats via gewogen stemmen, gerelateerd aan het inwonersaantal.
8. Financieel belang		Subsidie/inkooprelatie/verliesbijdrage naar rato inwonertal.
9. Vermogen	Eigen vermogen	31-12-2021 € 2.201.332 31-12-2022 € 2.201.332 31-12-2023 € 2.201.332
	Vreemd vermogen	31-12-2021 € 39.032.001 31-12-2022 € 39.032.001 31-12-2023 € 39.032.001
10. Gemeentelijke bijdrage		2021 € 894.778 2022 € 1.002.430 2023 € 1.139.861
11. Financieel resultaat		2021 € 221.755 2022 nihil 2023 nihil
12. Risico's		Door de deelnemende gemeenten is gekozen om geen weerstandsvermogen op te bouwen bij de GGD. Mogelijke verliesbijdragen worden naar rato inwoneraantal door de gemeenten gedragen.
13. Ontwikkelingen		-Weerstandsvermogen -Trendbreuk -Doorontwikkeling JGZ -Covid-19

1. Naam	**Gemeenschappelijke regeling Omnibuzz**
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
3. Vestigingsplaats	Sittard-Geleen
4. Doelstelling en openbaar belang	Het zorg dragen voor het vervoer van inwoners met een beperking die een beroep doen op de Wet maatschappelijke ondersteuning.
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma Sociaal Domein
6. Deelnemende partijen	Gemeente: Beek, Beekdaelen, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittem, Heerlen, Horst aan de Maas, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Venlo, Venray, Voerendaal, Weert.
7. Bestuurlijk belang	Kwalitatief goed en betrouwbaar vervoer op maat tegen reële kosten.
8. Financieel belang	De gemeente Stein heeft zitting in het algemeen bestuur van Omnibuzz en stelt met de vertegenwoordigers van de overige gemeenten de jaarrekening en begroting vast. De totale gemeentelijke bijdrage is opgebouwd uit twee delen: een bedrag per inwoner voor de bedrijfskosten en de vervoerskosten (het reisvolume/daadwerkelijk gebruik).
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2021 € 1.356.092 31-12-2022 € 966.126 31-12-2023 € 960.001
Vreemd vermogen	31-12-2021 € 3.625.799 31-12-2022 € 4.609.960 31-12-2023 € 5.336.719
10. Gemeentelijke bijdrage	2021 € 342.180 2022 € 378.093 2023 € 404.104
10. Financieel resultaat	2021 € 2.885.894 2022 nihil 2023 nihil
11. Risico's	In geval er sprake is van een tekort t.o.v. de begroting moeten de gemeenten dit tekort aanzuiveren d.m.v. een hogere gemeentelijke bijdrage.
12. Ontwikkelingen	- Vergrijzing - Eventuele impact van COVID-19 - Groeiende zorgbehoefte bij klanten - Toename kruimelfuncties bij Omnibuzz (AVG, archiefwet, digitoegankelijkheid - Chauffeurstekorten - Wijziging gemeenschappelijke regeling Omnibuzz en de verdeelsleutel. Het effect voor de gemeente Stein inzake het aanpassen van de verdeelsleutel betreft -17.895.

1. Naam	**Regionale Uitvoeringsdienst Zuid Limburg**
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
3. Vestigingsplaats	Maastricht
4. Doelstelling en openbaar belang	Het doel van de vorming van de RUD ZL is om hogere kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) te bereiken op het gebied van milieu voor minimaal de basistaken van alle 17 deelnemers en de specialistische milieutaken voor de deelnemers die ook deze taken inbrengen. De gemeente Stein heeft alle milieutaken ingebracht. De RUD ZL is tevens een BRZO-RUD omdat alle BRZO-taken provinciebreed hier zijn ondergebracht. De vorming van een RUD is wettelijk verplicht.
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma Volksgezondheid en milieu
6. Deelnemende partijen	In Zuid-Limburg werken de gemeenten Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg, Voerendaal en de Provincie Limburg op basis van een gemeenschappelijke regeling samen in de RUD ZL.
7. Bestuurlijk belang	De gemeente Stein is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur van de RUD ZL.
8. Financieel belang	De verdeling van de kosten vindt plaats op basis van de te besteden uren per deelnemer en het ingebrachte takenpakket per deelnemer.
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2021 *€ 2.218.613* 31-12-2022 *€ 1.657.122* 31-12-2023 *€ 1.295.295*
Vreemd vermogen	31-12-2021 *€ 2.161.161* 31-12-2022 *€ 2.100.000* 31-12-2023 *€ 2.100.000*
10. Gemeentelijke bijdrage	2021 *€ 509.000* 2022 *€ 560.440* 2023 *€ 649.766*
10. Financieel resultaat	2021 *€ 1.081.000* 2022 *n.n.b* *2023 n.n.b.*
11. Risico's	In de GR ligt vast dat de financiële eindverantwoordelijkheid voor de financiële positie van de RUD ZL door de deelnemers wordt gedragen. Onverlet deze eindverantwoordelijkheid heeft de RUD ZL als zelfstandig orgaan een eigen verantwoordelijkheid om te zorgen voor de vorming van voldoende weerstandsvermogen.
12. Ontwikkelingen	Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt het mogelijk om leges te heffen over de besluiten over omgevingsvergunningen milieu.

1. Naam	**BelastingSamenwerking Gemeenten en Waterschappen**
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
3. Vestigingsplaats	Roermond
4. Doelstelling en openbaar belang	BsGW Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen is een zelfstandig samenwerkingsverband voor heffing en inning van gemeentelijke belastingen en waterschapsbelastingen en voor uitvoering van de wet WOZ. 30 van de 33 Limburgse gemeenten en de twee Limburgse waterschappen werken samen in BsGW. Deze samenwerking betekent dat de uitvoeringstaken van de waterschapsbelastingen ,de gemeentelijke belastingtaken en administratieve taken van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ), worden verzorgd door BsGW. De verzelfstandiging beoogt een zo groot mogelijk maatschappelijk rendement te halen uit samenwerking tussen lokale overheden op het gebied van belastingheffing en -inning.
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma Bestuur en ondersteuning
6. Deelnemende partijen	30 van de 33 Limburgse gemeenten en de twee Limburgse waterschappen werken samen in BsGW. De deelnemende gemeenten zijn Beek, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Nederweert, Nuth, Onderbanken, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg, Venlo, Voerendaal, Weert. De waterschappen Peel en Maasvallei en het Waterschap Roer en Overmaas nemen deel aan de GR.
7. Bestuurlijk belang	Conform de Wet gemeenschappelijke regelingen bestaat de bestuursstructuur uit een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB). De portefeuillehouder financiën vertegenwoordigt de Gemeente Stein in het AB.
8. Financieel belang	De processen voor waterschappen en gemeenten overlappen elkaar in grote mate en de benodigde basisgegevens worden gelijktijdig voor alle deelnemers opgebouwd. Omdat BsGW de processen voor alle belastingsoorten integraal uitvoert, zijn de daarmee samenhangende kosten zodanig met elkaar verweven dat kosten niet per belastingsoort gedifferentieerd kunnen worden. De uitvoeringskosten van de productieprocessen worden om die reden toegerekend aan eenduidige, herkenbare hoofdprocessen, overeenkomstig de organisatieopzet van BsGW. Dit resulteert in vijf primaire producten van dienstverlening: Gegevensbeheer en heffen, Waarderen, Innen, Klantzaken en Parkeerbelasting. De verdeling van deze kosten over de deelnemers gebeurt hierna met behulp van eenheidstarieven per product van dienstverlening.
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2021 € -889.000 31-12-2022 € n.n.b. 31-12-2023 € n.n.b.
Vreemd vermogen	31-12-2021 € 2.394.000 31-12-2022 € n.n.b.

	31-12-2023 € n.n.b.
10. Gemeentelijke bijdrage	2021 € 358.000 2022 € 397.000 2023 € 473.000
11. Financieel resultaat	2021 € -1.630.000 2022 nihil 2023 nihil
12. Risico's	In de GR ligt vast dat de eindverantwoordelijkheid voor de financële positie van de BsGW door de deelnemers wordt gedragen. Onverlet deze eindverantwoordelijkheid heeft de BsGW als zelfstandig orgaan een eigen verantwoordelijkheid om te zorgen voor de vorming van voldoende weerstandsvermogen.
13. Ontwikkelingen	- Ontwikkeling van de proceskosten - Harmonisatieproject betreffende de heffingsgrondslagen voor deelnemende gemeenten.

Privaatrechtelijke verbonden partijen

De gemeente Stein heeft aandelen in de volgende vennootschappen:

Instelling	Aantal aandelen	Nominale waarde
Bank Nederlandse Gemeenten NV	19.266	€ 48.165
Enexis Holding NV	460.350	€ 460.350
Steinerbos BV	1	€ 1
Waterleidingmaatschappij Limburg NV	9	€ 40.840
NV Theodora	219	€ 99.378
LIOF NV	10	€ 3.403
NV RWM	117	€ 11.700

1. Naam	**Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)**
2. Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
3. Vestigingsplaats	Den Haag
4. Doelstelling en openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
5. Relatie met beleidsprogramma	programma Bestuur en ondersteuning
6. Deelnemende partijen	Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten en provincies.
7. Bestuurlijk belang	De gemeente Stein heeft stemrecht in de algemene vergadering van de aandeelhouders.
8. Financieel belang	De gemeente Stein is houder van 19.266 aandelen.
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2021 € 5.062.000.000 31-12-2022 € 4.545.000.000 (halfjaarbericht) 31-12-2023 nnb
Vreemd vermogen	31-12-2021 € 143.995.000.000 31-12-2022 € 133.647.000.000 (halfjaarbericht) 31-12-2023 nnb
10. Financieel resultaat	2021 € 236.000.000 2022 € 206.000.000 (halfjaarbericht) *2023* nnb
11. Risico's	Bij negatieve economische ontwikkelingen zijn de winstverwachtingen en dividenden onzeker.
12. Ontwikkelingen	nvt

1. Naam	**Enexis**
2. Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
3. Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
4. Doelstelling en openbaar belang	Het distribueren en het transporteren van energie zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water, en het in stand houden, beheren, exploiteren en uitbreiden van distributie en transportnetten in relatie tot energie.
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma bestuur en ondersteuning.
6. Deelnemende partijen	De aandelen van Enexis holding zijn in handen van Nederlandse provincies en gemeenten,
7. Bestuurlijk belang	De gemeentelijke aandeelhouders in Limburg zijn verenigd in de Vegal. De gemeente Stein heeft stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders.
8. Financieel belang	De gemeente Stein is houder van 460.350 aandelen.
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2021 € 4.241.000.000 31-12-2022 € 4.231.000.000 (1e halfjaarbericht) 31-12-2023 nnb
Vreemd vermogen	31-12-2021 € 5.154.000.000 31-12-2022 € 5.234.000.000 (1e halfjaarbericht) 31-12-2023 nnb
10. Financieel resultaat	2021 € 199.000.000 2022 € 89.000.000 (1e halfjaarbericht) 2023 nnb
11. Risico's	Bij negatieve economische ontwikkelingen zijn de winstverwachtingen en dividenden onzeker.
12. Ontwikkelingen	Ook de komende periode zal volop doorgepakt worden om de capaciteit in de netten te vergroten en klanten aan te sluiten.

1. Naam	**Steinerbos BV**
2. Rechtsvorm	BV
3. Vestigingsplaats	Stein
4. Doelstelling en openbaar belang	De vennootschap heeft ten doel het exploiteren van het Recreatiepark Steinerbos en het scheppen van voorwaarden voor maatschappelijke en culturele ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma openbaar groen, cultuur en recreatie.
6. Deelnemende partijen	Gemeente Stein
7. Bestuurlijk belang	Via de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA) kan de gemeente Stein sturend optreden. De jaarrekening van Steinerbos B.V. wordt vastgesteld door de AVA. Tussen de gemeente Stein en de Steinerbos B.V. zijn een exploitatieovereenkomst en een huurovereenkomst gesloten. De exploitatieovereenkomst strekt tot doel om de wederzijdse rechten en plichten vast te leggen tussen partijen. Onder andere is beschreven welke exploitatiebijdrage door de gemeente Stein betaald wordt en welke tegenprestaties door Steinerbos B.V. hiervoor geleverd worden. De huurovereenkomst strekt tot doel om de aanwezige onroerende zaken inclusief de ondergrond ter beschikking te stellen aan Steinerbos B.V. teneinde het recreatiepark te kunnen exploiteren. Tevens is in deze overeenkomst beschreven onder welke condities en tegen welke prijs het gehuurde ter beschikking wordt gesteld aan de B.V.
8. Financieel belang	De gemeente Stein is enig aandeelhouder van de vennootschap Steinerbos B.V. Het kapitaal van de vennootschap bestaat uit één aandeel van één euro (€ 1,00).
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2021 € 78.977
Vreemd vermogen	31-12-2021 € 1.286.426
10. Gemeentelijke bijdrage	2021 € 391.220 2022 € 399.014 2023 € 406.994
11. Financieel resultaat	2021 € -299.768
12. Risico's	Steinerbos BV is in 2020, 2021 en begin 2022 hard getroffen als gevolg van de coronamaatregelen. Sluiting gedurende lange periodes van Lockdown als gevolg van de Covid-19 pandemie waren hier debet aan. Het verlies van Steinerbos BV is in 2021 uitgekomen op € 299.768 en het bedrijf heeft forse betalingsachterstanden opgebouwd bij de belastingdienst. Zeven maanden huurkwijtschelding en een financiële bijdrage van € 279.908 van de aandeelhouder was in 2021 ook onvermijdelijk. De gemeente is middels de SPUK-IJZ regeling door het Rijk hiervoor gecompenseerd.
13. Ontwikkelingen	nvt

1. Naam		**NV RWM**
2. Rechtsvorm		NV
3. Vestigingsplaats		Sittard-Geleen
4. Doelstelling en openbaar belang		Uitvoeren afvalinzameling en aanverwante reinigingstaken van de aangesloten gemeenten
5. Relatie met beleidsprogramma		Programma volkshuisvesting en milieu
6. Deelnemende partijen		De gemeenten Sittard, Sittard-Geleen, Beek en Schinnen
7. Bestuurlijk belang		Wethouder Hendrix vertegenwoordigt de gemeente in de AVA en inhoudelijk
8. Financieel belang		Het aandeel van Stein in het aandelenkapitaal van de NV RWM bedroeg in eerste instantie € 5.900. In december 2010 heeft de NV RWM de deelnemende gemeenten gevraagd het aandelenkapitaal uit te breiden om een vergunning op grond van de Wet wegvervoer goederen te krijgen. Voor Stein betekende dit een uitbreiding van het aandelenkapitaal met € 5.800. Op 15 februari 2011 heeft het college hiermee ingestemd. Stein bezit 117 aandelen á € 100.
9. Vermogen	Eigen vermogen	31-12-2021 € 6.109.326 31-12-2022 nnb 31-12-2023 nnb
	Vreemd vermogen	31-12-2021 € 3.900.376 31-12-2022 nnb 31-12-2023 nbb
10. Gemeentelijke bijdrage		2021 n.v.t. 2022 n.v.t. 2023 n.v.t.
11. Financieel resultaat		2021 € 199.000 2022 nnb 2023 nnb
12. Risico's		Bij beëindigen contract worden desintegratiekosten in rekening gebracht.
13. Ontwikkelingen		

Financiële begroting

Algemeen

Uitgangspunten begroting 2023

Bij de samenstelling van de begroting 2023 is rekening gehouden met onderstaande uitgangspunten. Deze worden kort toegelicht.

Algemeen

- De begroting 2023 is samengesteld op basis van bestaand beleid;
- Het bestuursakkoord 2022-2026 is volledig vertaald in de begroting 2023-2026;
- Budgetten zijn, voor zover mogelijk, onderbouwd met kwantitatieve en kwalitatieve gegevens (de zgn. APK's);
- Stelposten zijn geactualiseerd;
- De begroting heeft een reëel ambitieniveau;
- Nog niet toe te rekenen bedragen worden via een stelpost inzichtelijk gemaakt;
- De ramingen van zowel exploitatielasten als investeringsbedragen die betrekking hebben op BTW compensabele posten en BTW-plichtige posten zijn exclusief de te verrekenen BTW opgenomen;
- De verplichte beleidsindicatoren zijn weergegeven in een extra bijlage;
- Alle bedragen in de tabellen zijn x € 1.000

Loon- en prijsinflatie

- Voor de uitgangspunten van de loonkosten verwijzen wij naar paragraaf bedrijfsvoering. In de stelpost is rekening gehouden met een jaarlijks percentage van 2%.
- Aan de lastenkant is in de meerjarenbegroting daar waar nodig rekening gehouden met prijsontwikkelingen. De indexpercentages genoemd in de kaderbrief zijn leidend geweest voor het opstellen van deze begroting. Dit betreft voor 2022 een indexpercentage van 5,2% met een structurele doorwerking, en voor 2023 is er rekening gehouden met 2,4%. Daarnaast is er een stelpost 'prijscompensatie' beschikbaar voor toekomstige onzekerheden rondom inflatie.
- Inzake de prijsstijgingen rondom energie heeft er een inventarisatie plaatsgevonden van het verbruik van alle accommodaties. Dit in combinatie met de huidige energieprijzen heeft geleidt tot een bijstelling van circa € 700.000 in deze begroting.
-

Belastingen en tarieven

Betreffende het belasting- en tariefbeleid worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- In de programmabegroting 2023-2026 is het opbrengstvolume van de OZB jaarlijks met 2,4% verhoogd. Dit heeft betrekking op de inflatie;
- Bij de bepaling van de tarieven voor de afvalstoffenheffingen en de rioolheffingen wordt uitgegaan van 100% kostendekking;
- In de programmabegroting 2023-2026 is het opbrengstvolume van de toeristenbelasting jaarlijks met 2,4% verhoogd. Dit heeft betrekking op de inflatie;
- Inzake de hondenbelasting heeft er geen tariefsverhoging plaatsgevonden conform de genoemde uitgangspunten in het bestuursakkoord 2022-2026;
- In de programmabegroting 2023-2026 is het opbrengstvolume van de leges niet gewijzigd. Bij de vaststelling van de legestarieven, wordt daar waar van toepassing, rekening gehouden met wettelijk gestelde maxima;
- Bij de huurtarieven voor de binnensportaccommodaties (sport- en gymzalen) wordt geen verhoging doorgevoerd. De tarieven voor de buitensportaccommodaties worden contractueel bepaald door de CBS indexeringen.
- Bij de marktgelden wordt uitgegaan van een kostendekkend tarief.
- Kostendekkingsplannen zijn in principe kaderstellend voor de tariefbepalingen.

Kapitaallasten

- Afschrijving op investeringen vindt voor het eerst plaats in het jaar ná het jaar van ingebruikname/investeren. Er vindt dus géén afschrijving plaats in het jaar van investeren.
- Voor de berekening van kapitaallasten van nieuwe investeringen wordt het gemiddelde investeringsmoment gesteld op 1 juli van het jaar. Daarom wordt in het jaar van investeren een half jaar rente als last in de begroting opgenomen.
- Bij de berekening van kapitaallasten wordt voor 2023 en verder de renteomslag gehanteerd.
- Voor bestaande activa wordt de rente berekend op basis van de zgn. 'renteomslag'. Dit percentage is bij de begroting 2023 opnieuw berekend. Berekening heeft plaatsgevonden op basis van de boekwaarde aan het begin van het begrotingsjaar.

Totaal lasten en baten

	Werk	Begr	Begroting			Meerjarenplanning								
	2021	2022	2023			2024			2025			2026		
(x € 1.000)	Saldo	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur en ondersteuning	-2.564	-3.134	3.354	436	-2.918	3.343	574	-2.769	3.310	602	-2.708	3.353	653	-2.699
Veiligheid	-2.047	-2.238	2.733	100	-2.634	2.705	101	-2.604	2.745	102	-2.643	2.684	102	-2.582
Verkeer en vervoer en waterstaat	-3.926	-3.928	5.149	447	-4.703	5.409	447	-4.963	5.614	447	-5.168	5.958	447	-5.512
Economie	-735	-987	1.139	307	-832	797	311	-486	801	298	-503	803	303	-500
Onderwijs	-2.535	-2.718	3.291	476	-2.815	3.271	488	-2.782	3.521	493	-3.028	3.480	498	-2.982
Sport, cultuur en recreatie	-4.097	-4.688	5.370	465	-4.905	5.413	468	-4.946	5.381	470	-4.911	5.409	473	-4.935
Sociaal domein	-23.714	-24.749	28.316	5.360	-22.956	28.447	5.326	-23.120	28.616	5.278	-23.337	28.521	5.290	-23.230
Volksgezondheid en milieu	288	-720	7.905	7.447	-458	7.955	7.425	-530	8.077	7.601	-476	8.092	7.687	-406
Ruimtelijke ordening en volkshuisvestiging	-891	-1.812	10.251	9.075	-1.176	2.608	1.657	-951	1.560	576	-984	1.558	579	-979
Saldo van baten en lasten programmas	**-40.221**	**-44.972**	**67.508**	**24.111**	**-43.397**	**59.948**	**16.797**	**-43.150**	**59.626**	**15.869**	**-43.757**	**59.858**	**16.032**	**-43.826**
Lokale heffingen	5.774	5.882	210	6.298	6.087	197	6.349	6.151	198	6.506	6.309	198	6.682	6.484
Algemene uitkeringen	41.836	45.129	0	46.254	46.254	0	48.913	48.913	0	51.280	51.280	0	48.057	48.057
Dividend	253	332	11	274	263	11	274	263	11	274	263	11	274	263
Saldo financieringsfunctie	411	-41	98	98	0	44	44	0	52	52	0	49	49	0
Overige algemene dekkingsmiddelen	761	-561	990	500	-490	1.175	492	-683	1.355	479	-876	1.512	472	-1.040
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**49.035**	**50.741**	**1.309**	**53.424**	**52.115**	**1.427**	**56.072**	**54.645**	**1.617**	**58.592**	**56.976**	**1.770**	**55.534**	**53.764**
Overhead	-8.463	-9.835	8.499	5	-8.494	8.560	5	-8.555	8.516	5	-8.511	8.741	5	-8.736
Onvoorzien	0	-25	25	0	-25	25	0	-25	25	0	-25	25	0	-25
Vennootschapsbelasting	-21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Saldo van baten en lasten	**330**	**-4.091**	**77.341**	**77.541**	**200**	**69.960**	**72.875**	**2.915**	**69.783**	**74.466**	**4.683**	**70.394**	**71.572**	**1.177**
Mutaties reserves	1.468	5.182	1.738	2.640	903	20	363	344	0	285	285	0	265	265
Resultaat	**1.797**	**1.091**	**79.079**	**80.181**	**1.102**	**69.979**	**73.238**	**3.259**	**69.783**	**-74.750**	**4.967**	**70.394**	**71.836**	**1.442**

Recapitulatie begrotingsevenwicht

	2023			2024			2025			2026		
x 1.000	**totaal**	**inc**	**struct**	**totaal**	**inc**	**struct**	**totaal**	**inc**	**struct**	**totaal**	**inc**	**struct**
Lasten	4.688		4.688	4.794		4.794	4.952		4.952	5.147		5.147
Baten	53.859		53.859	56.647		56.647	59.196		59.196	56.187		56.187
Bestuur en ondersteuning	**49.171**	**0**	**49.171**	**51.853**	**0**	**51.853**	**54.244**	**0**	**54.244**	**51.040**	**0**	**51.040**
Lasten	2.733		2.733	2.705		2.705	2.745		2.745	2.684		2.684
Baten	100		100	101		101	102		102	102		102
Veiligheid	**-2.633**	**0**	**-2.633**	**-2.604**	**0**	**-2.604**	**-2.643**	**0**	**-2.643**	**-2.582**	**0**	**-2.582**
Lasten	5.149		5.149	5.409		5.409	5.615		5.615	5.959		5.959
Baten	447		447	447		447	447		447	447		447
Verkeer, vervoer en waterstaat	**-4.702**	**0**	**-4.702**	**-4.962**	**0**	**-4.962**	**-5.168**	**0**	**-5.168**	**-5.512**	**0**	**-5.512**
Lasten	1.139		1.139	797		797	801		801	803		803
Baten	307		307	311		311	298		298	303		303
Economie	**-832**	**0**	**-832**	**-486**	**0**	**-486**	**-503**	**0**	**-503**	**-500**	**0**	**-500**
Lasten	3.291	250	3.041	3.271		3.271	3.521		3.521	3.480		3.480
Baten	476		476	488		488	493		493	498		498
Onderwijs	**-2.815**	**-250**	**-2.565**	**-2.783**	**0**	**-2.783**	**-3.028**	**0**	**-3.028**	**-2.982**	**0**	**-2.982**
Lasten	5.370		5.370	5.413		5.413	5.381		5.381	5.409		5.409
Baten	465		465	468		468	470		470	473		473
Sport, cultuur en recreatie	**-4.905**	**0**	**-4.905**	**-4.945**	**0**	**-4.945**	**-4.911**	**0**	**-4.911**	**-4.936**	**0**	**-4.936**
Lasten	28.316	40	28.276	28.447	20	28.427	28.616	20	28.596	28.521	20	28.501
Baten	5.360	20	5.340	5.326		5.326	5.278		5.278	5.290		5.290
Sociaal Domein	**-22.956**	**-20**	**-22.936**	**-23.121**	**-20**	**-23.101**	**-23.338**	**-20**	**-23.318**	**-23.231**	**-20**	**-23.211**
Lasten	7.905		7.905	7.955		7.955	8.077		8.077	8.092		8.092
Baten	7.447		7.447	7.425		7.425	7.601		7.601	7.687		7.687
Volksgezondheid en milieu	**-458**	**0**	**-458**	**-530**	**0**	**-530**	**-476**	**0**	**-476**	**-405**	**0**	**-405**
Lasten	10.251	269	9.982	2.608	9	2.599	1.560	9	1.551	1.558	9	1.549
Baten	9.075		9.075	1.657		1.657	576		576	579		579
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	**-1.176**	**-269**	**-907**	**-951**	**-9**	**-942**	**-984**	**-9**	**-975**	**-979**	**-9**	**-970**
Overhead lasten	8.499		8.499	8.560		8.560	8.516		8.516	8.741		8.741
Overhead baten	5		5	5		5	5		5	5		5
Saldo lasten en baten	**200**	**-539**	**739**	**2.916**	**-29**	**2.945**	**4.682**	**-29**	**4.711**	**1.177**	**-29**	**1.206**

Lasten	1.738	1.572	166	20		20	0		0	0		0
Baten	2.640	2.111	529	363	29	334	285	29	256	265	29	236
Mutaties reserves	**902**	**539**	**363**	**343**	**29**	**314**	**285**	**29**	**256**	**265**	**29**	**236**
Totaal saldo	**1.102**	**0**	**1.102**	**3.259**	**0**	**3.259**	**4.967**	**0**	**4.967**	**1.442**	**0**	**1.442**
Structurele lasten			**76.948**			**69.950**			**69.755**			**70.365**
Structurele baten			**78.050**			**73.209**			**74.722**			**71.807**
Structureel saldo baten -/- lasten			**1.102**			**3.259**			**4.967**			**1.442**

Incidentele baten en lasten

Incidentele baten x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Sociaal Domein				
Preventieakkoord specifieke uitkering	20			
Totaal	**20**	**0**	**0**	**0**
Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen				
Onttrekkingen algemene reserve:				
Dekking sloopkosten vm zalencentrum Vivaldi	72			
Dekking sanitaire units woonwagenlocaties	260			
Dekking storting in reserve uitvoeringsprogramma toerisme	1.000			
Dekking storting in reserve omscholingsfonds	500			
Onttrekkingen Krimpreserve:				
Dekking WAP nieuwdorp werkbudget (5 jaar)	20	20	20	20
Dekking exploitatiebijdrage St. Jozefskerk	9	9	9	9
Onttrekkingen reserve uitvoeringsprogramma toerisme				
Dekking projectkosten uitvoeringsprogramma toerisme	250			
Totaal	**2.111**	**29**	**29**	**29**
Totaal	**2.131**	**29**	**29**	**29**

Incidentele lasten x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Economie				
Projectkosten uitvoeringsprogramma toerisme	250			
Totaal	**250**	**0**	**0**	**0**
Sociaal Domein				
WAP nieuwdorp werkbudget	20	20	20	20
Preventieakkoord	20			
Totaal	**40**	**20**	**20**	**20**
Ruimtelijke ordening				
Exploitatiebijdrage St. Jozefskerk	9	9	9	**9**
Sanitaire units woonwagenlocaties	260			

Totaal	**269**	**9**	**9**	**9**
Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen				
Sloopkosten vm zalencentrum Vivaldi	72			
Storting in reserve uitvoeringsprogramma toerisme	1.000			
Storting in reserve omscholingsfonds	500			
Totaal	**1.572**	**0**	**0**	**0**
Totaal	**2.131**	**29**	**29**	**29**

Toelichting incidentele baten en lasten

Incidentele baten:

Preventieakkoord specifieke uitkering
In 2018 is een Nationaal Preventieakkoord gesloten, samen met onder andere de Rijksoverheid, gemeenten en maatschappelijk betrokken partners. Het doel is het terugdringen van roken, problematisch alcoholgebruik en overgewicht. Er is voor de uitvoering van de lokale preventieakkoorden en aanpakken in 2021, 2022 en 2023 een specifieke uitkering beschikbaar. De gemeente Stein ontvangt voor deze jaren een bedrag van € 20.000. De uitgaven van de gemeente Stein zijn enkel aan deze specifieke uitkering gekoppeld en worden dan ook beëindigd op het moment van eindigen van deze SPUK.

Dekking sloop vm zalencentrum Vivaldi
De incidentele kosten voor de sloop van het voormalig zalencentrum Vivaldi (€ 72.000) worden gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve.

Dekking sanitaire units woonwagenlokaties door beschikking over de Algemene Reserve
De incidentele kosten voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud van de sanitaire units (€ 180.000 in 2022 en € 260.000 in 2023) worden gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve.

Dekking werkbudget WAP Nieuwdorp
De incidentele kosten voor het werkbudget WAP Nieuwdorp worden gedekt uit de krimpreserve (€ 20.000 per jaar t/m 2026).

Dekking investeringsbijdrage St. Jozefskerk
Na het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek voor de herbestemming van het kerkgebouw heeft de provincie Limburg een subsidie toegekend (€ 245.000) om dit project eenmalig te financieren. De overige middelen zullen incidenteel uit de krimpreserve (€ 135.000) worden gedekt. Hierdoor ontstaat een eenmalig voordeel.

Dekking storting reserve uitvoeringsprogramma toerisme
In het bestuursakkoord 2022-2026 Duurzaam Bouwen met Vertrouwen wordt € 1.000.000 ingezet voor uitvoeringsagenda toerisme. Dit bedrag wordt onttrokken aan de Algemene reserve en vervolgens gestort in de bestemmingsreserve Uitvoeringsagenda toerisme.

Dekking projectkosten uitvoeringsprogramma toerisme
In 2023 wordt € 250.000 aan de bestemmingsreserve Uitvoeringsprogramma Toerisme onttrokken voor de dekking van de kosten die voortvloeien uit het uitvoeringsprogramma toerisme.

Dekking storting reserve omscholingsfonds
In het bestuursakkoord 2022-2026 Duurzaam Bouwen met Vertrouwen wordt € 500.000 ingezet voor het omscholingsfonds. Dit bedrag wordt onttrokken aan de Algemene reserve en vervolgens gestort in de bestemmingsreserve omscholingsfonds.

Incidentele lasten

Projectkosten uitvoeringsprogramma toerisme
In de begroting 2023 is € 250.000 opgenomen voor de uitvoering van incidentele projecten die voortvloeien uit het uitvoeringsprogramma toerisme. Op basis van het bestuursakkoord 2022-2026 is voor de periode 2023-2026 een budget Recreatie, Toerisme en Cultureel Erfgoed vrijgemaakt waardoor op basis van uitgewerkte projectplannen uitvoering kan worden gegeven aan de in het bestuursakkoord verwoorde ambities.

Werkbudget WAP Nieuwdorp
Het WAP Nieuwdorp is een project die als doel heeft om te komen tot een toekomstbestendig Nieuwdorp.
De partijen die meedoen in het Wijkactieprogramma (WAP) Nieuwdorp zijn Stichting Buurtcentrum Nieuwdorp, Zorggroep Vivantes, woningcorporatie Zaam Wonen en de gemeente Stein.
Deze meerjarige gebiedsgerichte aanpak komt voort uit de uitdagingen die zowel op sociaal als op fysiek gebied in de wijk spelen. De projecten, die samen het WAP vormen, komen voort uit een peiling onder inwoners en verenigingen, ondernemers en instellingen in 2019. Er is een werkbudget beschikbaar gesteld om bepaalde proceskosten (advies-, onderzoek- en communicatie-kosten) uit te kunnen bekostigen. 2026 is het laatste jaar dat deze middelen beschikbaar zijn. Het is essentieel om aan te geven dat dit project eindigt op het moment dat het doel is bereikt.

Preventieakkoord
Aangezien er vanuit het Rijk een specifieke uitkering beschikbaar is gesteld van € 20.000 voor 2021,2022 en 2023 worden er incidentele initiatieven opgezet met het doel om een aantal zaken aan te pakken, zoals roken, problematisch alcoholgebruik en overgewicht. De uitgaven van de gemeente Stein zijn enkel aan deze specifieke uitkering gekoppeld en worden dan ook beëindigd op het moment van eindigen van deze SPUK.

Investeringsbijdrage St. Jozefskerk
Na het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek voor de herbestemming van het kerkgebouw zijn concrete voorstellen gedaan om de kerk een herbestemming te geven. Voor de realisatie hiervan is in de begroting van 2022 een eenmalige investeringsbijdrage van € 380.000 opgenomen als bijdrage voor de uitvoering. Daarnaast is voor een vastgestelde periode van 5 jaar (2022-2026) een jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 9.000 in de meerjarenbegroting opgenomen. Na deze periode eindigt ook deze exploitatiebijdrage.

Sanitaire units woonwagenlocaties
Voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud van de sanitaire units op de woonwagenlocaties is in de jaarschijf 2022 een budget van € 180.00 en in de jaarschijf 2023 een budget van € 260.000 opgenomen. Het betreffen incidentele kosten die voortvloeien uit de afspraken met de wooncorporatie waaraan de locaties zullen worden overgedragen. Omdat na de overdracht in 2023 de onderhoudskosten voor rekening van de wooncorporatie komen heeft het wegwerken van het achterstallig onderhoud een incidenteel karakter.

Sloop vm zalencentrum Vivaldi
In 2023 wordt het voormalig zalencentrum Vivaldi gesloopt. In de slotwijziging 2019 is besloten tot de aankoop van het zalencentrum én de sloop van het pand na beëindiging van de tijdelijke huisvesting van de medewerkers van de wijkteams voor een periode van maximaal 3 jaar.

Storting reserve uitvoeringsprogramma toerisme
In het bestuursakkoord 2022-2026 Duurzaam Bouwen met Vertrouwen wordt € 1.000.000 ingezet voor uitvoeringsagenda toerisme. Dit bedrag wordt gestort in de bestemmingsreserve Uitvoeringsagenda toerisme.

Totaal saldo per taakveld

(x € 1.000)	2023 Lasten	2023 Baten	2023 Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
Bestuur	1.921	50	-1.872	-1.892	-1.826	-1.808
Mutaties reserves	1.738	2.640	903	344	285	265
Burgerzaken	1.151	297	-854	-762	-766	-735
Beheer overige gebouwen en gronden	233	89	-144	-115	-116	-155
Overhead	8.499	5	-8.494	-8.555	-8.511	-8.736
Treasury	108	872	764	756	742	735
OZB woningen	0	3.922	3.922	4.024	4.129	4.236
OZB niet-woningen	0	2.139	2.139	2.088	2.141	2.210
Belastingen overig	210	236	26	39	38	38
Algemene uitkering en overige uitkering	0	46.254	46.254	48.913	51.280	48.057
Overige baten en lasten	1.064	0	-1.064	-1.200	-1.380	-1.537
Bestuur en ondersteuning	14.924	56.505	41.581	43.640	46.017	42.569
Crisisbeheersing en Brandweer	1.717	99	-1.618	-1.642	-1.669	-1.701
Openbare orde en veiligheid	1.016	1	-1.015	-962	-974	-881
Veiligheid	2.733	100	-2.634	-2.604	-2.643	-2.582
Verkeer, wegen en water	5.023	408	-4.615	-4.875	-5.074	-5.419
Parkeren	88	0	-88	-88	-94	-93
Economische havens en waterwegen	38	39	1	1	1	1
Verkeer en vervoer en waterstaat	5.149	447	-4.703	-4.963	-5.168	-5.512
Economische ontwikkeling	199	0	-199	-100	-100	-100
Bedrijfsloket- en regelingen	200	127	-73	-66	-84	-84
Economische promotie	739	180	-559	-321	-318	-316
Economie	1.139	307	-832	-486	-503	-500
Openbaar basisonderwijs	664	71	-593	-592	-593	-594
Onderwijshuisvesting	1.518	156	-1.362	-1.320	-1.551	-1.496
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.109	249	-860	-871	-884	-893
Onderwijs	3.291	476	-2.815	-2.782	-3.028	-2.982
Sportbeleid en activering	409	5	-403	-408	-415	-419
Sportaccommodaties	1.133	258	-875	-929	-897	-888
Cultuurpresentatie, productie participat	310	1	-309	-311	-313	-314
Musea	167	11	-156	-155	-155	-154
Cultureel erfgoed	138	0	-138	-138	-138	-142
Media	431	7	-424	-434	-444	-454
Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.783	182	-2.600	-2.570	-2.549	-2.565
Sport, cultuur en recreatie	5.370	465	-4.905	-4.946	-4.911	-4.935
Samenkracht en burgerparticipatie	3.397	447	-2.950	-2.982	-3.048	-2.826
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	947	16	-931	-927	-942	-947
Inkomensregelingen	6.436	4.666	-1.770	-1.837	-1.912	-1.950
Begeleide participatie	3.037	0	-3.037	-2.831	-2.609	-2.393
Arbeidsparticipatie	126	0	-126	-126	-127	-127
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	737	230	-508	-499	-503	-503
Hulp bij het huishouden (WMO)	3.371	0	-3.371	-3.442	-3.515	-3.569

Begeleiding (WMO)	1.585	0	-1.585	-1.616	-1.648	-1.681
Dagbesteding (WMO)	668	0	-668	-683	-698	-714
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	121	0	-121	-122	-124	-127
Jeugdhulp begeleiding	1.592	0	-1.592	-1.629	-1.665	-1.705
Jeugdhulp behandeling	3.573	0	-3.573	-3.655	-3.733	-3.823
Jeugdhulp dagbesteding	422	0	-422	-425	-428	-431
Jeugdhulp zonder verblijf overig	329	0	-329	-333	-336	-341
Pleegzorg	129	0	-129	-132	-134	-138
Gezinsgericht	129	0	-129	-132	-134	-138
Jeugdhulp met verblijf overig	893	0	-893	-913	-933	-956
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ verblijf	201	0	-201	-204	-207	-210
Gesloten plaatsing	335	0	-335	-338	-341	-345
Geescaleerde zorg 18+	18	0	-18	-18	-18	-19
Jeugdbescherming	224	0	-224	-229	-234	-239
Jeugdreclassering	46	0	-46	-47	-48	-49
Sociaal domein	28.316	5.360	-22.956	-23.120	-23.337	-23.230
Volksgezondheid	1.294	20	-1.274	-1.293	-1.321	-1.274
Riolering	2.188	2.907	720	672	760	818
Afval	3.030	4.200	1.170	1.179	1.183	1.115
Milieubeheer	1.227	275	-952	-965	-979	-947
Begraafplaatsen	166	45	-121	-122	-119	-118
Volksgezondheid en milieu	7.905	7.447	-458	-530	-476	-406
Ruimtelijke ordening	412	10	-402	-363	-370	-383
Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	8.206	8.444	238	20	0	0
Wonen en bouwen	1.633	620	-1.012	-608	-614	-595
Ruimtelijke ordening en volkshuisvestiging	10.251	9.075	-1.176	-951	-984	-979
Totaal	**79.079**	**80.181**	**1.102**	**3.259**	**4.967**	**1.442**

Reserves en voorzieningen

Volgens het BBV artikel 19, lid d en artikel 23 lid c moet in de toelichting op het overzicht van baten en lasten een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves worden opgenomen. In onderstaan overzicht zijn deze belangrijkste posten weergegeven. Tevens wordt het verloopoverzicht aangegeven van de voorzieningen.

De kenmerken van reserve en een voorziening zijn:

	Reserve	**Voorziening**
Vermogenscategorie	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Vormen en opheffen	Bevoegdheid gemeenteraad	Bevoegdheid gemeenteraad
Beschikkingsbevoegdheid	Raad	College
Toevoeging	Via resultaatbestemming	Loopt via de exploitatie
Onttrekking	Via resultaatbestemming	Rechtstreeks tlv voorziening
Financiele onderbouwing	Aangeraden niet verplicht vanuit de verslaggevingsregels	Verplicht
Negatief saldo	Niet toegestaan	Alleen tijdelijk en onder voorwaarden bij tariefegalisatie

Voor een verdere specificatie verwijzen wij naar de nota Reserves en Voorzieningen 2018.

Verloop reserves

Onderstaand vindt u het verloopoverzicht van de reserves. Reserves, zie zijn gekenmerkt met een (B), betreffen bruteringsreserves.

RESERVES	Stortin g 2022	Onttrekkin g 2022	Stand 31-dec 2022	Stortin g 2023	Onttrekkin g 2023	Stand 31-dec 2023	Stortin g 2024	Onttrekkin g 2024	Stand 31-dec 2024	Stortin g 2025	Onttrekkin g 2025	Stand 31-dec 2025	Stortin g 2026	Onttrekkin g 2026	Stand 31-dec 2026
Algemene reserve	24	2.469	14.620	238	1.832	13.026	20	0	13.046	0	0	13.046	0	0	13.046
Reserve knelpunten gemeentelijke huisvesting (B)	0	49	1.183	0	49	1.134	0	49	1.084	0	49	1.035	0	49	986
Reserve uitbreiding sporthal Stein (B)	0	20	82	0	20	61	0	20	41	0	20	20	0	20	0
Reserve sociaal domein	0	792	485	0	0	485	0	0	485	0	0	485	0	0	485
Reserve nieuwbouw IKC de Triviant	0	26	130	0	26	105	0	26	79	0	26	54	0	26	28
Reserve Mergelakker (B)	0	17	101	0	17	84	0	17	68	0	17	51	0	17	34
Reserve MFC Stein (B)	0	7	204	0	7	197	0	7	191	0	7	184	0	7	177
Reserve Maaslandcentrum (B)	0	20	78	0	20	59	0	20	39	0	20	20	0	20	0
Reserve egalisatie afval	27	0	429	0	0	429	0	0	429	0	0	429	0	0	429
Reserve krimp	0	584	496	0	199	297	0	49	248	0	49	199	0	29	170
Reserve regiobijdrage	0	0	290	0	0	290	0	0	290	0	0	290	0	0	290
Reserve incidentele investeringen (B)	0	77	904	0	76	827	0	76	751	0	73	678	0	73	605
Reserve archeologisch museum (B)	0	8	85	0	8	77	0	8	69	0	8	61	0	8	54
Reserve stationsomgeving	0	0	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000
Reserve fietsbrug Meers	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve bijdrage ESZL	0	75	193	0	75	118	0	75	43	0	0	43	0	0	43
Reserve bouwgrondexploitaties	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
Reserve renovatie brug Urmond	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve doorontwikkelingsbudget	0	456	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve pilots duurzaamheid	0	505	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve invoeringomgevingswet	0	248	47	0	45	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2
Reserve parkeerplaats veer Berg ad Maas	300	0	300	0	12	288	0	12	276	0	12	264	0	12	252
Reserve parkeerplaats Steinerbos	120	0	120	0	5	115	0	5	110	0	5	106	0	5	101
Reserve corona	0	300	772	0	0	772	0	0	772	0	0	772	0	0	772
Reserve uitvoeringsagenda toerisme 23-26	0	0	0	1.000	250	750	0	0	750	0	0	750	0	0	750
Reserve omscholingsfonds	0	0	0	500	0	500	0	0	500	0	0	500	0	0	500
Totaal	**471**	**5.653**	**21.520**	**1.738**	**2.640**	**20.617**	**20**	**363**	**20.274**	**0**	**285**	**19.989**	**0**	**265**	**19.725**

Mutaties algemene reserve	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Rekeningresultaat	1.797.000		
Vrijval agv beeindiging huur loods	24.000		
Vrijval reserve doorontwikkeling naar alg. reserve	200.000		
Vrijval renovatie brug Urmond naar alg. reserve	2.000.000		
Vrijval fietsbrug Meers naar alg. reserve	916.171		
SPUK Steinerbos	602.814		
Dekking Financiele bijdrage Steinerbos	-370.373		
Grex Meerdel	-21.548		
Uitvoering cultuur en recreatie CA 2018		-375.000	
Vrijval agv beeindiging huur loods Vixia		24.000	
Toerisme parkeerplaats Berg		-300.000	
Asbestsanering Avonturijn		-157.893	
Verw. Verlies Poolster		-241.104	
Opstellen businesscase Groenewald		-46.200	
Doorgeschoven posten	-989.969	-1.040.989	
Financiele dekking Steinerbos		-32.618	
Transformatieplan Jeugd		-95.681	
Sanitaire units		-180.000	-260.000
Reserve uitvoeringsagenda toerisme			-1.000.000
Reserve omscholingsfonds			-500.000
Grex Bramert Noord			111.000
Grex Elckerlyc			126.859
Sloopkosten Vivaldi			-72.000
Totaal mutaties algemene reserve	**4.158.095**	**-2.445.485**	**-1.594.141**

Toelichting mutaties reserves

Reserve	Toelichting mutaties	Relatie programma	Bruteringsreserve
Reserve knelpunten gemeentelijke huisvesting	Deze reserve wordt gevoed met de verkoopopbrengst van de grond (voormalig gemeentehuis) en ingezet ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten van het huidige gemeentehuis.	Bestuur en ondersteuning	x
Reserve uitbreiding sporthal Stein	Deze reserve wordt ingezet ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten van de uitbreiding van de sporthal Merode.	Sport, cultuur en recreatie	x

Reserve sociaal domein	Vanaf begrotingsjaar 2020 is er een andere systematiek rondom de reserve Sociaal Domein. De budgetneutraliteit binnen het totale domein zal worden losgelaten, waardoor er geen verrekening meer plaats vindt met de reserve. De lasten binnen het Sociale Domein zijn naar een reëel niveau gebracht en zullen structureel geborgd worden binnen de exploitatie.	Sociaal domein	-
Reserve nieuwbouw IKC de Triviant	Deze reserve is gevoed met de opbrengst van de bouwgrondexploiatie Assevedo-straat en ingezet ter gedeeltelijke dekking van de exploitatielasten (huurpenningen) van Bredeschool IKC de Triviant.	Onderwijs	-
Reserve Mergelakker	De opbrengsten uit de grondexploitatie worden aangewend ter dekking van investeringen ter realisatie van het huidige clubgebouw ter huisvesting van de voetbal- en tennisvereniging die van het sportcomplex gebruik maken.	Sport, cultuur en recreatie	x
Reserve MFC Stein	De reserve is ingesteld voor het (gedeeltelijk) dekken van de kapitaallasten van het Multifunctioneel Centrum Stein. Daarnaast is in 2011 het teruggevorderde, teveel uitbetaalde subsidie aan het muziekonderwijs in deze reserve gestort. Dit ter dekking van de verhuiskosten na realisatie van het MFC.	Sociaal domein	x
Reserve Maaslandcentrum	Betreft een bestemmingsreserve ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten die gemoeid zijn met de uitvoering van de revitalisering van het MLC. Deze reserve is gevoed met de opbrengst van de verkoop van het voormalig gemeentehuis van Elsloo.	Sociaal domein	x
Reserve egalisatie afval	De kosten van het afvalcompartiment worden gedekt uit de opbrengsten binnen dit compartiment. Een saldo wordt verrekend met de egalisatiereserve afvalstoffenheffingen.	Volksgezondheid en milieu	-
Reserve krimp	De gemeente Stein ontving via de krimpmaatstaf geld uit het gemeentefonds. Om deze gelden in te zetten voor onderwerpen die met krimp te maken hebben is deze reserve gecreëerd.	Ruimtelijke ordening	-

Reserve MFC Regiofonds			-
Reserve incidentele investeringen	Een bijdrage in de bezuinigingstaakstelling in 2011 is gezocht in aanwending van een gedeelte van de algemene reserve (Kadernota 2012). Deze bezuiniging is onder andere gerealiseerd door het treffen van een bestemmingsreserve ter dekking van de afschrijvingskosten van incidentele investeringen.	Bestuur en ondersteuning	x
Reserve archeologisch museum (B)	Betreft een bestemmingsreserve voor de afdekking van de kapitaallasten van de extra investering in 2013 van € 155.000.	Sport, cultuur en recreatie	x
Reserve stationsomgeving	Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een amendement in de raad van 7 november 2013. Deze reserve wordt pas aangesproken als cofinanciering door de overige partijen (gemeente Beek, Provincie Limburg, NS, ProRail etc.) voor het totaalproject is gegarandeerd. Bij aanwending van deze € 1 miljoen zal binnen de bestaande budgetten dekking gezocht worden voor de hiermee samenhangende rentekosten.	Ruimtelijke ordening	-
Reserve fietsbrug Meers	Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een amendement in de raad van 6 november 2014. Bij aanwending zal binnen de bestaande budgetten dekking gezocht worden voor de hiermee samenhangende rentekosten.	Verkeer, vervoer en waterstaat	-
Reserve bijdrage ESZL	De reserve bijdrage LED is in 2014 gevormd door in € 453.000 (6 * € 75.500) te onttrekken aan de krimpreserve en te storten in deze reserve. Voor de periode 2015 tot en met 2020 is de jaarlijkse bijdrage aan de LED van € 155.000 voor € 79.500 afgedekt uit de vrijval van de structurele procesgelden voor de Regiovisie.	Economie	-

Reserve bouwgrondexploitaties	Deze reserve is ingesteld ter afdekking van de financiële gevolgen (afdekking kapitaallasten) voortvloeiende uit de gewijzigde verslagleggingsregels Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) Bouwgrondexploitaties per 1 januari 2016. De reserve wordt gevoed door de vrijval van de voorziening "Te verwachten verliezen", gedeelte Bramert-Noord fase 1 en fase 2. Deze vrijval ontstaat eveneens als gevolg van de gewijzigde verslagleggingsregels	Ruimtelijke ordening	-
Reserve renovatie brug Urmond	Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een Coalitieakkoord 2018-2022 Kansrijk Besturen.	Verkeer, vervoer en waterstaat	-
Reserve doorontwikkelingsbudget	Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een Coalitieakkoord 2018-2022 Kansrijk Besturen.	Bestuur en ondersteuning	-
Reserve pilots duurzaamheid	Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een Coalitieakkoord 2018-2022 Kansrijk Besturen. De reserve wordt in de jaren 2019, 2020 en 2021 ingezet voor de uitvoering van de energievisie 2018-2021.	Volksgezondheid en milieu	-
Reserve invoeringomgevingswet	Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een Coalitieakkoord 2018-2022 Kansrijk Besturen. De reserve wordt in 2019 en 2020 ingezet voor de implementatie van de nieuwe omgevingswet.	Ruimtelijke ordening	-
Reserve parkeerplaats veer Berg ad Maas	Betreft een bestemmingsreserve ter dekking van de kapitaallasten die gemoeid zijn met de aanleg van de parkeerplaats bij het veer in Berg aan de Maas. Deze reserve wordt gevoed uit het budget van de toeristische uitvoeringsagenda.	Verkeer, vervoer en waterstaat	-
Reserve parkeerplaats Steinerbos	Betreft een bestemmingsreserve ter dekking van de kapitaallasten die gemoeid zijn met de aanleg van de aanleg van de parkeerplaats Steinerbos. Deze reserve wordt gevoed uit het budget van de toeristische uitvoeringsagenda.	Verkeer, vervoer en waterstaat	-

Reserve corona (noodfonds)	Betreft een bestemmingsreserve ter dekking van extra lasten of minder baten gerelateerd aan corona. De reserve is ingesteld naar aanleiding van de middelen die zijn ontvangen van het Rijk. In het bestuursakkoord 2022-2026 Duurzaam bouwen met vertrouwen is opgenomen dat vanuit dit coronaherstelfonds ondernemers, verenigingen en instellingen zullen worden ondersteund.	Bestuur en ondersteuning	-
Reserve uitvoeringsagenda toerisme	Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van het Bestuursakkoord 2022-2026.	Sport, cultuur en recreatie	-
Reserve omscholingsfonds	Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van het bestuursakkoord 2023-2026 Duurzaam bouwen met vertrouwen. De reserve wordt ingezet voor het omscholingsfonds. Dit omscholingsfonds moet ervoor zorgen dat inwoners die op dit moment minder kansrijk zijn op de arbeidsmarkt worden omgeschoold naar beroepen waar grote schaarste is.	Bestuur en ondersteuning	-

Verloop voorzieningen

VOORZIENINGEN	2023															
	Stand 31-dec 2021	Storting 2022	Onttrekking 2022	Stand 31-dec 2022	Storting 2023	Onttrekking 2023	Stand 31-dec 2023	Storting 2024	Onttrekking 2024	Stand 31-dec 2024	Storting 2025	Onttrekking 2025	Stand 31-dec 2025	Storting 2026	Onttrekking 2026	Stand 31-dec 2026
Voorzieningen dubieuze vorderingen woonwagenbewoners	5	0	0	5	0	0	5	0	0	5	0	0	5	0	0	5
Voorziening groot onderhoud gem huizen en fanfarezalen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening groot onderhoud wegen	543	625	934	234	750	939	45	750	679	116	750	908	-42	750	358	349
Voorzieningen verwachte verliezen gondexploitaties	60	241	0	302	0	61	241	0	241	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening onderh. Kunstwerk en viaduct.	176	43	13	205	43	31	217	43	19	241	43	100	184	43	50	177
Voorziening kleine monumenten	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2
Voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken	1.148	32	32	1.148	32	32	1.148	32	32	1.148	32	32	1.148	32	32	1.148
Voorziening planschades	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening pensioenvoorziening (oud) wethouders	1.905	75	56	1.923	75	56	1.941	75	56	1.960	75	56	1.978	75	56	1.997
Voorziening dubieuze debiteuren	134	0	0	134	0	0	134	0	0	134	0	0	134	0	0	134
Voorziening (groot) bouwkundig onderhoud BOP	1.402	538	415	1.526	538	391	1.673	538	658	1.553	538	507	1.585	538	692	1.432
Voorziening vordering verkoop vennootschap	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening wachtgeldverplichtingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening groot sporttechnisch onderhoud	386	34	162	257	34	82	209	34	15	227	34	73	188	34	190	32
Voorziening wethouderuitkeringen	349	27	95	280	58	134	204	35	105	134	20	90	64	0	52	12
Voorziening riool (cf art 44 lid 2 BBV)	657	0	0	657	0	0	657	0	0	657	0	0	657	0	0	657
Voorz verw verliezen voorm Vivaldi	83	0	0	83	0	0	83	0	0	83	0	0	83	0	0	83
Vooriening verlofsparen	0	0	0	0	20	0	20	20	0	40	20	0	60	20	0	80
Totaal	**6.851**	**1.614**	**1.708**	**6.757**	**1.529**	**1.725**	**6.560**	**1.506**	**1.805**	**6.262**	**1.492**	**1.765**	**5.988**	**1.471**	**1.431**	**6.029**

Toelichting mutaties voorziening

Voorziening	Toelichting mutaties	Relatie programma
Voorzieningen dubieuze vorderingen woonwagenbewoners	Ter afdekking van mogelijke oninbare vorderingen op woonwagenbewoners is de voorziening dubieuze vorderingen woonwagenbewoners gevormd.	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting
Voorziening groot onderhoud gem huizen en fanfarezalen	De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende .	Samenkracht en burgerparticipatie
Voorziening groot onderhoud wegen	De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.	Verkeer, vervoer en waterstaat
Voorzieningen verwachte verliezen gondexploitaties	De omvang deze voorziening moet voldoende zijn om de risico's af te dekken (zie paragraaf grondbeleid).	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting
Voorziening onderh. Kunstwerk en viaduct.	De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.	Verkeer, vervoer en waterstaat
Voorziening kleine monumenten	Het doel van deze voorziening is het uitvoeren van restauratie en achterstallig onderhoud kleine monumenten.	Sport, cultuur en recreatie
Voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken		Sociaal Domein
Voorziening planschades	Om te voorkomen dat planschadekosten voor rekening van de gemeente komen, door het verlenen van vrijstelling van het bestemmingsplan, is deze voorziening gevormd. Er wordt een overeenkomst gesloten tussen de initiatiefnemer en de gemeente. Vooraf wordt er een bedrag aan de gemeente betaald waaruit eventuele planschades worden betaald.	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting
Voorziening pensioenvoorziening (oud) wethouders	De toekomstige pensioenrechten van de (oud) wethouders is bij Wet geregeld in de Wet APPA (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers). Voor het realiseren van de verplichting ten aanzien van de verstreken diensttijd van de actieve wethouders, de oud-wethouders met wachtgeld en de oud-wethouders zonder wachtgeld, is deze voorziening gevormd.	Bestuur en ondersteuning
Voorziening dubieuze debiteuren	De toevoeging is gebaseerd op een inschatting van de oninbaarheid. Bedragen worden onttrokken zodra een debiteur daadwerkelijk oninbaar wordt verklaard.	Bestuur en ondersteuning
Voorziening (groot) bouwkundig onderhoud BOP	De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.	Diverse programma's
Voorziening vordering verkoop vennootschap		Bestuur en ondersteuning
Voorziening wachtgeldverplichtingen	In verband met betalingen van toekomstige wachtgeldverplichtingen voor personeel is deze voorziening ingesteld.	Bestuur en ondersteuning

Voorziening groot sporttechnisch onderhoud	De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende beheerplan.	Sport, cultuur en recreatie
Voorziening wethouderuitkeringen	In 2014 is deze voorziening gevormd in verband met betalingen van te verwachten wachtgelduitkeringen aan gewezen wethouders in de periode 2015 t/m 2026. om de jaarlijkse schommelingen in de uitkeringen aan gewezen wethouders te egaliseren.	Bestuur en ondersteuning
Voorziening riool (cf art 44 lid 2 BBV)	De rioolvoorziening is verwerkt op basis van nominale waarde en met inachtneming van artikel 44, lid 2 BBV. Vanuit het GRP is er geen inzicht in de wijze waarop het riooltarief is opgebouwd en is een voorziening op basis van artikel 44, lid 1 BBV niet mogelijk.	Volksgezondheid en milieu
Voorz verw verliezen voorm Vivaldi		Bestuur en ondersteuning
Voorziening verlofsparen	Naar aanleiding van nieuwe CAO, krijgt personeel de gelegenheid om verlof te sparen. Hiervoor is deze voorziening ingesteld.	Bestuur en ondersteuning

Uiteenzetting financiële positie

Financieel begrotingsbeeld
Belangrijk hierbij is dat het bij de financiële positie nadrukkelijk gaat om het beeld van de financiën over het begrotingsjaar en de daarop volgende jaren. De financiële positie speelt een belangrijke rol in het kader van een adequaat en integraal afwegingsproces betreffende de te varen koers op de korte, maar vooral op de middellange termijn.

Op basis van de uitgangspunten ontstaat het navolgende financieel beeld voor het jaar 2023-2026:

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Primaire begroting 2022	-191	-177	23	
Mutaties raadsbesluiten				
Slotwijziging 2021	1		-5	
Clientvolgsysteem	-13			
Vaststellen grondexploitaties	51	51	51	
Vaststellen grondexploitatie Bramert Noord	53	14	25	
Voorbereidingskrediet Groenewald	-9	-9	-27	
Bestuursrapportage 2022	4.637	6.446	8.343	5.038
Begroting 2023				
- Bestuursakkoord	-1.136	-1.338	-1.737	-1.250
- Kaderbrief	-1.657	-1.746	-1.930	-1.911
- Begroting	-634	19	223	-436
Begrotingssaldo	**1.102**	**3.259**	**4.967**	**1.442**
Incidentele lasten	2.131	29	29	29
Incidentele baten	2.131	29	29	29
Structureel saldo	**1.102**	**3.259**	**4.967**	**1.442**

De mutaties vanuit bovenstaand overzicht met betrekking tot het opstellen begroting 2023 zijn bij de programma's en paragrafen opgenomen en toegelicht.

Investeringsplanning:
Onderstaand volgt een uitsplitsing van de investeringsplanning naar economisch en maatschappelijk nut:

Investeringsplanning	2023	2024	2025	2026
Economisch nut	4.272	6.967	4.053	4.429
Maatschappelijk nut	7.328	5.970	7.850	8.850
Financieel/Immaterieel vast actief	100			
Totaal	**11.700**	**12.937**	**11.903**	**13.279**

Stelposten:
Onderstaand volgt een totaal overzicht van de stelposten die zijn opgenomen in de begroting.

Mutaties stelposten	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
(x € 1.000)				

Stelpost loonstijgingen	-220	-441	-662	-884
Stelpost prijscompensatie	-347	-340	-380	-366
Stelpost participatiebedrijf	0	37	87	112
Stelpost inkoop	0	0	50	75
Stelpost bezuinigingen accommodaties	-4	-4	-4	-4
Stelpost herbezetting OR	-33	-33	-34	-35
Stelpost verkoop verlof	-41	-41	-42	-43
Stelpost flexibele beloning	-29	-29	-30	-30
Stelpost onderuitputting BCF plafond	180	180	180	180
Stelpost ziek en piekpot	-318	-324	-331	-337
Stelpost formatie College	0	0	0	44
Stelpost taxaties verzekerde objecten	0	0	-10	0
Stelpost Jeugd extra middelen	0	1.985	1.829	1.261
Totaal	**-810**	**990**	**654**	**-26**

Bovengenoemde stelposten kunnen onderverdeeld worden in taakstellende stelposten en stelposten die nog niet specifiek toebedeeld kunnen worden aan programma's. De taakstellende stelposten zijn:
- stelpost participatiebedrijf,
- stelpost inkoop
- stelpost bezuinigingen accommodaties,
- stelpost formatie College.

EMU saldo

	T-1	T	T+1	T+2	T+3
	2022	2023	2024	2025	2026
Omschrijving	**x € 1.000**	**x € 1.000**	**x € 1.000**	**x € 1.000**	**x € 1.000**
	Volgens begroting 2022 incl. berap	Volgens begroting 2023	Volgens begroting 2023	Volgens begroting 2023	Volgens begroting 2023
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-4.091	200	2.916	4.682	1.177
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	3.254	7.632	8.707	7.282	8.497
3. Mutatie voorzieningen	-335	-116	-38	-254	61
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	1.792	0	0	0	0
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-9.472**	**-7.547**	**-5.828**	**-2.854**	**-7.259**

Geprognosticeerde balans

Omschrijving	Realisatie 31-12-21	Begroting 31-12-22	Begroting 31-12-23	Begroting 31-12-24	Begroting 31-12-25	Begroting 31-12-26
Immateriële vaste activa	*153*	*7*	*4*	*0*	*0*	*0*
- Afschrijvingen		146	4	4	0	0
- Investeringen		0	0	0	0	0
Materiële vaste activa	*93.689*	*97.089*	*104.724*	*113.434*	*120.716*	*129.213*
- Afschrijvingen		5.649	3.965	4.228	4.621	4.782
- Investeringen		9.049	11.600	12.938	11.903	13.279
Financiële vaste activa	*5.636*	*6.962*	*6.431*	*5.892*	*5.446*	*4.994*
Leningen woningbouwcorporaties	2.694	2.358	2.090	1.820	1.650	1.480
Overige langlopende leningen	2.274	3.936	3.673	3.404	3.128	2.846
Uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	0	0	0	0	0	0
Leningen aan deelneming	0	0	0	0	0	0
Kapitaalverstekkingen aan deelnemingen	668	668	668	668	668	668
Totaal vaste activa	**99.478**	**104.058**	**111.159**	**119.326**	**126.162**	**134.207**
Vlottende activa:	7.488	9.280	6.341	7.146	7.146	7.146
- Voorraden	350	2.142	-797	8	8	8
- Vorderingen	5.752	5.752	5.752	5.752	5.752	5.752
- Liquide middelen	14	14	14	14	14	14
- Overlopende activa	1.372	1.372	1.372	1.372	1.372	1.372
Totaal vlottende activa	**7.488**	**9.280**	**6.341**	**7.146**	**7.146**	**7.146**
Totale activa	**106.966**	**113.338**	**117.500**	**126.472**	**133.308**	**141.353**

Omschrijving	Realisatie 31-12-21	Begroting 31-12-22	Begroting 31-12-23	Begroting 31-12-24	Begroting 31-12-25	Begroting 31-12-26
Eigen vermogen	*26.699*	*22.629*	*22.827*	*25.743*	*30.425*	*31.603*
- Algemene reserve	15.268	14.620	14.134	15.256	18.515	23.482
- Bestemmingsreserves	9.634	6.900	7.591	7.228	6.943	6.679
-Resultaat	1.797	1.109	1.102	3.259	4.967	1.442
Voorzieningen	*5.810*	*5.475*	*5.359*	*5.322*	*5.068*	*5.129*
- toevoegingen aan voorzieningen		1.341	1.517	1.494	1.480	1.459
- onttrekkingen aan voorzieningen		1.676	1.633	1.532	1.733	1.399
Vaste schulden mert een rentetypische looptijd > 1 jaar	*57.664*	*71.441*	*75.520*	*81.614*	*84.022*	*90.828*
- Onderhandse leningen	57.619	71.396	75.475	81.569	83.977	90.783
- Door derden belegde gelden	30	30	30	30	30	30
- Waarborgsommen	15	15	15	15	15	15
Totaal vaste passiva	**90.173**	**99.545**	**103.707**	**112.679**	**119.515**	**127.560**
Vlottende passiva:						
Vlottende schulden mert een rentetypische looptijd < 1 jaar	*12.065*	*9.065*	*9.065*	*9.065*	*9.065*	*9.065*
- Kasgeldleningen	3.000					
- Banksaldi	4.534	4.534	4.534	4.534	4.534	4.534
- Overige schulden	4.531	4.531	4.531	4.531	4.531	4.531
Overlopende passiva	*4.728*	*4.728*	*4.728*	*4.728*	*4.728*	*4.728*
Totaal vlottende passiva	**16.793**	**13.793**	**13.793**	**13.793**	**13.793**	**13.793**
Totaal passiva	**106.966**	**113.338**	**117.500**	**126.472**	**133.308**	**141.353**

Investeringsplanning 2023-2026

(x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Aanschaf meubilair en inrichting gemeent	22	22	22	22
Telefoontoestellen	0	0	0	100
Hardware werkplekken mobiele devices	0	0	0	220
Switches core werkplek	25	0	0	0
Cameratechniek raadzaal	32	0	0	0
Camerasysteem gemeentehuis	30	0	0	0
Bus wijk Urmond 9	0	0	53	0
Bus transport 12	0	0	55	0
Maaimachine 3delig	0	0	85	0
Maaimachine zeroturn	50	0	0	0
Tractor	0	0	70	0
Koppelingen Makelaar andere applicaties	15	0	0	0
Aanschaf netwerkcomponenten	15	0	0	0
Bestuur en ondersteuning	**189**	**22**	**285**	**342**
Vervangen camera's cameratoezicht	60	0	0	0
Veiligheid	**60**	**0**	**0**	**0**
Reconstructie Mauritsweg Stein	700	0	0	0
Verkeerskundige aanpassingen Obbichterst	0	0	400	0
LED armaturen openbare verlichting	200	200	0	0
GGA Stein centrum wegen	0	0	50	1.100
Verkeersmaatr veilige schoolomgeving	200	200	200	200
Aanpassen rotonde Steinerweg-Koolweg	400	0	0	0
Jaagpaden Julianakanaal	0	50	1.000	0
Aanpak rotondes BPS	2.000	1.000	200	0
Gebiedsvisie Dorine Verschureplein	0	250	250	750
Opknappen Beatrixplein	416	0	0	0
GGA Nieuwdorp (wegen)	0	100	2.400	2.400
GGA Meers	0	50	2.550	2.550
Stationsomgeving	0	500	0	0
Fietspadenstructuur	100	650	0	0
Trage paadjes	500	0	0	0
Herstel oude dorpskernen	0	750	0	750
Reconstructie Michiel de Ruyterstraat	100	1.200	0	0
Herinrichting Koolweg	0	0	50	1.050
Snelfietspad	0	0	750	0
Grote Straat Beekstraat (wegen)	0	500	0	0
Heerstraat Zuid (wegen)	0	0	0	50
Wegreconstructie Urmonder parallelweg	685	0	0	0
Wegreconstructie westelijke Kanaalweg	437	0	0	0
Wegreconstructie Ondergenhousweg/Steenweg	410	0	0	0
Wegreconstructie Schoorweg	0	190	0	0
Parkeerplaatsen Beekstraat/de Bath	0	155	0	0
Kruising Meerser Eindstraat-Maasbanderkerkweg	0	175	0	0
Omvormen jaagpad Molenweg tot fietspad	234	0	0	0
Verkeer vervoer en waterstaat	**6.382**	**5.970**	**7.850**	**8.850**

Fietsrouteplan rivierplan Maasvallei	426	0	0	0
Economie zaken	**426**	**0**	**0**	**0**
Uitbreiding Groenewald meubilair	0	204	0	0
Uitbreiding Groenewald technische instal	0	1.974	0	0
Uitbreiding Groenewald bouwkosten	2.166	2.358	0	0
Onderwijs	**2.166**	**4.535**	**0**	**0**
Vervangen speelvoorzieningen	120	186	27	0
Renovatie kunstgrasveld Hetjen veld A	457	0	0	0
Maatr duurzaamheid Hetjen veld A	34	0	0	0
Sport, cultuur en recreatie	**611**	**186**	**27**	**0**
Vervangen pompgemalen	170	170	44	44
GGA Stein centrum riool	0	0	50	1.100
Bus Stein Schoon 8	0	0	53	0
Rioned riool	0	0	27	0
Vervangen en relinen vrijvervalriolen	633	957	947	603
Wateroverlastmaatregelen	360	390	320	1.110
Emissie maatregelen	0	150	1.100	480
Afkoppelen riolen	200	200	200	200
GGA Meers riool	0	50	1.000	500
Aanp rotonde Steinerweg-Koolweg (riool)	180	0	0	0
Opknappen Beatrixplein (riool)	160	0	0	0
Grote Straat Beekstraat (riool)	0	308	0	0
Heerstraat Zuid (riool)	0	0	0	50
Volksgezondheid en milieu	**1.703**	**2.225**	**3.741**	**4.087**
Starterslening	100	0	0	0
Voorbereidingskrediet RHA	63	0	0	0
Ruimtelijke ordening	**163**	**0**	**0**	**0**
Totaal	**11.700**	**12.938**	**11.903**	**13.279**

Bestuur en ondersteuning

Aanschaf meubilair
Dit betreft een investering om jaarlijks een deel van het meubilair (exclusief burostoelen) in het gemeentehuis te kunnen vervangen. Daarnaast kunnen kleine aanpassingen in de inrichting van het gebouw hiermee bekostigd worden.

Telefoontoestellen
Dit betreft een reguliere investering om alle telefoontoestellen in het gemeentehuis en van de medewerkers te vervangen.

Hardware werkplekken mobile devices
Dit betreft een reguliere investering om alle mobile devices in het gemeentehuis en van de medewerkers te vervangen.

Switches core werkplek
Dit betreft een reguliere investering om de core switches in het gemeentehuis te vervangen. De core switches zijn nodig om de netwerkverbinding tussen het gemeentehuis en de externe partijen te kunnen maken.

Cameratechniek raadzaal

Dit betreft een reguliere investering om het camerasysteem in de raadszaal te vervangen. In 2023 zullen we gezamenlijk met de griffie en de leverancier bepalen of vervanging in 2023 al noodzakelijk is.

Camerasysteem gemeentehuis
Dit betreft een reguliere investering om het camerasysteem in en rond het gemeentehuis te vervangen. In 2023 zullen we gezamenlijk met de leverancier bepalen of vervanging in 2023 al noodzakelijk is.

Bus wijk Urmond 9
Op basis van het vervangingsschema wordt in 2025 een bus vervangen die ingezet worden voor het plantsoenonderhoud in de deelgebieden Urmond.

Bus transport 12
De bus die voornamelijk wordt ingezet voor het transport van zwaarder materieel wordt op basis van het vervangingsschema in 2025 vervangen. Buiten het groeiseizoen wordt de bus ook voor andere doeleinden ingezet.

Maaimachine 3delig
Op basis van het vervangingsschema wordt in 2025 de maaimachine voor het maaien van grootschalige gazons vervangen.

Maaimachine zeroturn
Op basis van het vervangingsschema wordt in 2023 de maaimachine voor het maaien van kleinschalige gazons vervangen.

Tractor
Op basis van het vervangingsschema wordt in 2025 de smalspoor tractor vervangen. Deze tractor (<70 pk) wordt ingezet voor het schoonblazen van fietspaden en het maaien van extensief gras (bermen) langs toeristische (wandel)routes, vervangen.

Koppelingen Makelaar andere applicaties
In 2023 zullen nog een aantal koppelingen gelegd worden vanuit taakspecifieke applicaties naar de makelaar. Deze koppelingen zijn nodig voor de verdere doorontwikkeling van zaakgericht werken, alsmede uiteindelijk objectgericht werken.

Aanschaf netwerkcomponenten
Dit betreft de reguliere aanschaf van netwerkonderdelen in 2023 voor de optimale werking van systemen.

Veiligheid

Vervangen camera's cameratoezicht
Betreft een indicatief bedrag voor de vervanging van de camerasystemen van het cameratoezicht in 2023. Voor meer toelichting wordt verwezen naar het programma Veiligheid.

Verkeer, vervoer en waterstaat

Reconstructie Mauritsweg Stein
De afgelopen jaren is in 2 fasen de Mauritsweg vanaf de Heerstraat Centrum tot aan de Schinekstraat gereconstrueerd. De derde fase tussen de Schinkestraat en de rotonde bij het Ibis hotel wordt in 2023 gereconstrueerd.

Verkeerskundige aanpassingen Obbichterstr
In 2024 wordt gestart met de voorbereiding van de verkeerskundige aanpassingen van de Bergerstraat tussen de Veerweg en de komgrens Nattenhoven. De uitvoering wordt in 2025 opgepakt.

LED armaturen openbare verlichting
Conform het vigerende beleid worden conventionele armaturen planmatig vervangen door LED-armaturen.

GGA Stein centrum wegen
Het laatste gebied dat is aangewezen in verband met de gebiedsgewijze aanpak is Stein Centrum. Door de onduidelijkheid over eventuele aanleg van het Groene Net is in de voorgaande jaren de realisatie hiervan doorgeschoven naar 2026. In 2025 is de start van de voorbereiding van de GGA Stein Centrum voorzien.

Verkeersmaatr veilige schoolomgeving
Eind 2020 is het Mobiliteitsplan 2021-2025 vastgesteld. Onderdeel van dit Mobiliteitsplan is het Meerjaren Investerings Plan Verkeer 2021-2025 (MIP Verkeer 2021-2025). In dit MIP Verkeer is een doorkijk gemaakt welke korte termijn projecten de komende jaren vanuit het budget Verkeersmaatregelen / Veilige schoolomgeving worden uitgevoerd.

Aanpassen rotonde Steinerweg-Koolweg
De rotonde gelegen op de kruising Steinderweg-Koolweg is aan groot onderhoud toe. Bij dit onderhoud willen wij ook de rotonde ook aanpassen aan de laatste inzichten op gebied van verkeer en onderhoud. De uitvoering staat gepland voor 2023.

Jaagpaden Julianakanaal
Het medegebruik van jaagpaden is de laatste decennia sterk gestegen. Jaagpaden langs het Julianakanaal zijn geliefd bij menig recreant en sportliefhebber, maar ook voor functionele verplaatsingen met de fiets. Afgelopen jaren zijn enkele jaagpaden opgewaardeerd naar een fietspad en van enkele jaagpaden is het gebruik als wandelpad verbeterd. In overleg met Rijkswaterstaat bekijken we de mogelijkheden om meerdere wandeltrajecten te verbeteren en trajecten eventueel op te waarderen naar fietspad.

Aanpak rotondes BPS
In 2022 is gestart met het project 'Aanpak rotondes en op- en afritten Businesspark Stein'.
Het project heeft tot doel om het wegennet te verbeteren, de doorstroming te bevorderen en de verkeersveiligheid te verbeteren.

Gebiedsvisie Dorine Verschureplein
Het Dorine Verschureplein is een belangrijke centrale locatie in Elsloo. De ruimtelijke kwaliteit ter plaatse is aan verbetering toe en we verwachten toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen aan en rond het plein. Deze aspecten samen geven aanleiding tot het opstellen van een visie op de inrichting van het gebied.

Opknappen Beatrixplein
Voor het Beatrixplein wordt in 2023 een gebiedsvisie opgesteld. Aan het plein worden nieuwe woningen gerealiseerd.

GGA Nieuwdorp (wegen)
Investeringsbudget voor de gebiedsgerichte aanpak van de openbare ruimte in de parochie-wijk Nieuwdorp in het kader van het 'Wijkactieprogramma Toekomstbestendig Nieuwdorp'.

GGA Meers
Diverse wegen en riolering in Meers zijn aan groot onderhoud toe. Wij willen de benodigde werkzaamheden gebiedsgericht aanpakken door samen met de bewoners tot een nieuwe toekomstbestendige inrichting te komen. De voorbereiding van het project start in 2024. De uitvoering vindt plaats in 2025 en 2026.

Stationsomgeving

Op basis van het Bestuursakkoord 2022-2026 is voor het verbeteren van de bereikbaarheid en kwaliteit van het station een investeringsbudget van € 500.000 opgenomen. De daadwerkelijke realisatie van de plannen is voorzien vanaf eind 2023, startend met het verleggen van kabels en leidingen. Vervolgens wordt gestart met de aanleg van de voorzieningen aan de Elsloo zijde en daarna aan de zijde van Beek.

Fietspadenstructuur
Stein profileert zich steeds meer als fiets- en wandelgemeente. Daarbij hoort een nieuwe visie op de inrichting voor de fietser en wandelaar. In de komende periode zullen wij ons inzetten voor het inrichten van een aantal woongebieden en wegen waarbij de automobilist "te gast" is. Het wonen en leven in een prettige en veilige omgeving staat daarbij centraal en is leidend. Bovendien kijken we naar een betere scheiding tussen utilitair en recreatief fietsverkeer en wielrenners.
Voordat concrete maatregelen worden benoemd wordt in 2023 en 2024 eerst gewerkt aan een nieuwe visie voor de inrichting van de openbare ruimte voor fietsers en wandelaars.

Trage paadjes
Door fietspaden aan de zijkant te voorzien van wandelstroken, het creëren van "trage paadjes" is een voorbeeld van een maatregel om een betere scheiding tussen utilitair en recreatief fietsverkeer en wielrenners maar ook tussen voetgangers en fietsers te realiseren.

Herstel oude dorpskernen
Op basis van het Bestuursakkoord 2022-2026 is in de meerjarige investeringsplanning een bedrag van €1,5 miljoen opgenomen voor het herstel van oude dorpskernen.
In 2023 wordt voor Catsop onderzocht welke maatregelen kunnen worden getroffen om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren.

Reconstructie Michiel de Ruyterstraat
Op basis van verkeersarrangement Elsloo wordt de Michiel de Ruyterstraat opnieuw, op een verkeersveiligere wijze ingericht. De voorbereiding start in 2023; uitvoering volgt in 2024.

Herinrichting Koolweg
Op basis van het verkeersarrangement Elsloo wordt de Koolweg als eenrichtingsstraat ingericht. De voorbereiding start in 2025 terwijl de uitvoering in 2026 wordt opgepakt.

Snelfietspad
De rotondes rond het bedrijventerrein in Elsloo en de bereikbaarheid van Station Beek-Elsloo worden aangepakt. Tegelijkertijd wordt en de ontbrekende schakel van de snelfietsroute Maastricht-Chemelot Campus (Route F2) langs ons hoofdroutenetwerk aangelegd.

Grote Straat Beekstraat (wegen)
Op basis van het verkeersarrangement Urmond wordt, met het oog op een verhoging van de verkeersveiligheid de bocht nabij de waterpomp in 2024 aangepast.

Heerstraat Zuid (wegen)
Op basis van het verkeersarrangement Stein wordt de Heerstraat-Zuid volgens de kenmerken van Duurzaam Veilig Gebiedsontsluitingswegen ingericht teneinde de snelheid te verlagen en de verkeersveiligheid te vergroten. De voorbereiding start in 2026. De uitvoering staat gepland in 2026.

Wegreconstructie Urmonder parallelweg
Voor 2023 staat de reconstructie van de Urmonder Parallelweg in de planning.

Wegreconstructie westelijke Kanaalweg
In 2023 wordt de Westelijke Kanaalweg gerecontrueerd.

Wegreconstructie Ondergenhousweg/Steenwegstraat

In 2023 wordt de reconstructie van de Ondergenhousweg en de Steenwegstraat in Stein uitgevoerd.

Wegreconstructie Schoorweg
in 2023 is de reconstructie van de Schoorweg in Berg aan de Maas gepland.

Parkeerplaatsen Beekstraat/de Bath
In de directe omgeving van de Beekstraat / de Bath worden in 2024 parkeerplaatsen aangelegd voor bezoekers van Oud Urmond en de omliggende natuur.

Kruising Meerser Eindstraat-Maasbande
Op de kruising Meerser Eindstraat - Maasbanderkerkweg wordt in 2024 een T-kruising aangelegd om de verkeersveiligheid te verhogen. Hierbij wordt ook het monument van kapelaan Berix verplaatst.

Omvormen jaagpad Molenweg tot fietspad
Het Jaagpad langs de Molenweg wordt omgevormd tot een volwaardig fietspad. De uitvoering wordt opgepakt na afronding van de werkzaamheden aan het Julianakanaal door Rijkswaterstaat.

Economie

Fietsrouteplan rivierplan Maasvallei
In samenwerking met Consortium Grensmaas, werken de gemeenten in het Rivierpark Maasvallei het fietsroutenetwerk uit. De realisatie van de fietspaden is gekoppeld aan de werkzaamheden die plaatsvinden in het rivierpark Maasvallei.

Onderwijs

Uitbreiding Groenewald
Tijdens de oordeelsvormende raadsvergadering op 23 juni 2022 is het voorstel besproken over het eindrapport van de business case "Uitbreiding Groenewald". Aansluitend is raad unaniem hiermee akkoord gegaan. Daarmee is formeel groen licht gegeven om met deze uitbreiding van start te gaan. Ter uitvoering van het door de raad genomen besluit, worden de financiële consequenties die samenhangen met het restantuitbreidingskrediet (€ 6.497.178 incl. BTW) en het krediet voor de uitbreiding van het meubilair (€ 204.000 incl. BTW) verwerkt in de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024 t/m 2026.

Sport cultuur en recreatie

Vervangen speelvoorzieningen
Meerjarig investeringsbudget voor de vervanging van de speelvoorzieningen.

Renovatie kunstgrasveld hetjen veld A
In 2023 zal de toplaag van het kunstgrasveld op sportpark 't Hetjen worden vervangen, dit naar aanleiding van de in 2020 vastgestelde kunstgrasvisie. In 2022 starten de voorbereidingswerkzaamheden en zal een Europese aanbestedingsprocedure worden doorlopen.

Maatregelen duurzaamheid Hetjen veld A
Uitvoering van het op 24 september 2020 genomen raadsbesluit inzake vervanging en aanleg kunstgrasvelden. Betreft het toepassen van mogelijke duurzaamheidsmaatregelen in met als doel lagere onderhoudskosten en langere bespeelbaarheid.

Volksgezondheid en milieu

Vervangen pompgemalen

Het onderhoud en beheer van de pompgemalen wordt door WBL (Waterschapsbedrijf Limburg) uitgevoerd. WBL heeft aangegeven dat van de meeste pompgemalen de elektromechanische installaties en pompen technisch en economisch zijn afgeschreven. De komende jaren wordt jaarlijks een deel van de pompen en elektromechanische gedeelte vervangen.

GGA Stein centrum riool
Het laatste gebied dat is aangewezen in verband met de gebiedsgewijze aanpak is Stein Centrum. Door de onduidelijkheid over eventuele aanleg van het Groene Net is in de voorgaande jaren de realisatie hiervan doorgeschoven naar 2026. In 2025 is de start van de voorbereiding van de GGA Stein Centrum voorzien.

Bus Stein schoon 8
Conform vervangingsschema wordt deze bus vervangen in 2025. De bus wordt gebruikt voor plantsoenonderhoud in het deelgebied Stein.

Rioned riool
In 2025 wordt de rioolaanhangwagen vervangen. De riool-aanhangwagen wordt door eigen dienst gebruikt voor het verhelpen van verstoppingen in riolen hoofdzakelijk huisaansluitingen. Met de rioolaanhangwagen kunnen we op een adequate en met een korte reactietijd reageren op meldingen van burgers waardoor wordt bijgedragen aan de leefbaarheid van onze gemeente.

Vervangen en relinen vrijvervalriolen
In het meerjareninvesteringsplan zijn op basis van het projectenplan van het Beleidsplan Water & klimaatadaptatie investeringsbudgetten opgenomen voor het vervangen en relinen van vrijvalriolen.

Wateroverlastmaatregelen
Op basis van het in 2021 afgeronde BRP+ en de klimaatstresstest voeren we op veel plaatsen binnen de gemeente verbetermaatregelen door. Voor een aantal maatregelen vindt voorafgaand aan de uitvoering nog onderzoek plaats om te optimaliseren en de plannen af te stemmen met de omgeving. In de periode 2023 t/m 2025 zijn tevens maatregelen opgenomen om de emissies vanuit het rioolstelsel op de ontvangende beken te beperken.

Emissie maatregelen
Op basis van het in 2021 afgeronde BRP+ en de klimaatstresstest voeren we op veel plaatsen binnen de gemeente verbetermaatregelen door.

Afkoppelen riolen
Het afkoppelen van regenwater is zorgen dat het regenwater niet meer naar de rioolwaterzuivering wordt afgevoerd maar naar de bodem of watersysteem. Afkoppelen draagt bij aan het bestrijden van meerdere klimaateffecten, zoals bestrijding van de wateroverlast, hittestress en droogte. Ook kan afkoppelen een positieve bijdrage leveren aan de belevingswaarde, kwaliteit van de leefomgeving en gezondheid. Om afkoppelen mogelijk te maken als zich hiervoor kansen aanbieden is een bedrag opgenomen van jaarlijks € 200.000.

GGA Meers riool
Diverse wegen en riolering in Meers zijn aan groot onderhoud toe. Wij willen de benodigde werkzaamheden gebiedsgericht aanpakken door samen met de bewoners tot een nieuwe toekomstbestendige inrichting te komen. De voorbereiding van het project start in 2024. De uitvoering vindt plaats in 2025 en 2026.

Aanp rotonde Steinerweg/Koolweg (riool)
Bij de renovatie van rotonde Koolweg in 2023 wordt ook de aanwezige duiker die er voor zorgt dat regenwater de rotonde kan passeren vergroot.

Opknappen Beatrixplein (riool)

Voor het Beatrixplein wordt in 2023 een gebiedsvisie opgesteld. Aan het plein worden nieuwe woningen gerealiseerd.

Grote straat Beekstraat (riool)
Op basis van het verkeersarrangement Urmond wordt, met het oog op een verhoging van de verkeersveiligheid de bocht nabij de waterpomp in 2024 aangepast.

Heerstraat Zuid (riool)
Op basis van het verkeersarrangement Stein wordt de Heerstraat-Zuid volgens de kenmerken van Duurzaam Veilig Gebiedsontsluitingswegen ingericht teneinde de snelheid te verlagen en de verkeersveiligheid te vergroten. De voorbereiding start in 2026. De uitvoering staat gepland in 2026.

Ruimtelijke ordening

Starterslening
Bij Raadsbesluit van 12 december 2019 heeft uw Raad de 'Verordening Starterslening gemeente Stein 2020-2023' vastgesteld. Middels deze regeling kunnen jongeren (<35 jaar) voor de aankoop van hun eerste woning in aanmerking komen voor een Starterslening. De maximale koopsom om in aanmerking te komen voor de Starterslening bedraagt € 245.000, de starterslening bedraagt maximaal 20% van de koopsom van de woning.

Voorbereidingskrediet RHA
In 2023 wordt in samenwerking met onze partners Wonen Limburg en Zaam Wonen verdere aandacht besteed aan de huisvesting van aandachtsgroepen. Hiervoor is in 2023 een voorbereidingskrediet van € 63.000 opgenomen.

Bijlagen

Bijlage I Overzicht Formatie

Omschrijving	2022		2023	
	FTE	Pers.	FTE	Pers.
Griffie	2,00	3	2,00	3
Hoofdafdeling Secretaris	7,11	10	6,98	9
Hoofdafdeling Concerncontrol	6,00	6	6,00	6
Hoofdafdeling Bedrijfsvoering	30,27	33	30,71	34
Hoofdafdeling MRO	50,69	53	53,65	56
Hoofdafdeling W&I	13,66	17	16,07	20
Hoofdafdeling Dienstverlening	25,09	34	24,66	31
Bovenformatief (vacatureruimte)	1		1	
Totaal ambtelijk apparaat	**139,12**	**156**	**141,07***	**159***
Raadsleden		**21**		**19**
College B&W	**5,20**	**6**	**5,20**	**6**
Totaal gewezen wethouders		**8**		**3**

* = Is incl.3 fte's en daarmee ook (vooralsnog invulling met) 3 personen (nu nog vacatureruimte) vanuit het bestuursakkoord 2022.

P-begroting in Euro's:

	Bijgestelde raming 2021*	Werkelijk 2021	Bijgestelde raming 2022 na Berap	Primaire raming 2023
Loonkosten ambtelijk personeel	10.406.750	10.297.789	10.539.151	11.228.453
Loonkosten Bestuur	919.265	915.306	911.278	921.090
Kosten gewezen wethouders	96.770	90.654	94.802	94.296
Inhuur tbv ambtelijk apparaat	1.379.521	1.371.891	1.075.931	
Totaal gemeente Stein	**12.802.306**	**12.675.640**	**12.621.162**	**12.243.839**

* bijgestelde raming 2021 inclusief slotwijziging.

Bijlage II Verplichte indicatoren

Indicator	Omschrijving	eenheid	periode	Stein	Limburg
Programma Bestuur en Ondersteuning					
Formatie		FTE per 1.000 inwoners	2023	5,45	
Bezetting		FTE per 1.000 inwoners	2023	5,45	
Apparaatskosten		Kosten per inwoner	2023	€ 453,18	
Externe inhuur		kosten als % v.d. totale loonsom - kosten totale inhuur externen	2023	2,83	
Gemiddelde WOZ waarde	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.	Duizend euro	2021	234	231
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuis-houden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.	In euro’s	2021	793	766
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuis-houden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.	In euro’s	2021	894	834
Programma Veiligheid					
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	2021	0,2	1,5
Geweldmisdrijven	Het aantal geweldmisdrijven per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	2021	4,8	5,4
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	2021	0,8	1,4
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.	Aantal per 1.000 inwoners	2021	4,8	5,4
Programma Economie					
Functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.	%	2021	44,1	50,3
Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2021	140,8	147,1
Programma Onderwijs					
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school.	per 1.000 inw. 5-18 jr	2021	2	1,8
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is	per 1.000 inw. 5-18 jr	2021	17	18
Vroegtijdig schoolverlaters (zonder startkwalificatie; vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.	% deelnemers aan het VO en MBO Onderwijs	2021	1,9	2
Programma Sport, cultuur en recreatie					
Niet sporters	Percentage niet-wekelijks sporters	%	2020	53	53,5

Programma Sociaal domein					
Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	%	2020	1	1
Kinderen in uitkeringsgezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	% van alle jongeren tot 18 jaar	2020	4	7
Jeugdwerkloosheid	Het percentage kinderen tot 18 jaar werkloos is.	%	2020	2	2
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.	% van alle jongeren tot 18 jaar	2021	15,4	15,1
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	% van alle jongeren tot 18 jaar	2021	1,1	1,6
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2021	0,4	0,4
Cliënten met een maatwerkarrange-ment WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	2021	710	816
Verwijzingen Halt	Verwijzingen naar Buro Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2021	12	8
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	% van de werkzame bevolking ten opzichte van de beroepsbe-volking CBS	2020	64,7	65,1
Lopende re-integratievoor- zieningen	Het aantal reintegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	2020	92,3	165,6
Banen	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar	2021	621,1	772,1
Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.	Aantal per 10.000 inwoners	2021	210,5	381,7
Programma Volksgezondheid en milieu					
Omvang huishoudelijk restafval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.	Kg/inwoner	2020	121	113
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	%	2020	24,9	10,3
Programma Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting					
Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.	Aantal per 1.000 woningen	2021	0,7	6,6
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.	%	2022	82,9	74,4

bon:
www.waarstaatjegemeente.nl
4 augustus 2022

Bijlage III Overzicht subsidies

(x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Inkomensoverd overig waarderingssubsidie	299	299	299	299
Inkomensoverd maats activiteitensubsidie	42	42	42	42
Inkomensoverd subsidie prof instelling	1.703	1.737	1.774	1.811
Inkomensoverdr ondersteuningssubsidie	163	163	163	163
Inkomensoverdr evenementensubsidie	95	95	95	95
Inkomensoverdr eigen kracht	40	40	40	0
Totaal	**2.342**	**2.375**	**2.412**	**2.409**

Bijlage IV Begrippenlijst

B

Balans	is een onderdeel van de jaarrekening. De balans geeft een overzicht van de bezittingen, vreemd en eigen vermogen (activa en passiva) van de gemeente.
Baten en lasten (stelsel van)	is een begrotingssysteem waarin alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Dit ongeacht het jaar waarin zij zijn ontvangen of betaald.
Begroting	is een overzicht van beleidsvoornemens, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten 2004 (BBV), onderscheidt een beleidsbegroting en een financiële begroting.
Behoedzaamheidreserve	is een gedeelte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds dat het Rijk reserveert voor de uitlichting uit het gemeentefonds wegens verwachte onderuitputting van de rijksuitgaven.
Beleidsbegroting	is een onderdeel van de begroting waarin volgens het BBV met name ingegaan wordt op de programma's en via de zogenoemde paragrafen op de belangrijke onderdelen van het beheer. De beleidsbegroting bestaat uit: 1. het programmaplan; 2. de paragrafen.
Bestemmingsreserve	is een reserves waaraan een specifieke bestemming is gegeven
Bestuurlijk belang	heeft een gemeente wanneer ze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als ze stemrecht heeft.

C

Categoriale indeling	is een indeling van baten en lasten naar voorgeschreven soorten zoals salarissen, rente en belastingen. Het BBV stelt verplicht dat gemeenten de begroting converteren naar categorieën in een apart document. Dit document wordt naar de toezichthouder en CBS gezonden.
Comptabiliteitsvoorschriften	zijn de wettelijke bepaalde voorschriften voor de inrichting van de gemeentelijke begroting en rekening. Sinds het begrotingsjaar 2004 zijn de nieuwe voorschriften volgens het Besluit Begroting en Verantwoording van kracht.

D

Deelnemingen	zijn privaatrechtelijke rechtspersonen waarin de gemeente risicodragend participeert.
Doelmatigheid (efficiency)	is de mate waarin een maximale hoeveelheid producten en prestaties is gerealiseerd met een minimale hoeveelheid middelen of een hogere kwaliteit wordt bereikt bij een gelijkblijvende

	hoeveelheid middelen. Onderzoek naar doelmatigheid richt zich vooral op de verbetering van de bedrijfsvoering.
Doeltreffendheid (effectiviteit)	is de mate waarin de geleverde producten en prestaties bijdragen aan het realiseren van de gestelde (beleids)doelen. Onderzoek naar doeltreffendheid richt zich op de vergelijking van het gerealiseerde en gewenste effect.
Doeluitkering	is een door een ministerie aan de gemeente verstrekte gelden ter uitvoering van een specifieke taak. Een doeluitkering is dus niet vrij besteedbaar.
Dualisering	is de ontvlechting van de taken en bevoegdheden tussen de gemeenteraad en het college. De raad richt zich primair op de kaderstellende en controlerende functie, het college op de uitvoerende functie. De wethouders zijn geen lid van de raad.

E

Economische categorie	kostensoort; aanduiding van de soort kosten en opbrengsten naar bedrijfseconomisch gezichtspunt.

F

Financieel belang	van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en / of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.
Financiële begroting	gaat volgens het BBV vooral in op de budgettaire aspecten en op de financiële gevolgen van de beleidsbegroting. De financiële begroting bestaat uit: 1. het overzicht van de baten en de lasten en toelichting; 2. de uiteenzetting van de financiële positie en toelichting.
Financiële positie	is een onderdeel van de financiële begroting, tevens de tegenhanger van de balans. De financiële positie van een gemeente geeft de grootte en samenstelling van het vermogen in relatie tot de baten en lasten.
Financiële rechtmatigheid	hiermee wordt bedoeld dat de financiële beheershandelingen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving zijn uitgevoerd.

G

Gemeenschappelijke regeling	is het publiekrechtelijk juridische kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.
Gemeentefonds	uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden. Dit ter onderscheid van doeluitkeringen met een gebonden besteding.

K

Kapitaallasten	afschrijving en toegerekende rente op activa.
Kostenplaatsen	op een kostenplaats worden lasten verzameld die niet direct aan een product kunnen worden toegerekend. De verzamelde lasten van een kostenplaats worden vervolgens op basis van geleverde prestaties toegerekend naar de producten.

L

Leges	worden geheven ter dekking van de kosten van gemeentelijke dienstverlening. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.

O

Overzicht van baten en lasten	is het onderdeel van de financiële begroting dat een overzicht geeft van alle baten en lasten die in de programma's zijn opgenomen.

P

Paragrafen:	geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.
Planning- en controlcyclus	de jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstelen en verifiëren van budgetten.
Prestatie-indicator	kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.
Programma	is een samenhangende verzameling van producten, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.
Programmabegroting	is de typering voor de begroting waarin de programma's centraal staan. Een gemeente is vrij in de keuze van de programma's en in het aantal.

R

Raadsprogramma	De raad geeft in een raadsprogramma een agendering van de onderwerpen die in de raadsperiode aan de orde moeten komen. Het gaat als regel met name om de onderwerpen die in de visie van de raad politiek relevant zijn. Het raadsprogramma is de basis voor de planning en control van

	de raad. In een dualistisch stelsel kunnen alle raadsfracties een raadsprogramma ondertekenen.
Rekening	overzicht van de in een jaar gerealiseerde kosten en opbrengsten. De jaarrekening dient ter verantwoording. Tevens wordt in een jaarrekening de stand van de gemeentelijke vermogenspositie opgemaakt.
Reserve	bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn.
Risicoparagraaf	is een door het college verstrekt overzicht van alle bekende risico's tot het moment van aanbieden van de begroting.
T	
Treasury	is het geheel van activiteiten in verband met de financiering.
V	
Verbonden partij	is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.
W	
Weerstandscapaciteit	is het geheel van geldmiddelen (zoals de algemene reserve) waaruit tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden, zonder dat de begroting en het beleid (direct) aangepast behoeven te worden.
Weerstandscapaciteit incidenteel	is het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de hoogte van het voorzieningenniveau van de programma's.
Weerstandscapaciteit structureel in gaat	met de structurele weerstandscapaciteit worden die middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste van de uitvoering van de programma's.